

Datan alaiset

Kansanedustajien
digitaalinen arki

JULIUS HOKKANEN, ANU KOIVUNEN, MAIJU TURUNEN

IDA

intimiyys datavetoisessa kulttuurissa

Tampereen yliopisto 2021

ISBN 978-952-03-1986-1

2

DATAN ALAISET? KANSANEDUSTAJIEN DIGITAALINEN ARKI

Sisällys

Tiivistelmä	4
Esipuhe	5
1. Johdanto	6
2. Aineisto ja metodi	11
3. Digitaalinen viestintäympäristö ja demokratian ristiriidat	14
3.1. Sosiaalisen median rytmit edustustyössä	15
3.2. Sosiaalinen media demokraattisena velvollisuutena	19
3.3. Demokratiatyötä vai näkyvyytyötä?	22
4. Rajatyötä, kasvotyötä ja tunnettyötä: Verkottuneen minän voima ja taakka.....	27
4.1. Persoona: strategisuuden ja autenttisuuden tasapainottelu	27
4.2. Avoimuuden ja rajatyön tasapainottelu.....	35
4.3. Keskustelukulttuuri: kasvotyötä ja tunnettyötä	39
5. Turvallinen vai turvaton tila?	48
5.1. Häirinnän arkisuus ja somesiivous työssä.....	49
5.2. Alustat, palvelut ja tietoturva	57
6. Henkilöitynyt ja hetkittäinen viestintätyö: kansanedustajille tarjottu tuki.....	61
6.1. Puolueen ja avustajien rooli kansanedustajien viestintätyölle.....	63
6.2. Eduskunnan työkuultuuri ja digitaalinen infrastruktuuri.....	68
7. Lopuksi: Datan alainen edustaja?	72
8. Suositukset.....	76
9. Kirjallisuus	77
Liitteet	83

Tiivistelmä

Raportti tarkastelee kansanedustajien digitaalista viestintättyötä. Raportissa lähdetään liikkeelle oletuksesta, jonka mukaan viestintä on yhä merkittävämpi osa politiikon työtä. Tähän vaikuttaa median yhä keskeisempi rooli politiikan areenana sekä sosiaalisen median vaikutusvallan lisääntyminen paitsi ehdokkaiden vaalikampanjoinnissa myös poliitikkojen arkisena toimintaympäristönä. Raportti kuvaa ja analysoi kansanedustajien käsityksiä media-arjesta, jossa suuri osa viestinnästä tapahtuu kaupallisilla ja datavetoisilla sosiaalisen median alustoilla. Aineistona on 22 kansanedustajan haastattelua, joiden tueksi on haastateltu myös kansanedustajien avustajia ja puoluetuimistojen viestintättyöntekijöitä.

Raportti käsittelee viestintäteknologioiden merkitystä neljästä näkökulmasta. Ensinnäkin raportti kuvaa, miten alustojen toimintarakenteet kiihdyttävät viestintää ja aiheuttavat kansanedustajille paineita, kun tarve viestiä on käytännössä koko ajan päällä. Edustuksellisessa demokratiassa kansanedustajat haluavat edustaa ja näkyä, mutta ajoittain poliitikot kokevat näkyvyytyön edellyttävän viestintättyylejä, jotka ovat haitaksi demokratialle. Toiseksi raportti pureutuu sosiaalisen median alustoilla keskeiseen kysymykseen persoonan esittämisestä, sillä alustojen arkkitehtuuri pakottaa edustajat jatkuvasti pohtimaan ja neuvottelemaan omia roolejaan. Kolmas ja neljäs näkökulma käsittelevät kansanedustajien suhdetta verkkohäirintään ja tietoturvaan. Luvuissa kuvataan myös edustajien saamaa viestinnällistä tukea. Haastattelujen perusteella verkkohäirintä on aiempien tutkimustulosten tapaan sukupuolittuut ilmiö, joka koskettaa etenkin naisia. Häirintä on monelle naisedustajalle arkinen asia. Häirintää kohdataan usein ja sitä joudutaan ”siivoamaan” omilta alustoilta pois. Tämä vaatii edustajilta aikaa ja resursseja, joka on pois muusta työstä. Vaikka kansanedustajat saavat viestintättyöhön monenlaista apua, raportin eräs päätelmä on se, että avustaminen somevälitteisessä viestintättyympäristössä on pulmallista, koska alustat sekä yksilöllistävät käyttäjiään että rytmittävät käyttäjiensä aikatauluja.

Raportti esittää, että kansanedustajat toimivat ammatissaan datan alaisina, kun poliittinen kommunikaatio alustoituu ja alustojen digitaalinen arkkitehtuuri paitsi mahdollistaa myös monin tavoin ehdollistaa poliitikkojen arkista elämää ja viestintättyötä.

Esipuhe

Tutkimus on osa Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamaa *IDA - Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa -tutkimushanketta* (2019–2022), jossa neljän yliopiston voimin tutkitaan datavetoisen kulttuurin vaikutusta sosiaalisiin rooleihin ja suhteisiin sekä niihin liittyviä haavoittuvuuksia. Konsortiossa tutkitaan ja kehitetään demokraattisia tapoja henkilökohtaisen datan hallitsemiseen, suojaamiseen, jakamiseen ja käyttöön. Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan sijoittuvassa työpaketissa “Politisoidut intiimiydet” keskitymme selvittämään dataistumisen ja alustoitumisen merkityksiä julkisten ammattien kannalta.

Tutkija Julius Hokkanen, tutkimusavustaja Maiju Turunen ja professori Anu Koivunen tekivät haastattelut 1.10 – 10.12.2020. Hokkanen ja Turunen luokittelvat aineiston, ja lopullisesta raporttitekstistä vastaavat Hokkanen ja Koivunen.

Kiitämme lämpimästi kaikkia haastatteluun suostuneita.

Tampereella 20. huhtikuuta 2021

Anu Koivunen

1. Johdanto

”[M]ä tajusin aika varhases vaiheessa et politiikka on siis suurilta osin viestintää et se on viestintää omille jäsenille, omille kannattajille, potentiaalisille kannattajille. Se on viestintää sitten kaupunkilaisille mut ennen kaikkee muille poliittisille ryhmille ja sitte sille suuremmalle julkisuudelle ja medialle. Se on jatkuvaa viestintätyötä. Siihen nähden kuinka suuri osa politiikast on viestintää, siis eri muodoissa onhan seki että mä puhun istuntosalissa niin sekin on viestintää, kaikki puheet ynnä muut. Siihen nähden on kyl kiinnostavaa kuinka vähän me sitä puhutaan.”

Viestintä on yhä keskeisempi osa poliitikon työtä. Poliittisen viestinnän muutosta on tarkasteltu *medioitumisen* käsitteellä, jolla viitataan mediajulkisuuden roolin kasvuun sekä yhteiskunnassa ja kulttuurissa yleisesti että päätöksenteossa erityisesti (Strömbäck 2008; Esser & Strömbäck 2014). Julkisuuden muutoksessa on kyse paitsi toimintaedellytyksistä myös vallan uusjaosta (Kantola toim. 2011; Niemikari, Raunio & Moring 2019; Ikäheimo & Vahti 2021). Vuosina 2009 ja 2019 toteutetut kyselytutkimukset suomalaisten päättäjien suhteesta mediaan osoittavat, että vaikka mediajulkisuuden koettu merkitys päätöksentekoon ei 2010-luvun aikana ole kasvanut, julkisuus koetaan yhä selvemmin keskeiseksi osaksi päätöksentekoa ja sen hallintaan panostetaan strategisesti (Kunelius, Noppari & Reunanen 2010; Reunanen & Kunelius 2021). Julkisuus mielletään paitsi tärkeäksi myös yhä riskialttiimmaksi poliittisen kamppailun areenaksi, ja erityisesti poliitikot – kansalaisjärjestöjen ja ammattiyhdistysliikkeen toimijoiden ohella – kokevat median toimintaedellytystensä ja vaikutusvaltansa kannalta keskeiseksi areenaksi (Reunanen & Kunelius 2021, 92–93). Pekka Isotalus (2017, 28) on havainnollistanut tätä muutosta kuvaamalla, kuinka ennen mediassa uutisoitiin kyselytunnilla käsitellyistä aiheista, kun taas nyt kyselytunnilla puhutaan siitä, mistä media on kertonut. Medioitumiskehitys liittyy olennaisesti paitsi viestintäteknologioiden myös puoluejärjestelmän muutoksiin. Esa Reunasan ja Risto Kuneliuksen (2021, 36) kyselytutkimuksessa yli 60 prosenttia suomalaispäättäjistä pitää niin journalistista uutismediaa kuin sosiaalista mediaa puolueita merkittävimpinä kansalaismielipiteen kanavina.

Verkottuneessa, hybridisessä mediamaisemassa poliittinen viestintä ei enää noudata joukkoviestintäaikakauden uutissykliä, jossa vaikuttivat selvemmät roolijaot ja valtasuhteet (Bennett & Pfetsch 2018). Uutisten rytmin ja vallan muutoksesta koituvaa ilmiötä voidaan nimittää poliittisen informaation sykliksi (Chadwick 2017, 70). Informaation kierto kiihtyy, kun uudet teknologiat, alustat ja toimijat tulevat osaksi informaation tuottamista ja jakamista. Uudenlainen poliittisen informaation sykli ei ole sidottu enää perinteisiin roolijakoihin ja valtasuhteisiin. Hybridissä poliittisessa julkisuudessa valta on niillä, jotka kykenevät luomaan, liikuttamaan ja ohjaamaan informaatiovirtoja omien tavoitteidensa mukaisesti (Seuri ym. tulossa; vrt. Ikäheimo & Vahti 2021). Vaikka päättäjät harvoin tunnustavat ja tunnustavat julkisuuden vaikuttavan omaan toimintaansa, kyselytutkimuksen (Reunanen & Kunelius 2021) perusteella suomalaispäättäjiä yhdistää käsitys sosiaalisen median vaikutusvallan kasvusta. Yli

puolet vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä sen väittämän kanssa, että kansalaisten mielipiteet välittyvät päätöksentekijöille puolueita paremmin sosiaalisen median ja verkon ei-journalististen julkaisujen kautta (Reunanen & Kunelius 2021, 36).

Raportissa tarkastelemme kansanedustajien digitaalista arkea hybridisoituneessa poliittisessa julkisuudessa. Poliittikouden näkökulmasta informaation kierron kiihtyminen on konkreettinen, omaan työhön ja arkeen liittyvä kysymys. Raportin lähtökohdiana on olettamus, että viestintäympäristön digitalisoituminen sekä poliittisen viestinnän laajentuminen ja murentuminen monille rinnakkaisille ja päällekkäisille alustoille ei ole vain välineellinen kysymys vaan prosessi, joka syvällisemmin muokkaa sekä poliitikon työtä että politiikan alaa.

Tässä raportissa huomio kohdistuu erityiseen medioitumiskehityksen osa-alueeseen: *viestintätyön alustoitumiseen*. Digitalisoitunut, verkottunut poliittinen viestintä on hybridissä poliittisessa julkisuudessa alustavetoista ja kansanedustajat tässä mielessä muiden digitaalista työtä tekevien kanssa ”alustalaisia”. Käytämme tätä kärkekästä muotoilua kiinnittääksemme huomion julkisuuden alustoitumiseen ja dataistumiseen. Kun tutkimushaastatteluissa kysyimme kansanedustajilta digitaalisesta arjesta ja viestintätyöstä, puhuimme käytännössä erilaisista kaupallisista digitaalisista sovelluksista, palveluista ja alustoista. Tässä tutkimuksessa kansanedustajien digitaalista työtä tarkastellaankin laajemman työn sosiologian ja niin sanotun uuden työn tutkimuksen viitekehyksessä eräänlaisena alustatyönä. Rinnastamme sen yhtäältä tieto- ja asiantuntijatyöhön ja sen luonteen muutoksiin (Gregg 2011), toisaalta laajempaan kysymykseen alustoitumisesta laajasti yhteiskuntia ja demokraattisia prosesseja – kaikkia sosiaalisia suhteita, työelämää ja markkinoita – läpäisevänä kehityskulkuna (van Dijck, Poell & de Waal 2018; Hintz, Dencik & Wahl-Jørgensen 2018).

Poliittisen julkisuuden ja viestinnän murentumisen rinnalla näin myös dataistuminen muuttaa politiikan kenttää. Datafikaatiolla tai dataistumisella viitataan prosessiin, jossa yhä suurempi osa tavallisen elämän toiminnoista, kuten viestinnästä, kuluttamisesta tai terveydestä, käännetään datasyötteiksi. Dataa puolestaan analysoidaan ja tulkitaan laskennallisesti eri tarkoituksia varten. (Esim. Kennedy 2018; Couldry & Yu 2018.) Alustoituminen on tärkeä osa dataistumista, jossa yhä useammat ohjelmistot, palvelut ja alustat keräävät ja tulkitsevat dataa. Poliittisessa viestinnässä keskeiset sosiaalisen median palvelut toimivat tällä logiikalla ja vaikuttavat niin poliitikkojen kuin tavallisten kansalaisten elettyyn arkeen. José van Dijckin (2013) mukaan dataistuminen tarkoittaakin, että sosiaalisuudesta tulee alustoitunutta, kun koodatut ohjelmistot määrittelevät ihmisten välisiä yhteyksiä. Koemme *käyttävämme* sosiaalisen median alustoja, mutta samaan aikaan alustat *käyttävät meitä* käyttäjiä (Couldry & Mejias 2019).

On esitetty, että tähän mennessä suuri osa sosiaalisen median alustoja käsittelevästä politiikan tutkimuksesta on kampanjatutkimusta (McLoughlin 2019, 18). Tutkijat ovat esimerkiksi eritelleet sosiaalisen median mahdollisuuksia strategisen poliittisen viestinnän näkökulmasta. Tutkimuksissa on lisäksi selvitetty, miten vaalikampanjoissa työskennelleet ammattilaiset kertovat sosiaalisen median merkityksestä (Kreiss ym. 2018), millaisin strategioin ja ketkä poliitikoista hyötyvät tietyistä alustoista kuten

Twitteristä (Hong 2013; Steffan 2020) ja millaisia seurauksia poliitikkokuvan personoinnilla on ehdokkaille (McGregor 2018). Kim Strandbergin ja Sami Borgin (2019, 105) mukaan sosiaalinen median vahvuus kampanjaviestimenä perustuu siihen, että poliittisia viestejä voidaan mikrokohdentaa tarkasti. Viimeisimmän eduskuntavaalitutkimuksen mukaan vuoden 2019 eduskuntavaaleissa 80 prosentilla ehdokkaista oli verkkosivu, kun taas 87 prosenttia käytti Facebookia, 53 prosenttia Twitteriä ja 41 prosenttia käytti Instagramia kampanjointiin (Strandberg & Borg 2019, 110–111). Facebookin käyttö vaikuttaa pysyneen ennallaan viimeisten kolmen eduskuntavaalien osalta siinä missä Twitterin ja Instagramin käyttö on lisääntynyt ehdokkailla merkittävästi. Twitter vakiintui 2010-luvun lopulla politiikan julkisuuden keskeiseksi areenaksi (Isotalus, Jussila & Matikainen 2018).

Kysymys sosiaalisen median alustojen vallasta on suhteellisen tuore. Se edellyttää myös näkökulman vaihdosta: alustoja ei ainoastaan omaksuta poliittista viestintää varten vaan niiden nähdään muuttavan politiikan tekemisen tapoja. Michael Bossetta (2018) ehdottaa, että viestintää eri alustoilla tulisi tarkastella alustojen digitaalisesta infrastruktuurista käsin. Bossettan mukaan digitaalisessa infrastruktuurissa on kyse sekä käyttömahdollisuuksista (kuten vaikkapa Twitterin lyhyistä tweeteistä tai Snapchatin ajallisuudesta) että alustojen algoritmista rajauksista, jotka vaikuttavat päivitysten levinneisyyteen ja käyttäjien kohtaamaan sisältöön. Poliittinen viestintä eri alustoilla voidaan tällöin ymmärtää itsessään alustaohjautuneeksi viestinnäksi, jota ohjaa nyt – esimerkiksi demokraattisten tai arjen vuorovaikutuksellisten normien sijasta – alustojen infrastruktuuri (ks. Nelimarkka ym. 2020). Datan ja algoritmien pohjalta operoivilla alustoilla (van Dijck, Poell & de Waal 2018) poliitikkojen on siis oltava tietoisia keinoista, joilla omien päivitysten ja kommenttien levinneisyyttä on mahdollista vauhdittaa. Toiseksi on tärkeää tunnistaa alustoille syntyviä tunnekuultureita tai ”sosiaalisen median tunnearkkitehtureja” (Wahl-Jørgensen 2018), myötäiltäviä niitä tai neuvoteltava oma suhde niihin. Aleksis Knuutila ja Salla-Maaria Laaksonen (2020) nostavat esille, että viimeisimmissä eduskuntavaaleissa vihastumisen ja ihastumisen tunnereaktioita keränneet ehdokkaiden päivitykset kiersivät Facebookissa parhaiten. Heidän mukaansa ehdokkailta vaaditaan algoritmien ymmärtämisen lisäksi taitoa muotoilla tunteisiin pohjautuvaa poliittista viestintää. Dataistunut tietoympäristö kannustaa siis tiettyihin ilmaisutapoihin enemmän kuin toisiin.

Jos alustat muuttavat politiikan tekemistä ja viestintää, ne muuttavat myös poliitikkojen arkea. Kansanedustajia haastatellut Mona Mannevuori (2020, 14–15) on tulkinnut, että kansanedustajat joutuvat tasapainottelemaan uudessa mediaympäristössä. Yhtäältä edustajilta edellytetään rationaalisuutta ja toisaalta empaattista läsnäoloa. Nämä toisiinsa nähden ristiriitaiset odotukset tekevät somepolitiikon asemasta vaikean. Aiemmasta tutkimuksesta tiedetään, että kansanedustajia on pitkään pohdituttanut julkisuushakuisuuden ja asiapitoisuuden välinen ristipaine (Reunanen & Harju 2012, 91–92). Pekka Isotalus on nimittänyt hybridiä poliittista julkisuutta läsnäolon politiikaksi (Isotalus 2017, 215), mikä rinnastuu Melissa Gregg (2011, 2) uuden toimistotyön tunnuspiirteeksi havaitsemaan ”läsnäolovalumaan” (*presence bleed*): työn valumiseen vapaa-aikaan, kaikkiin tiloihin ja hetkiin. Nykyinen poliittinen kulttuuri arvostaa jatkuvaa aktiivisuutta sosiaalisessa mediassa. Tämän myötä poliitikot ovat kokeneet velvollisuudeksi seurata keskusteluja ja päivittää sekä kommentoida yhä enemmän.

(McLoughlin 2019; Mannevu 2020, 17.) Lisääntyneen viestintätöiden myötä poliitikkojen työmäärä ja kuormittavuus on kasvanut huomattavasti (Mannevu, Rinne & Vento 2021; Aula & Konttinen 2021). Kirjassaan *Kuka hullu haluaa poliitikoksi?* toimittajat Ville Blåfield ja Reetta Rätty (2015) kirjoittivat poliitikoista ammattiryhmänä, joka menettää nyky-yhteiskunnassa mainettaan. Tämä nostaa esiin demokraattisen huolen paitsi poliitikkojen työn mielekkyydestä ja työssä jaksamisesta myös rekrytoimisesta: millaisia kansalaisia poliittinen toiminta kiinnostaa, keille se on mahdollista ja mitä se merkitsee?

Huoleen edustuksellisen demokratian toteutumisesta liittyy myös verkkoalustoilla tapahtuva häirintä ja -väkivalta. Oikeusministeriön tilaamasta selvityksestä käy ilmi, että kansanedustajien ja kuntapäättäjien mukaan Facebook on yleisin kanava, jossa he kohtaavat vihapuhetta. Tutkimukseen osallistuneista 42 prosenttia oli kokenut halunsa osallistua julkiseen keskusteluun vähentyneen (Knuutila ym. 2019). Iso-Britannian kontekstissa toteutetussa selvityksessä sosiaalinen media paikannetaan merkittävimmäksi osatekijäksi, joka on vaikuttanut uhkailun lisääntymiseen julkisessa työssä. Selvityksen mukaan 33 prosenttia vaaleissa ehdolla olleista oli kokenut asiatonta käytöstä ja 31 prosenttia kertoi pelänneensä. Kaikki Twitteriä käyttäneet naiskansanedustajat olivat puolestaan selvityksen mukaan kokeneet uhkailua. (Committee on Standards in Public Life 2017.) Parlamenttienvälinen liitto IPU (2016) on niin ikään todennut kyselytutkimuksessaan, että sosiaalisesta mediasta on tullut paikka, jossa naisedustajat kokevat psykologista väkivaltaa, kuten seksismiä tai misogyniaa, edustajia halventavan kuvaston kierrättämistä, joukkohyökkäyksiä sekä pelottelua ja uhkailua. Poliitikassa toimiviin naisiin kohdistuva verkkohäirintä on tulkittu osaksi pidempää poliittisen ja sukupuolittuneen väkivallan historiaa, jossa naiset on pyritty sulkemaan ulos julkisista tiloista (ks. Krook 2017; Siaperä 2019; EWL 2017, 24; Saesma ym. 2020).

Tässä raportissa erittelemme kansanedustajien kokemuksia digitaalisesta arjesta ymmärtääksemme paremmin nykyiseen media- ja tietoympäristöön liitettyjä demokraattisia huolia. Kriittisissä puheenvuoroissa on esitetty, että alustat eivät ole lisänneet yhteiskunnallista demokratisoitumista tai voimaannuttaneet käyttäjiään, koska teknologiayhtiöiden toimintaa ohjaavat lopulta taloudelliset hyödyt (Andrejevic 2012, 74). Alustat esimerkiksi hyötyvät reaktiivisista ja sensaatiomaisista tunnekuultuureista (Sano-Franchini 2018), jolloin myös disinformaatio ja viha jatkavat leviämistään alustoilla, vaikka yhtiöt ovatkin luvanneet puuttua havaittuihin epäkohtiin (Ikäheimo & Vahti 2021). Dataistuneen mediaympäristön seurauksia on tarkasteltava, koska yhä useammalle politiikkaan ryhtyville ja politiikassa toimiville eri alustat ovat edustuksellisessa demokratiassa välttämättömiä välineitä. Alustojen ulkopuolelle jättäytyminen ei siis välttämättä ole edes mahdollista, sillä ne määrittelevät politiikan ja poliitikkojen arkea niin monipuolisesti. Kansanedustajat esimerkiksi saavat tietoa ja koettavat tulkita alustojen välityksellä kansalaisten tunteja, vaikka samalla alustat vaikuttavat digitaalisissa tiloissa käytyjen keskustelujen sisältöihin ja muotoihin. Edustajat joutuvat myös strategisoimaan alustojen teknisten ehtojen varassa sekä ennakoimaan omien päivityksensä saamaa vastaanottoa. Kun journalistinen media ei ole lähtökohtaisesti määrittämässä julkisuuden agendaa, edustajat valitsevat itse, mitä tuovat julkiseen keskusteluun ja mistä ovat hiljaa. Valintoja tehdessään edustajat

joutuvat pohtimaan ja taktioimaan niin päivitystensä puhuttelevuutta kuin niiden eri alustojen keskusteluilmapiiirissä mahdollisesti herättämiä reaktioita.

Raportti etenee seuraavasti. Luku 2 esittelee lyhyesti haastatteluaineiston metodologian. Luvussa käsitellään haastateltavien hankkimista ja valintaa, haastattelujen sisältöjä sekä haastatteluaineiston analyysitapaa. Luvut 3–6 ovat analyysilukuja. Kolmas luku käsittelee digitaalisen viestintäympäristön merkitystä kansanedustajien arjessa ja työssä yleisellä tasolla. Luvussa käsitellään sosiaalisen median rytmien merkitystä haastateltujen kansanedustajien ajankäytössä ja edustajan työssä. Luvussa analysoidaan myös sosiaalisen median tarjoamiin demokraattisiin mahdollisuuksiin liitettyjä ristiriitaisia tuntemuksia. Neljännessä luvussa siirrytään pohtimaan edustajan persoonan merkityksen korostumista sosiaalisen median alustoilla. Analyysin perusteella alustat haastavat ja murtavat edustajan työn rajapintoja – sellaisia, kuten yksityinen ja julkinen, strateginen ja autenttinen, asiallinen ja asiaton. Tämä merkitsee lisääntyvää roolien ja erilaisten rajojen neuvottelua sekä niin sanottua tunnetyötä. Viides luku käsittelee kansanedustajien kokemuksia ja käsityksiä konkreettisista uhkista, verkkovihasta ja häirinnästä, sekä tietoturvasta. Verkottuneessa ajassa kokemukset häirinnästä eivät – etenkin naisedustajille – ole poikkeustapauksia vaan osa työn arkea, jota edustajat joutuvat muun työn ohessa hallinnoimaan. Kuudennessa luvussa tarkastellaan kansanedustajien digitaalisen työn infrastruktuuria eli kokemuksia tuesta viestintätyölle. Luku tuo ilmi, että nopea ja henkilöitynyt viestintäympäristö hankaloittavat puolueiden ja eduskuntakanslioiden mahdollisuutta tarjota edustajille tukea. Vastaavasti osa edustajista toivoo, että eduskunnan digitaalinen infrastruktuuri ja muodollinen työjärjestys palvelisivat paremmin nykyistä kansanedustajan työtä. Seitsemännessä luvussa esitellään tutkimuksen johtopäätökset. Tämän jälkeen kokoamme kansanedustajille, puolueille ja eduskunnalle lyhyesti yhteen suosituksia, joilla paremmin huomioida nykyinen viestintäilmapiiri edustajien työn näkökulmasta.

2. Aineisto ja metodi

Raportin lähdeaineistona on 22 kansanedustajan, 9 kansanedustajan avustajan ja 9 puolueen tai eduskuntaryhmän viestinnän työntekijän haastattelu aikavälillä 01.10 – 10.12.2020. Tämän lisäksi raporttiin on käytetty julkisia tietoja puolueiden ja eduskuntaryhmien internetsivuilta. Kansanedustajat ovat taustaltaan moninaisia. Haastateltujen edustajien keski-ikä oli haastattelujen ajankohtana 42 vuotta. Kaikkien istuvien kansanedustajien keski-ikä oli helmikuussa 2021 48 vuotta (Eduskunnan tilastot 2021), jolloin raportin otanta painottuu hieman keskimääräistä nuorempiin kansanedustajiin. Jakaumaa perustelee osaltaan se, että raporttia varten ei haastateltu edustajia, jotka eivät käytä lainkaan sosiaalista mediaa. Ei-käyttäjät ovat oletettavasti eduskunnassa keskiarvoa iäkkäämpiä kansanedustajia.

län lisäksi haastateltavien joukko pyrittiin pitämään moninaisena sosiaalisen median käyttöprofiilien näkökulmasta. Kansanedustajien sosiaalisen median profiileja ja käyttötapoja käytiin läpi ennen haastateltavien valikoimista ja kutsukirjeiden lähettämistä. Profiileista tehtiin lyhyet kirjaukset, joiden perusteella tavoiteltiin eri tavoin sosiaalista mediaa käyttäviä kansanedustajia. Kutsujen lähettämistä porrastettiin, jotta lopullisesta otannasta olisi saatu mahdollisimman monipuolinen. Haastatteluihin osallistui 14 naista ja 8 miestä. Koska tutkimus kehystettiin digitaalisen työn tutkimukseksi, todennäköistä on, että haastatteluun osallistuivat joka tapauksessa enemmän ne edustajat, jotka kokivat aiheen koskettavan juuri heidän elämäänsä ja työtänsä.

Haastateltavilla on myös eripituisia työuria politiikassa ja kansanedustajina. Kansanedustajien osalta raportissa ovat edustettuna kaikki eduskuntapuolueet paitsi kristillisdemokraatit, joista haastateltavia ei yrityksistä huolimatta tavoitettu. Myöskään yhden hengen eduskuntaryhmien edustajia ei sisälly aineistoon.

Olennaista on, että tutkimuksessa ei arvioida kansanedustajien viestintää tai arvioida heidän käsityksiään viestinnästä. Sen sijaan analysoimme laadullisen tutkimuksen perinteen mukaisesti haastateltavien puheen kautta välittyviä merkityksiä ja ymmärryksiä siitä, mitä digitaalisen median alustat tarkoittavat poliitikon julkisen työn tekemiselle. Kansanedustajille luvattiin haastattelukutsukirjeessä anonymiteetti, ja siksi kaikki raportin aineistoviitteet ovat anonymisoituja. Sitaateista on poistettu murreilmaisuja ja erilaisia tunnistamisen mahdollistavia yksityiskohtia. Anonymiteetillä pyrittiin takaamaan ensinnäkin se, että haastatteluista ei koidu edustajille mainehaitan kaltaisia riskejä. Toiseksi anonymiteetti palveli tutkimuksellisia intressejä, sillä edustajien toivottiin kertovan mahdollisimman vapaasti ja monipuolisesti omista kokemuksistaan. Tällaisen haastatteluaineiston avulla on mahdollista tuottaa rikasta tietoa kansanedustajien työn arjesta ja kokemuksellisuudesta.

Haastattelut olivat muodoltaan puolistrukturoitu haastattelu, millä viitataan avoimeen haastattelurunkoon. Puolistrukturoitu haastattelu ei toisin sanoen noudata täysin ennalta määriteltyä rakennetta. Haastattelurunko rakentui kolmen pääteeman varaan, jotka olivat (i) suhde alustoihin, (ii) strategiat ja saatu apu, sekä (iii) digitaalisen median koetut hyödyt ja haitat. Kansanedustajille esitettiin kuitenkin myös jatkokysymyksiä ja teemat usein sivusivat toisiaan tai menivät päällekkäin. Alustoja käsittelevässä teemassa edustajilta kysyttiin esimerkiksi heidän käyttämistään sosiaalisen median alustoista sekä muista viestintäkanavista, kuten blogeista. Edustajilta kysyttiin myös mahdollisista aikarajoituksista alustojen käytölle. Strategia ja apu -teemassa puolestaan käsiteltiin edustajien omaa sometoimintaa, heidän näkemyksiään vaikuttavasta poliittisesta viestinnästä sekä heidän saamaansa tukea puolueeltaan. Viimeisessä hyötyihin ja haittoihin liittyvässä teemassa pohdittiin muun muassa yksityisyyttä, verkkohäirintää ja kriisiviestintää. Haastattelut aloitettiin pyytämällä edustajia kertomaan edellisestä työpäivästään. Tämän yhteydessä heiltä kysyttiin myös siitä, minkälaisen osan työstä digitaalisen median viestintä yleisesti ottaen muodostaa.

Kansanedustajien avustajilta kysyttiin niin ikään heidän viestinnällisestä päivärytmistään. Lisäksi avustajia pyydettiin kertomaan muun muassa viestinnän työtehtävistä ja työnjaosta, tärkeimmiksi koetuista taidoista ja heille keskeisimmistä ja toisaalta mieluisimmista viestintäalustoista. Myös avustajilta kysyttiin digitaalisen median hyödyistä ja haitoista. Puolueen ja eduskuntaryhmien viestintäammattilaisilta puolestaan kysyttiin viestinnän strategioista ja heidän roolistaan puolueen viestinnän ohjaamisessa. Toiseksi ammattilaisilta kysyttiin siitä, millainen asema heillä on yksittäisten kansanedustajien viestinnän näkökulmasta. Kolmanneksi viestintäammattilaisten haastatteluissa käsitellyjä teemoja olivat data-analytiikka, algoritmit ja näiden hyödyntäminen, sekä puolueen tarjoamat konkreettiset resurssit kansanedustajille. Kansanedustajien ja viestintäammattilaisten haastattelut olivat keskimäärin yhden tunnin mittaisia. Avustajien haastattelut pidettiin taas hieman lyhyempinä, noin 30–45 minuutin mittaisina.

Aineistojen analysoimista varten haastattelut litteroitiin, minkä jälkeen tekstejä lähdettiin tarkastelemaan laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Aluksi vastauksia järjesteltiin taulukointiohjelmassa haastatteluaiheiden mukaisesti. Haastatteluotteista luettiin esille sekä toistuvia elementtejä että poikkeuksia, joiden perusteella muodostettiin haastattelusisällöistä irralliset temaattiset luvut. Näitä uudelleenjärjesteltyjä temaattisia lukuja ovat etenkin raportin luvut 3. ja 4. Digitaalisen työn turvallisuutta ja kansanedustajille tarjottua tukea käsittelevät myöhemmät luvut 5. ja 6. ovat puolestaan lähtöisin haastattelukysymyksistä, mutta sisältävät myös analyttistä luentaa. Aineistoon kohdistetuilla erilaisilla katseilla pyritään tuomaan esille mahdollisimman laaja kokonaiskuva haastattelujen sisällöistä. Koska kyse on laadullisen tutkimuksen aineistoraportoinnista, kuvauksista ei kuitenkaan voida tehdä yleispäteviä johtopäätöksiä kansanedustajien, heidän avustajiensa tai viestintäammattilaisten toiminnasta. Sen sijaan laadullisella haastattelulla voidaan ohjata kansanedustajia kertomaan asioista, jotka juuri heille ovat tärkeitä. Tällöin laadullinen tutkimus voi luoda sekä merkityksiä aiemmin tutkittuun tietoon että tarjota uusia näkökulmia, joita aineistosta nousee esille. Mikäli haastateltavan ja haastattelijan välille rakentuu

luottamussuhde, laadullisella haastattelututkimuksella voidaan myös saada tietoa ilmiöistä, joita tutkimukseen osallistuvien olisi vaikea nostaa esille toisenlaisissa tutkimusasetelmissä.

3. Digitaalinen viestintäympäristö ja demokratian ristiriidat

Vuosituhannen vaihde toimi länsimaiselle politiikalle ja demokraattiselle järjestelmälle taitekohtana, kun mahdollisuus verkottuneisiin yhteyksiin avautui internetin myötä yhä useammalle kansalaiselle. Samaan aikaan Suomessa ja myös muualla maailmalla maalailtiin demokraattisia uhkakuvia, kun kaupallisen median pelättiin sekä pirstaloivan yleisöjä että vähentävän päättäjien luottamusta mediaan (Nieminen, Aslama & Pantti 2005). Kun kansalaisten viestinnällisten oikeuksien toteutuminen herätti huolta, monet politiikan tutkijat suhtautuivat digitaaliseksi demokratiaksi kuvattuun ilmiöön toiveikkaasti. Internetin uskottiin tuottavan virtuaalisia julkisia areenoja, joissa ihmiset kokoontuisivat keskustelemaan toistensa kanssa (ks. Loader & Mercea 2011, 757; Papacharissi 2004, 267). Myönteiselle suhtautumiselle toi tukea etenkin yhteiskuntateoreetikko Jürgen Habermasin kehittämä teoria deliberatiivisesta demokratiasta, jossa mahdollisuus tasapuoliseen julkiseen keskusteluun väestöryhmien välillä tulkitaan terveen demokratian ja hyvän päätöksenteon tunnusmerkkinä. Internetiä pidettiin juuri tällaisen keskustelun fasilitoijana. Määritelmällisesti demokratia onkin nähty kansalaistoimintana, jossa vaalien korostamisen sijasta tulisi kiinnittää huomio siihen, että kansalaiset voivat vaikuttaa itselleen mielekkäällä tavalla ja että heillä on kyky hankkia ja arvioida tietoa. Myös päätöksenteon läpinäkyvyyttä on pidetty ihanteellisen demokratian kannalta keskeisenä piirteenä. (Setälä 2006.)

Pian kuitenkin huomattiin, että verkon keskustelupalstoilla noudatettiin usein erilaisia käyttäytymissääntöjä kuin fyysisissä tiloissa. Zizi Papacharissi (2004) ratkaisi tämän demokraattisen dilemman luomalla eron sivistyneen (*civil*, vaihtoehtoisesti termillä voidaan viitata myös kansalaiskeskusteluun) ja kohteliaan (*polite*) keskustelun välille. Hän esitti, että poliittiset verkkokeskustelut voivat palvella demokraattisia päämääriä, vaikka nämä olisivat sävyiltään kaikkea muuta paitsi kohteliaita. Toisaalta tutkijat ovat myös joutuneet pohtimaan sananvapauden rajoja, kun ääriliikkeiden vihamieliset diskurssit ovat vallanneet tilaa internetissä (Cammaerts 2009). Hannu Niemisen (2009) mukaan nopeaan mediakentän muutokseen on joka tapauksessa reagoitu markkinalähtöisesti, jolloin viestintäjärjestelmän perustehtävä – demokratian tukeminen – on helposti unohtunut.

2010-luvun vaihteessa katse suuntautui sosiaaliseen mediaan ja yhteiskunnalliseen liikehdintään. Sosiaalisen median alustat nähtiin tiloina, joissa ihmiset pystyisivät niin aktivoitumaan kuin kokoontumaan, mutta ennen kaikkea kehystämään yhteiskunnallisia kysymyksiä itselleen mieluisalla tavalla ilman, että mediakonsernit voisivat enää yksinään käyttää valtaa agendan määrittämisessä (esim. Loader & Mercea 2011). Vuosien 2010–2011 arabikevättä on usein pidetty sosiaalisen median demokraattisena voimanosoituksena, kun digitaaliset tilat tarjosivat mahdollisuuden transnationaaliseen liikehdintään ja samalla aktivoivat tyypillisesti vähemmän politiikkaan osallistuneita kansalaisia (AlSayyad & Guvenc 2015). Suhtautuminen sosiaaliseen mediaan muuttui kuitenkin 2010-luvun kuluessa ristiriitaisemmaksi ja sen demokraattisen osallistumisen mahdollisuuksia epäileväksi. Scott Robertson (2018) on nostanut esimerkiksi Yhdysvaltojen presidentinvaalit 2016, joissa alustojen käyttäjistä tuottama data teki mahdolliseksi potentiaalisten äänestäjien mikrotargetoinnin. Samalla valeuutiset ja poliittista sisältöä kierrättävät botit ovat herättäneet uusia kysymyksiä demokratian tilasta. Suomalaisessa vaalitutkimuksessa on todettu, että sosiaalisen media ei myöskään vaikuttaisi merkittävästi lisäävän kansalaisaktiivisuutta, sillä alustoilla eniten poliittista sisältöä kohtaavat he, jotka ovat muutoinkin tekemisissä poliittisen sisällön kanssa internetissä. Myönteistä on kuitenkin se, että nuoria sosiaalinen media saattaa innostaa seuraamaan politiikkaa aikaisempia sukupolvia enemmän. (Strandberg & Carlson 2017.)

Jos internet ja sosiaalinen media ovat muuttaneet ratkaisevasti demokratiaa ja poliittista osallistumista, ne ovat samaan aikaan vaikuttaneet merkittävästi poliitikkojen tapaan toimia edustuksellisessa demokratiassa. Tässä luvussa tuotetaan yksi kuvaus siitä, mitä uusi viestintäilmapiiri merkitsee kansanedustajien työlle ja arjelle 2020-luvun Suomessa. Luvussa käsitellään kansanedustajahaastatteluissa esiintyvää tasapainon etsimistä sekä ristiriitaisuuksia ja paineita, joita sosiaaliseen mediaan liitetyt demokraattiset lupaukset kansanedustajille luovat. Raportissa nostetaan esille, että sosiaalisen median kanavat eivät ole ainoastaan tiedottamisen tai deliberatiivisen keskustelun alustoja, vaan ne rytmittävät kansanedustajien työtä ja arkea merkittävällä tavalla. Poliittista viestintää ei tällöin ohjaa enää niinkään journalistinen rytmi, vaan sosiaalisen median alustojen sisäiset logiikat.

3.1. Sosiaalisen median rytmit edustustyössä

"... jos ei oo somessa niin eihän sua oikeestaan oo."

"[T]avallaan se ei riitä että sä teet kaikki nämä asiat vaan vähän samalla tavalla kun se Insta on nykyään sellasta, et jos sä meet ravintolaan syömään, ni jollet sä kuvaa sitä ruoka-annosta niin se ei ikään kuin ole tapahtunut. Niin vähän samalla tavalla politiikassa tuntuu olevan. Et sit se pitää todentaa jotenkin kuvien ja videoiden avulla."

"Kun tavallaan tässä työssä yhdistyy se että sä saatat tehdä pitkiä päiviä tehdä tavallaan niitä asioita mitkä olettaa sun mandaatilla ihmisten toivovan sinun tekeväsi, mutta jos et sä osaa viestii sitä niin sitä tavallaan. [...] Vähän niin kun

et sitä työtä ei oo tapahtunut ennen kun sä oot viestinyt sen ulos mikä on vähän absurdia, mut se kuuluu tähän ammattiin.”

Kansanedustajille poliittinen viestintä sosiaalisessa mediassa on itsestään selvää, välttämätöntä ja tärkeää. Tämä ajatus on esillä kaikissa haastatteluissa, vaikka tietysti kansanedustajien suhtautumisessa sosiaaliseen mediaan on samalla suuria eroja. Pääpiirteittäin somen keskeinen merkitys näkyy uudenaikaisissa mahdollisuuksissa olla yhteyksissä kansalaisiin, nopeassa tiedonsaannissa ja tietysti siinä, että yksittäiset poliitikot voivat tiedottaa asioista tehokkaasti ja helposti suurellekin yleisölle haluamallaan tavalla. Luvun alussa esitetyt haastattelulainaukset kuitenkin osoittavat, että someajan poliittisessä viestinnässä ei ole kyse vain siitä, että uudet media-alustat olisivat vain aiempaa toimivampia informaation levittämisen (tai jopa keskustelun) alustoja. Lainaukset osoittavat, että sosiaalinen media merkitsee kansanedustajille sen sijaan uudenlaista poliittista olotilaa, jossa elinehtona on viestiä tekemisistään ulospäin. Muuten oletuksena on, että työtä ei ole tapahtunut. Eräs kansanedustaja huomautti, että omaehtoista viestiä on nykyään haasteellista saada perinteisessä mediassa läpi. Edustajat eivät siis koe voivansa luottaa siihen, että media uutisoisi kansanedustajien tekemästä työstä, vaan heidän on vastattava viestinnästä itse.

Sosiaalisen median viestintätyön kaikkiallistumisessa ei ole kyse kuitenkaan vain poliitikoille koituvista julkisuuspainesta tilanteessa, jossa perinteinen journalistinen media ei tarjoa samalla tavoin tilaa poliitikoille kuin ennen. Haastattelujen perusteella sometyö läpäisee kansanedustajien arkea kokonaisvaltaisemmin myös siksi, että alustat tuottavat eräänlaisen somerytmin, -tahdin ja -rutiinin, jota kansanedustajien on tavalla tai toisella seurattava. Seuraavat haastattelulainaukset kuvastavat juuri tätä rytmia:

”[M]ä sillä tavalla teen et mä esimerkiks viikonloppuna saatan kun on vapaapäivä niin en mä puhelinta kyllä, et mä saatan olla huono vastaamaan jopa puheluihin [...] Ihan sen takii että pääsee irti siitä moodista ja sormen liikkeestä ja kaikesta muusta mitä siihen liittyy”

”Nimenomaan se rytmitys on ihan älyttömän keskeistä. Täs on mulla monta vuotta menny siihen että oppii rytmittään tekstejä silleen että joku niitä jaksaa lukeekin niin [...] jos miettii että sit ihan uusia alustoja niin ku sitä YouTubea ottas haltuun niin pelkästään se ikään kun, riittävän tahdin ylläpitäminen, riittävän vuorovaikutuksen ylläpitäminen vaatii aika paljon aikaa nii, sen takia se on tässä ollu vähän niin ku tällasena jatkuvana pohdittavana projektina.”

Poliittiseen viestintätyöhön ja someen yhdistetty rytmikkyys liitetään haastatteluissa niin viestien sisältöihin ja vastaanottajien käyttäytymismalleihin kuin alustojen toimintamekanismeihin. Kuten toinen yllä olevista kansanedustajista toteaa, rytmittäminen on keskeistä, jotta joku tekstejä ”jaksaa lukeekin”. Kansanedustajat joutuvat siis tasapainoilemaan julkaisujen määrän ja myös tekstien pituuden kanssa, jotta seuraajien mielenkiinto onnistutaan pitämään yllä. Toiseksi rytmii liittyy myös alustojen algoritmien miellyttämiseen: sivustojen pitää olla kyllin aktiivisia, mutta liiallinen määrä päivityksiä voi taas johtaa siihen, että alustat antavat päivityksille vähemmän näkyvyyttä. Kolmanneksi osa edustajista kertoi ajoittamisesta, jonka avulla

viestien levinneisyyttä ja tavoitavuutta on mahdollista tehostaa. Viestien ajoittamisen merkitystä käsitellään lisää luvussa 6.

Sosiaalisen median vaikutukset työn ja arjen rytmille näkyvät useimmin päivittämisen sijasta siinä, miten some ja digitaalinen media laajemmin kiihdyttävät niin poliittista viestintää, uutisten tuotantoa kuin kansanedustajien tapaa olla yhteydessä kansalaisiin. Esimerkiksi eräs kansanedustaja kertoi, että pitkin päivää on oltava sisällä ”uutislupissa”, jotta on tietoinen omista viestintätarpeistaan. Hänen mukaansa myös uutiset vanhenevat nopeasti, jolloin nykyviestintä vaatii impulsiivisuutta. Toinen kuvasi Twitteriä tilana, joka toimii perinteistä mediaa parempana, reaaliaikaisena uutislähteenä. Merkittävimmin kiihtyminen ja rytmin löytäminen liittyvät alustojen alati kasvavaan lukumäärään ja toisaalta niiden tarjoamiin uudenlaisiin käyttömahdollisuuksiin. Seuraava haastatteluosuus havainnollistaa viestintäilmapiirin kiihtymistä yhden kansanedustajan näkökulmasta. Haastatteluosuutta ennen edustaja on kertonut, miten omiin Facebook-päivityksiin pitäisi mennä monta kertaa päivässä perustelemaan kantaansa aina uudestaan.

”Kysyjä: Joo. Sä sanoit et pitäis mennä. Ymmärränks mä oikein et tää on kuitenkin välillä haastavaa?”

Vastaaja: On se välillä haastavaa. Et se on... koska niitä sähköposteja, meidän... tai mun avustajakin pystyy käymään läpi ja pystyy vastata niihin, mutta tämmösiin viesteihin niin vastaan kyllä itse.

K: Nii justiin.

V: Niin se on siitä myös kiinni. Ja se on aika... sen pitäis olla aika nopeatahtinen. Mä en ens viikolla voi vastata niihin kommentteihin. Et jos tulee sähköposti niin mä voin... mä mietin et okei sunnuntaina mul on aikaa sitten vastata näihin, mä voi sit sunnuntaina vastata. Et jos se tapahtuu somessa, niin se pitäis olla saman päivän aikana ja mieluummin parin tunnin sisällä.

K: Nii justiin.

V: Nii joskus tulee semmonen et se on vähän pakko koska samalla voi olla et se joku tosi tärkeä keskustelu suuressa salissa tai muita semmosia kokouksia ku pitäis olla tosi keskittynyt siihen, niin sitten tulee ehkä vähän että pakko vastata myös tähän [naurahtaa] nyt samaan aikaan. Joo.

K: Joo. Aika mielenkiintoista myös tavallaan et sähköpostiviestinnässä ei tuu semmosta oloa sulle, että se vaatis nopeeta reaktioo mut sit jostain syystä some ikään ku aiheuttaa sen.

V: Joo, aikasemmin puhuttiin näistä... ainakin ruotsiks tää snigelpost, ja se oli etanaposti niinku et se oli se perinteinen posti, mutta jotenkin tänä päivänä tuntuu siltä että sähköposti on tää snigelpost. [...] Koska se voi odottaa mutta se mitä tapahtuu somessa niin se on tässä ja nyt. Siihen pitäis reagoida heti.”

Haastattelu ilmentää, että käytetyillä viestintäalustoilla on suuri vaikutus kansanedustajien ja kansalaisten väliseen vuorovaikutukseen. Vaikka eri alustat ja

toisaalta sähköposti käytännössä tarjoavat saman mahdollisuuden olla yhteydessä, sosiaalinen media – tässä tapauksessa Facebook – kuitenkin koetaan ajallisesti eri tavoin kuin sähköposti. Ainakin osittain ilmiö liittyy alustojen käyttömahdollisuuksiin eli affordansseihin. Yksi kansanedustaja totesikin, että *”maailma, jossa ihmisille lähtee myös vastailmotus siitä kun, heidän viestintä on nähty, niin aiheuttaa sen tarpeen, että on reagoitava säädyllisessä ajassa”*. Hän jatkoi, että vastauksen pitkittäminen puolestaan tulkitaan kansalaisten taholta välinpitämättömyytenä tai kiinnostuksen puutteena. Tällöin juuri esimerkiksi Facebookin chat-toiminnon ominaisuus, joka kertoo, kuka tai ketkä viestin ovat nähneet ja mihin kellonaikaan, muovaa kansanedustajien ja kansalaisten välistä viestintää ja kokemusta viestinnästä erityisesti ajallisuuden näkökulmasta. Käyttömahdollisuuksien lisäksi myös viestintäalustojen silkkä lukumäärä (sähköposti, päivitysten kommenttikentät, kunkin alustan omat yksityisviestit) koetaan säännöllisesti henkiseksi kuormaksi. Yksi kansanedustaja huomautti, miten suurin ongelma on juuri viestien ripottaisuus ja niiden hukkuminen tuoreempien viestien ja kontaktipyyntöjen alle.

Käytännössä edellä kuvattu viestinnän kiihtyvyys ja rytmillisuus liittyy kansanedustajien kokemukseen työn mielekkyydestä. Monet haastatelluista kansanedustajista kokevat työssään aikapulaa suhteessa viestintään. Aikapulassa ei kuitenkaan ole niinkään kyse laajasti hektiseksi koetusta modernista työelämästä, jonka ominaispiirteisiin voidaan ajatella lukeutuvan kiire ja kasvavat työmäärät. Sen sijaan digitaalisen median ubiikkisuus tuottaa tilanteen, jossa kansanedustajien on usein oltava läsnä samanaikaisesti sekä sosiaalisessa mediassa että fyysisissä tiloissa, kuten valiokuntatapaamisissa ja täysistunnoissa. Kokoustaminen ja samanaikainen somettaminen oli puheenaihe, jonka moni kansanedustaja nosti haastatteluissa joko täysin kielteisenä ilmiönä tai jatkuvana henkilökohtaisena tasapainoiluna. Eräs sosiaalisessa mediassa varsin aktiivinen kansanedustaja kertoi haastattelussa suoraa, että *”Karkeesti otettuna sanoisin et politiikka on nykyään liikaa viestintää. Tekisin mieluummin enemmän sisältöä ku viestintää”*. Toinen edustaja luonnehtii suhdettaan someen juuri ajankäytöllisenä ongelmana, jossa ajankäyttö ei myöskään paikannu omaan päivittämiseen vaan yleiseen seurantaan:

”Se on kyllä mulle enemmän semmonen työkalu se koko some. Mä en tiää jos mä en ois politiikassa nii olisinko mää hirveesti siellä [...] Mun mielestä se somen haaste on se että se vie liikaa aikaa. Mä en tiää, joku ehkä hallitsee sitä paremmin mutta mulle se on iso ongelma. Mä koen että mulla menee ihan liikaa aikaa someen. Se on mulle, ei se mun elämää oo vielä hankaloittanu mut että, se on jotenki semmonen et sitä tulee seurattua liikaa.”

Haastattelujen perusteella osa kansanedustajista on tietoisesti kehittänyt strategioita, joilla paremmin hallita omaa arkea ja työtä. Yksi kansanedustaja kuvasi, että nykyiseen tilanteeseen pääseminen on vaatinut monta vuotta harjoittelua esimerkiksi sen suhteen, ettei tiettyjä sovelluksia avaa milloin tahansa. Hän myös koki, että alustoilta tulevien ilmoitusten rajaaminen *”helpotti tosi paljon”*. Toiselle edustajalle viestintätyö puolestaan päinvastoin on *”ilmoitusten perässä juoksemista ja reagointia niihin”*. Kolmas edustaja kertoi, että hänen on jatkuvasti ja tietoisesti tehtävä valinta keskittykö fyysisessä tilassa meneillään olevaan tapahtumaan (kuten asiantuntijan valiokuntakuulemiseen) vai

digitaalisen median työhön: ”kyllähän me tiedetään, et koko ajan on tuolla valtavat määrät purettavaa sähköpostii ja koko ajan tulee erilaisii kommentteii johonkin.”

Selvästi vain pieni osa haastateltavista oli kalenteroinut tai varannut erikseen aikaan sosiaalisen median viestintätyölle. Tulos ei ole yllättävä, sillä digitaalisen median alustat eivät ole vain passiivisia informaation välittämisen osapuolia vaan aktiivisia toimijoita, jotka rytmittävät niin poliittista viestintää kuin arkea tämän ympärillä. Yksi kansanedustajista – omasta mielestään verrattain niukka somettaja – kertoi huomanneensa, ettei aikatauluttaminen toimi siksi, koska tällöin viestintä ei olisi enää ajassa kiinni. Kokonaisuudessaan voidaan ajatella, että media-alustat edellyttävät kansanedustajilta yhä enemmän taitoa johtaa oman työnsä tekemistä. Vaikka harva onnistuu viestintätyön kalenteroinnissa, ymmärrys eri alustojen latenteista toimintamalleista (kuten alustojen tavasta pyrkiä lähettämään käyttäjilleen mahdollisimman paljon ilmoituksia) auttaa kansanedustajia hallinnoimaan viestintätyön määrää.

3.2. Sosiaalinen media demokraattisena velvollisuutena

”[J]os se velvollisuudentunne nyt jostain tulee, niin se tulee siitä ajatuksesta, että poliitikko on kuitenkin palvelutyössä ja on ikään kun, mun tehtävä olla helposti tavoitettavissa ja matalalla kynnyksellä tavoitettavissa. Semmonen ajatus, että mitenköhän sen poliitikonkaan nyt saisi oikein kiinni niin se on mulle aika vieras. Että jos se velvollisuudentunne nyt jostain tulee niin se tulee nimenomaisesti siitä että haluan, olla tavoitettavissa ja palvella kansalaisia. Mutta mun, uudelleenvalinta ja tai uudelleenvalitsemattomuus, niin en koe ikään kuin semmoista velvollisuudentunnetta että nyt on oltava siellä tai en tule pääsemään ikään ku vaaleissa uudelleen läpi. Siihen mä en usko hetkeäkään.”

Miksi kansanedustajat sitten käyttävät sosiaalista mediaa niin paljon ja monikanavaisesti, että osa kansanedustajista kokee tämän suorastaan ongelmaksi tai sellaiseksi kehitykseksi, joka hankaloittaa omaa kykyä työskennellä pitkäjänteisesti? Yksi vastaus liittyy jo aiemmassa luvussa 3.1 käsiteltyihin seikkoihin, kuten perinteisen journalistisen ja sosiaalisen median suhteiden muutokseen sekä siihen *näkyvyystyöhön* (Cotter 2019), jota kansanedustajien on henkilökohtaisiin mandaatteihin rakentuvassa edustuksellisessa demokratiassa tehtävä. Luvun alussa esitetty haastattelulainaus puolestaan tuo ilmi toisen näkökulman, jossa on kyse kansanedustajien tavoitettavuudesta mahdollisimman helposti. Lainauksessa kansanedustaja kiistää, että sosiaalisen median merkittävin käyttötarkoitus liittyisi poliitikon näkyvyyteen ja vaaleissa menestymiseen. Somen funktio on sen sijaan ennen kaikkea demokraattinen. Tällöin osa kansanedustajista asettaa sosiaalisen median henkilökohtaiset hyödyt (tai haitat) toissijaiseksi suhteessa alustojen tarjoamiin demokraattisiin mahdollisuuksiin.

Luvussa kysytään, mitä eri alustat ja näiden mahdollistama keskustelu – sekä keskustelun jatkuva käynnissä olo – tarkoittavat työlle, jonka tekijöihin kohdistetaan jatkuvasti paineita olla pyyteettömiä, läsnä olevia, kuuntelevia, tavoitettavia, rakentavia ja mahdollisimman laajaa joukkoa edustavia. Kansanedustajien suhdetta sosiaaliseen mediaan on näin ollen mahdotonta jäsentää yhdellä tapaa, koska viestintätyöhön

liittyvät ristiriidat määrittelevät edustajien kokemuksellisuutta niin haastattelujen välillä kuin yksittäisten haastattelujen sisällä. Tässä mielessä some voidaan nähdä niin demokraattisena velvollisuutena kuin oikeutenakin. Edelliselle ”palvelutyöntekijäksi” asemoituvalla edustajalla some on samaan aikaan jatkuvaa reagointia ja ilmoitusten perässä juoksemista. Haastatteluista usein ilmenikin niin, että kansanedustajat nostavat sosiaalisen median ylätasolla demokratiaa lujittavaksi välineeksi, mutta oman työn tekemisen näkökulmasta some on jatkuvan ristiriidan kohde.

”Mut siis mä tykkään sosiaalisest mediasta. Ja mul on se innostaa mua kyllä ja myös tavallaan osana tätä meidän demokraattist järjestelmää et kyl mul koko ajan on sellanen et mä haluaisin tehdä sitä paremmin. Mut ku en mä oo mikään mediatoimisto. Mä oon siis vaan mä ja mun puhelin ja sit mun pitää oikeesti tehdä myös ne työt. No siinäkin on siis eroo et kylhän, vaikuttaa siltä et osa kansanedustajista nyt on sometoimistoja ja sit ehkä ei niin aktiivisia siin varsinaises lainsäädäntötyössä. Mut mikä mä nyt olen arvostelemaan ketään muuta mut siis mä en ainakaan usko et must irtoo hirveesti enemppää jos mä meinaan sit myös mennä valmistautuneena sinne valiokunnan kokouksiin ja jos mä meinaan oikeesti hoitaa sitä, isoo siis meidän duuniinhan on oikeesti semmost perus asioihin perehtymistä ja eri näkökulmien yhteensovittelu ja sitä pitää tehdä ihan perinteisil perslihaksil, tääl kopis istuen.”

Monelle sosiaalisen median myönteiset puolet liittyivät tapaan, jolla tavalliset kansalaiset pystyvät ottamaan edustajiin yhteyttä matalalla kynnyksellä, mutta myös siihen, kuinka edustajien on helppo saada somekeskusteluja seuraamalla tietoa kansalaisia askarruttavista asioista. Some saatettiin esimerkiksi kuvata tärkeämmäksi kanavaksi mielipiteiden kuulemiselle kuin lehtien mielipidepalstat. Uusien alustojen mahdollistama kommunikatiivinen muutos näyttäytyi eräälle kansanedustajalle erityisen myönteisessä valossa, koska: ”jos sä vastaat kansalaiskirjeeseen niin sun pitää alottaa, että kiitos kirjeestä ja hyvä plaa plaa. Mut tuolla [somesa] pystyt parilla lauseella vaan kuittaamaan et joo on se ok toimi niin”. Myöhemmin haastattelussa hän kuitenkin tuo ilmi, että jos somea ”oikeesti haluis hallita, niin sehän ois 24/7 hommaa [...] oon tehnyt sen ratkasun että, mä hoidan ne mun omat postaukset ja tägäykset mutta en käytä sit aikaa hirveen paljon muuhun.”

Alustojen monipuolisuus ja näiden toisistaan eroavat käyttäjäryhmät myös pohdituttavat sekä huolestuttavat kansanedustajia:

”Toinen on semmonen mikä on must enemmän yhteiskunnallinen projekti liittyy siihen et ku miettii et alottaa tubettaminen, mul ei oo mitään palavaa halua siihen [...] Mutta mä tiedostan sen et se on foorumi, joka on varsinkin... Tietylle sukupolvelle aivan äärettömän tärkeä ja näkyvä media. Suoraan sanottuna tällä hetkellä meillä vaikka perussuomalaiset on paljon paremmin ottanu sen haltuun ku me. Ja must se ei tarkoita sitä että ne olis pahoja ja me hyviä, mut se on vaarallinen yhteiskunnallisen dynamiikan kannalta et jos tietyn ikäset, tietyn demokratian ihmiset saa vaan yhden poliittisen spektrin osan näkyville. Ni siks aattelen et mun varmaan pitäisi ruveta tubettamaan. Voi olla että se epäonnistuu surkeasti mutta, koen tiettyy vastuuta siitä reachistä. Ja tämä on

esimerkiks syy minkä takia mä käyn jossain Alfa TV:n haastattelussa, ei siel oikeesti, mun äänestäjistä marginaalinen osa niitä kattoo. Mut se on must silti tietynlainen yhteiskunnallinen palvelus mennä sinne.”

“Nythän meidän puolue on vihonviimein ymmärtäny sen että on ruvettu pitää Facebook-livee ja kaikkii tämmösiä, mut esimerkiks Twitter piristyy kyllä, Instagram vähän, mut missään ns. nuorisomediaissa ei ollu mukana. Ei olla mukana TikTokissa, ei olla mukana Snapissa, mikä mun mielestä on sit taas huolestuttavaa kun aattelee millanen fani-ilmio esimerkiks jollain Jussi Halla-aholla on TikTokissa. Ei oo mikään ihme et katotaan Nuorisobarometri-kannatuslukemia, Perussuomalaiset on siellä suurimpana vaan sen takia että Jussi Halla-ahosta tehään ihan helvetisti hauskoja videoita”

Ensimmäisessä haastatteluotteessa kansanedustaja kertoo pohtineensa Youtubettamisen aloittamista, koska hän kokee vastuuta puolueensa tavoittavuudesta. Edustaja pitää myös uhkana sitä, että tietyillä alustoilla on edustettuna vain osa puolueista. Niin ikään jälkimmäisen otteen edustaja pitää huolestuttavana nuorten kannatuksen keskittymistä juuri perussuomalaisiin. Kannatuksen syyksi hän esittää puolueen puheenjohtaja Jussi Halla-ahon menestyksen TikTokissa. Haastatteluissa kansanedustajat olivat yleisesti ottaen tietoisia alustakohtaisista käyttäjäryhmistä, mikä sai heidät hakeutumaan yhä useammalle alustalle juuri demokraattisen tai muutoin yhteiskunnallisen palveluksen nimissä. Useampi kansanedustaja kuvasikin tilannetta, jossa on tuottanut tai harkinnut tuottavansa viestinnällistä mediasisältöä alustoille, jotka eivät suoraan kohdistu omaan äänestäjäkuntaan tai edes täysi-ikäisiin, joilla on äänioikeus. Syynä tähän on heidän mukaansa erilaisen näkemysten tuominen esiin ja laajan yhteiskunnallisen ymmärryksen lisääminen yleisesti ihmisissä. Esimerkiksi eräs edustajista totesi Instagramissa olevan paljon nuoria, jolloin siellä läsnäololla on merkittävä rooli demokratian kannalta. Aiemmasta haastatteluotteesta voidaan kuitenkin päätellä, että pelkkä läsnäolo ei riitä. Sen sijaan kunkin alustan genre, kuten huumorin merkitys TikTokissa, on otettava tarkasti haltuun.

Vaikka mielipiteiden tuotanto on aina ollut osa poliittikoutta, viestinnän jakautuminen yhä useammille alustoille ja kohdeyleisöille merkitsee kansanedustajille entistä suurempaa kohdentamisen, strategisoinnin ja myös tiedottamisen määrää. Omista periaatteistaan on mahdollisesti myös joustettava, jos alustat vaativat sellaisen sisällön tuottamista, jota edustajat eivät varsinaisesti haluaisi sosiaaliseen mediaan päivittää. Eräs kansanedustajista toi esille, että varsinaisen edustajan työnsä lisäksi hän on samanaikaisesti ”oman itsensä tietotoimisto, mediatoimisto ja viestintätoimisto”. Hyvä poliitikko tällöin tiedottaa tekemisistään ja myös informoi niin äänestäjiä kuin muitakin kansalaisia faktatiedolla, mutta toisaalta voidaan kysyä, onko oletus kansanedustajille koituvan työtaakan näkökulmasta kohtuuton. Erään kansanedustajan mukaan nyky maailma on menossa siihen, että ”ei riitä et sä oot aktiivinen tai jotenkin tosi näyttävästi mukana jossain yhdessä kanavassa vaan, et sun tarvi olla aika monessakin”.

Kansanedustajien demokraattinen ”läsnäolovelvollisuus” ja viestinnän alituinen käynnissä olo kytkeytyy niin ikään alustojen tuottamaan somerytmiin ja ajallisuuteen,

jota käsiteltiin luvussa 3.1. Tässä mielessä demokraattisen läsnäolon vaatimusta ei voi erottaa siitä, että alustat muokkaavat käyttäjiään toimimaan tietyllä tavalla. Kansanedustajien työkäytänteiden muutos – kuten kokemus siitä, että heidän on oltava yhä nopeammin tavoitettavissa ja tiedotettava aina enemmän – ei siis ainakaan kokonaan ole seurausta poliittisen viestinnän digitalisoitumisesta sinänsä, vaan yksittäisten ja yksityisten alustojen tavasta järjestää tietoa ja välittää informaatiota. Yhteensä kolme kansanedustajaa käytti ilmaisua ”huono omatunto” kuvatessaan hetkittäisestä tavoittamattomuudesta koituvaa tunnetilaa:

”No just ton hirveen, olikohan se just toi hirvee [...] -vyörytys niin sen jälkeen mä pidin semmosen viikonlopun et mä olin perjantaist sunnuntaihin poissa, kokonaan. Mut sit siitäkin tulee huono omatunto, et kun tää on 24/7 työtä et pitäis olla tavoitettavissa koko ajan, että voiko niin tehdä.”

Ei ole yllättävää, että muutama kansanedustajista suhtautui sosiaaliseen mediaan työkaluna, jonka käyttäminen on selvästi osa kansanedustajan työtä, mutta josta he kokevat aiheelliseksi lähteä siirtyessään toiseen ammattiin:

”[J]os mun työni ei liity tähän, et mä joudun käyttämään internetiä ja somea, niin mä poistuisin sieltä [...] Niin ja mä kyllä, sitten kun se päivä koittaa niin myös lähdän koska, siinä suhteessa, jos mä olisin tavallinen kansalainen, niin siinä suhteessa, et mitä iloa se tuo elämääni. Mä olisin niinku Marie Kondo, tekeekö tämä minut onnelliseksi, ei, sit pois. Ei some tee minua onnelliseksi”

3.3. Demokratiatyötä vai näkyvyystyötä?

”Kysyjä: millanen poliittinen viestintä on sun mielestä yleisesti ottaen vaikuttavaa näillä eri alustoilla?”

Vastaaja: No siis nii, siis kylhän se on noi äärilaidat. Siis koska ne tavottaa sit paljo jengii ja sit tullaan taas siihen et osa tykkää siitä ja osa inhoo sitä. Niin kylhän se on silleen, koska ku melkein missään asiassa kumpikaan äärilaita ei oo ikinä hyvä. Mut kylhän se sitte lähtee leviämään tuolla [...] sosiaalisil alustoilla. Jos sä vaan kirjoitat jonku kauniin jutun sinne niin sit siihen tulee et joo on toi hyvä. Mut ku se ei herätä semmosii tunteita niin se ei sitte leviä. Ja sit sä tavotat sil vähemmän jengii.”

Kansanedustajien jännitteinen suhde sosiaaliseen mediaan korostuu useissa toisiinsa kytkeytyvissä neuvotteluissa. Aiemmassa luvussa tuotiin esille, että kansanedustajat neuvottelevat ensinnäkin suhteessa siihen, kuinka paljon viestintätyötä on riittävästi. He pohtivat uusille media-alustoille kurottautumista, jotta oma puolue olisi kyllin edustettu eri yhteiskunnallisille ryhmille. Edustajat myös miettivät, ovatko he yksilöinä riittävän läsnä sosiaalisessa mediassa ja kuinka nopeasti pyyntöihin ja kommentteihin on reagoitava. Tässä luvussa esitetään, että toiseksi tasapainoilu liittyy demokraattisen ihanteen ja toisaalta näkyvän viestinnän väliseen jännitteeseen. Ihannepoliitikko ei toisin sanoen mieti itseään vaan yhteiskunnallista hyvää, mutta alustoituneen poliittisen viestinnän ajassa tilanne on ristiriitainen, koska vaikuttaakseen poliitikon on samalla pyrittävä takaamaan päivityksillensä ja sivuillensa riittävä näkyvyys. Tätä ristiriitaa

kuvastaa alussa esitetty lainaus, jossa kansanedustaja kertoo, että äärlaitoihin paikantuva tunteellinen viestintä tavoittaa eniten kansalaisia. Hän ei kuitenkaan monen muun edustajan tapaan pidä ilmiötä myönteisenä.

Useimmat kansanedustajista ovat siis tietoisia siitä, millainen poliittinen viestintä on eri sosiaalisen median alustoilla tehokasta näkyvyyden ja seuraajien lisäämiseksi. Harva ihminen tietää kuitenkaan alustojen täsmällistä tapaa järjestää tietoa, koska algoritmit ovat liikesalaisuuksia. Usein sen sijaan esimerkiksi tykkäysten ja reaktioiden lukumäärä sekä päivitysten levinneisyys viestii edustajille siitä, onko päivitys onnistunut vai ei. Näitä tilastoja seuraamalla edustajat voivat puolestaan vetää johtopäätöksiä näkyvyyden kannalta tehokkaista viestintäkäytänteistä. Aleksi Knuutilan ja Salla-Maaria Laaksosen (2019, 397) mukaan viestintään vaikuttaa niin alustojen teknologiset ratkaisut, käyttöliittymät kuin sisältöä järjestävät algoritmit. Knuutila ja Laaksosen tulkitsevat, että poliitikot toimivat tällöin affektien ja algoritmien välimaastossa: algoritmit eivät yksinään ohjaa ihmisten toimintaa, vaan kyse on myös alustoille muodostuvista tunnekulttuureista, joihin algoritmit ovat voineet niin ikään vaikuttaa. Tästä oli kyse myös raportin haastattelujen perusteella, sillä kansanedustajia pohdituttivat niin tunneviestinnän ja vastakkainasettelun tehokkuus kuin alustojen teknologiset ja algoritmiset ratkaisut.

Seuraavassa haastatteluotteessa kansanedustaja pohtii poliittisen viestinnän muutosta, missä tykkäykset asettuvat erityiseen rooliin:

"Joskus ajattelee, että oli ehkä helppo olla kansanedustaja joskus 80-luvulla, kun istuttiin, plärättiin papereita ja en mä tiedä, kerran parissa kuukaudessa kirjoitti jonkun kolumnin lehteen ja mediaa kiinnosti muutamat isot asiat, ja niitä pohdittiin jotenkin pitkään. Toki varmaan ehkä yhdestä näkökulmasta mahdollisesti, olihan se suppeampi se media. Mutta jotenkin tää reaktiivisuus, joka... Sitten onnistuminen lasketaan näitten peukkujen määrässä ja muussa, niin vaikea ajatella, et se olis hyväks päätöksenteolle."

Edustaja nostaa lainauksessa esille, miten luottamustoimi oli ennen mahdollisesti helpompi, sillä kansanedustajien ei tarvinnut tehdä yhtä paljon ja yhtä reaktiivista viestintää. Nykyään onnistumista puolestaan määrittelee "peukkujen" eli somepäivitysten saamien tykkäysten lukumäärä. Otteessa kehityskulku esitetään valitettavana, mutta kuitenkin nykyistä poliittista viestintää luonnehtivana piirteenä. Edustaja reflektoi haastattelussa myös aiemmin maltillisuuttaan poliittisena viestijänä. Hän totesi, ettei pysty kirjoittamaan *"niin, että tää on perseestä, oletko samaa mieltä?"*, vaikka tyyli vetäisi todennäköisesti puoleensa suuren joukon tykkääjiä. Myös monet muista kansanedustajista halusivat nähdä itsensä sen sijaan rakentavina keskustelijoina.

Toinen edustaja kertoo omasta suhteestaan somepäivitysten saamiin reaktioihin vastaavasti näin:

"On myös niin et jos mä oon jostakin postauksesta hyvin epävarma, niin mä saatan heittää sen näkyville ja sitten poistaa jos se näyttää siltä et se ei toimi, tai muokata/muuttaa, radikaalisti ja kirjoittaa uudestaan. Mä nään kymmenessä

minuutissa, et lähteeks se kulkee se postaus ja jos se ei lähde, niin siin on jotain vikaa.”

Edustaja kertoo, että hän seuraa päivityksien ”lähtemistä” ollessaan epävarma näiden sisällöstä. Jos päivitys ei lähde, hän muokkaa tai poistaa päivityksen. Lähtemisellä edustaja tarkoittaa luultavasti päivityksen saamia tykkäyksiä, reaktioita, jakomääriä ja kommentteja. Sattumalta myös Taina Bucherin (2017, 36) haastattelemat Facebook-käyttäjät puhuivat ensimmäisestä 10 minuutista ja algoritmien merkityksestä ”Facebook-pelillensä”. Jos päivitys ei rakenna ympärilleen nopeasti surinaa (*buzz*), päivitys liikkuu syötteessä alas ja katoaa. Tällöin juuri välittömien reaktioiden kerääminen nähdään erityisen tärkeäksi. Kansanedustajan haastatteluote esimerkittä, että päivityksien saamia reaktioita ei tarkastella ainoastaan ulkopuolelta onnistumisen tai epäonnistumisen mittareina. Osa edustajista sen sijaan käyttää päivitykseen tulleita reaktioita määrittelemään sitä, onko tietty päivitys ylipäätään kelvollinen jätettäväksi digitaaliselle alustalle. Tykkäys- ja levinneisyystrendejä laskelmoivassa poliittisessä viestinnässä voidaan nähdä alustaohjautuvuuden ohella merkkejä *dataismista*, jossa tietäminen, tiedon tuottaminen ja ymmärrys itsestään tapahtuvat yhä enemmän data- ja numerovälitteisesti (esim. van Dijck 2014).

Digitaalisiin alustoihin liitetyt demokraattiset hyödyt, kuten edustajien ja kansalaisten välinen vuorovaikutus, saattavat myös kääntyä pääläelleen, kun alustat tarjoavat käytännössä rajattoman mahdollisuuden luoda yhteyksiä. Eräs kansanedustaja nosti esille, että useimmiten hänen kirjoittamansa kommentin kannalta olennaista ei ole se henkilö, jolle kommentti on suunnattu. Keskeisempää puolestaan on se, ketkä kommentin lukevat. Monille edustajille kuitenkin myös yksityisviestit toimivat merkittävinä viestintämuotoina, jolloin kaikkea kansanedustajien ja kansalaisten välillä tapahtuvaa viestintää ei pidä ymmärtää strategisena näkyvyyspelinä.

Alustojen merkitys poliittisen viestin muodolle korostuu tunteikkautta ja mahdollisimman nopeasti kerrytettyjä reaktioita suosivien toimintarakenteiden lisäksi myös laajemmin siinä, mitä eri alustat edellyttävät päivityksiltä muodon ja sisällön näkökulmasta:

“Mut mä huomaan että siihen menee aika paljon aikaa et mä saatan miettiä just jotaki teemaa [...] miettiä sitä että miten mä sen ilmasen et millä kärjellä mä tuun ulos, siellä somessa. Siitä somesta on tullu kuitenkin semmonen tärkein tiedotuskanava [...] Mä en välttämättä oo sen koneen ääressä mutta mulla menee tosi paljon semmosta, kapasiteettia siihen somen miettimiseen. Mä oon huomannu et mä saatan illallaki ennen ku meen nukkumaan nii viimesenä miettiä sitä että miten mä jonkun mielipiteen tuon ulos. Ja mä oon huomannu että mul on nimenomaan tapa miettiä se mielipiteen ilmasu sen kautta että, miten se sopii Facebookiin tai Twitteriin.”

Haastattelussa kansanedustaja kertoo käyttämästään ajasta somepäivitysten miettimiseen. Hän pohtii päivityksiään siitä näkökulmasta, miten nämä sopivat kuhunkin alustaan. Jos aikaisemmin tuotiin esille, että alustat säätelevät työnteon rytmii, tästä otteesta selviää, että lisäksi alustat vaikuttavat keskeisesti sisältöihin. Haastatteluissa tämä tarkoitti itsestään selvien sisältörajoitusten – kuten Twitter-päivityksien 280 merkkiä – lisäksi esimerkiksi sitä, mitä kohderyhmiä tietyllä päivityksellä pyritään

tavoittelemaan. Demokratian ja alustojen vallan näkökulmasta aikaisempi lainaus on erityisen kiintoisa, koska edustaja ei mieti, mille alustoille tietty valmiiksi laadittu mielipide sopii. Hän sen sijaan lähtökohtaisesti pohtii ilmaisuaan alustojen käyttömahdollisuuksista käsin. Kansanedustajat joutuvat kansaa palvellessaan ruokkimaan samalla kunkin alustan algoritmeja, jotta myös asiapitoisemmat päivitykset saisivat osakseen näkyvyyttä:

”[P]itkien ja analyttisten kirjoitusten väliin on somessa algoritmien vuoksi tärkeä myös laittaa vähän kevyempää sisältöä, koska algoritmit noin yleensä toimii sillä tavalla että jos sä saat tiettyyn julkasuun huippupaljon, huomiota kontakteja, niin sitten se vähän raskaampisoutusempiki päivitys saa suuremman lukijakunnan jatkossa. Elikkä välillä täytyy antaa semmosia tietynlaisia impulseja sinne algoritmille”

Luvussa esitetyt esimerkit valottavat aiempia huomioita siitä, että poliittisessa viestinnässä ei ole kyse vain teknologian hyödyntämisestä, vaan ”vaan pikemminkin affekti- ja teknologiatietoisista tavoista tehdä perinteistä vaalikampanjointia ja poliittista viestintää” (Knuutila & Laaksonen 2020, 395). Olennaista on sekä ymmärrys vallitsevista sosiaalisen median tunnekuultuureista että alustojen teknologisista piirteistä, joita poliitikkojen täytyy ainakin joiltain osin noudattaa. Matti Nelimarkan ym. (2020, 10) mukaan sosiaalisen median viestintää leimaa kuitenkin se, että kyse on aina alustaohjautuneesta viestinnästä, jota ei välttämättä ohjaa demokraattiset arvot.

Yhteenvetävästi haastateltujen kansanedustajien suhde poliittiseen viestintätöyöhön digitaalisessa mediassa on parhaiten määriteltävissä jatkuvaksi tasapainon etsimiseksi eritasoisten vaatimusten välillä. Vaatimuksia tuottaa ensinnäkin alustojen algoritminen järjestäytyminen, joka kunkin alustan erityispiirteiden mukaan määrittelee sen, kuinka pitkälle päivitykset leviävät (ks. Bossetta 2018). Algoritmista rajausta on mahdollista kiertää ostamalla alustoilta näkyvyyttä, jolloin päivitykset päätyvät useammalle käyttäjälle. Toisaalta sekä alustoja että alustojen käyttäjiä – tavallisia kansalaisia – voi miellyttää tuottamalla sellaisia päivityksiä, jotka sopivat alustojen ominaisiin tyyleihin ja käyttömahdollisuuksiin. Inhimillinen ja koneellinen siis yhdistyvät, kun sosiaalisen median ominaisuuksia ja tunnekuultuureja hyödyntämällä edustajat voivat kerryttää tykkäyksiä. Algoritmit ottavat puolestaan tykkäykset ja muut reaktiot huomioon, kun ne säätelevät uutisvirtoihin päätyvien päivitysten näkyvyyttä. Raporttiin haastatellut kansanedustajat tiedostavat hyvin esimerkiksi sen, että tekstipäivitykset Facebookissa kaipaavat rinnalleen kuvia. Liian pitkiä päivityksiä ei puolestaan kannata tehdä. Poliittisen viestinnän, demokratian ja algoritmien kannalta merkittävää ja kenties huolestuttavaa on se, että algoritmit antavat toisille päivityksille näkyvyyttä toisten varjolla, eli tekemällä näistä näkymättömiä (Bucher 2012). Kyse ei ole tällöin vain henkilökohtaisten hyötyjen kasvattamisesta vaan samalla näkyvyyshaittojen minimoimisesta.

Toinen vaatimus koskee kansanedustajien kokemusta eräänlaisesta demokraattisesta velvollisuudesta olla läsnä ja tavoittaa kansalaisia mahdollisimman laajasti. Sosiaalisen median aikana tämä kokemus korostuu todennäköisesti aiempaa vahvemmin, kun alustat laskevat äänestäjien ja muiden kansalaisten kynnystä ottaa kansanedustajiin yhteyttä. Alustojen ja viestintäkanavien suuri ja kasvava lukumäärä kuitenkin koetaan

haastattelujen perusteella myös usein kuormittavaksi piirteeksi, sillä läsnäolo samanaikaisesti joka paikassa ei ole mahdollista. Kolmas tasapainoilua ja ristiriitoja aiheuttava poliittisen viestintäympäristön piirre kytkeytyy olennaisesti kahteen edeltävään. Haastatteluissa useat kansanedustajista pohtivat yhtäältä näkyvän ja toisaalta demokraattista ihannetta noudattavan poliittisen viestinnän välistä yhteyttä. Kansanedustajat toisin sanoen ymmärtävät, millainen poliittinen viestintä on sosiaalisen median alustoilla tehokasta ja millaiset viestit leviävät. Viestien levinneisyys ei kuitenkaan aina tarkoita, että ne olisivat demokraattisten ihanteiden mukaisia. Tästä syntyy ristiriita rakentavan dialogin, politiikan sisällöistä tiedottamisen ja poliittiseen elämään itsestään selvästi liittyvän näkyvyyden välille.

Haastattelemamme kansanedustajat tietävät toimivansa maaperällä, jossa oikein tekeminen on kenties mahdotonta. Ehkä tästä syystä moni toivoi viikkoihinsa enemmän aikaa, jotta navigointi demokraattisten arvojen, henkilökohtaisen näkyvyyden sekä alustojen usein tiukkojenkin muotovaatimusten välillä onnistuisi.

4. Rajatyötä, kasvotyötä ja tunnetyötä: Verkottuneen minän voima ja taakka

Digitaaliset viestintäalustat rytmittävät kansanedustajien arkea ja pakottavat pohtimaan algoritmien logiikan ja hyvänä pidetyn demokraattisen viestinnän suhteita. Kysymys poliittisesta viestinnästä kutsuu puhumaan alustoista välineellisesti ja pohtimaan niitä ikään kuin joukkoviestinnän uutena vaiheena. Kuitenkin sosiaalisen median alustoja luonnehtii radikaali ero: niiden käyttäjä on aina yksilö, minkä vuoksi someviestinnässä on aina läsnä kysymys itsestä ja persoonasta. Suomen alustalaisina jokainen - myös kansanedustajat - joutuu jatkuvasti pohtimaan oman persoonansa merkitystä ja esittämistä sekä erilaisten kommunikaatioon liittyvien rajojen asettamista tai muuttamista. Tässä luvussa käsitellään kansanedustajien haastatteluissa esiin nousutta rajatyön keskeisyyttä sekä tunnetyön laajaa kirjoa.

4.1. Persoona: strategisuuden ja autenttisuuden tasapainottelu

Verkottuneessa, hybridisessä mediaympäristössä poliittisen viestinnän, niin tiedottamisen kuin näkyvyytyön, keskeinen väline ja valuutta on poliitikon persoona. Tässä tutkimuksessa lähestyimme kansanedustajia kysyen juuri heidän kokemuksiaan viestintätyöstä, mutta merkille pantavaa on, ettei vastauksissa nousseet esille puolueen, eduskuntaryhmän tai muun yhteisön strategiat tai linjaukset. Haastatteluista kävi ilmi, että viestintätyö on jokaisen edustajan oma, henkilökohtaisesti ratkaistava asia eikä tätä tilannetta kyseenalaisteta. Verkottunut, monikanavainen ja -alustainen julkisuus on asiointitila, jonka kanssa kukin kansanedustaja neuvottelee yksin oman suhteensa. Kun kysyimme kansanedustajilta, millainen poliittinen viestintä heidän mielestään on tehokasta, moni korosti substanssia, asiaosaamista ja ilmaisutaitojen ja napakan muotoilun merkitystä, mutta yhtä lailla monissa vastauksissa korostui henkilökohtaisuuden, aitouden ja rehellisyyden tärkeys:

”Mahdollisimman konkreettinen. Tunteisiin vetoava. Semmonen, henkilökohtainen. Sellanen että, siitä viestistä jollain tavalla näkyy että se on sille kirjoittajalleen tai, esittäjälleen tärkeä. Se semmonen, sitoutuneisuus ja aitous. Ehkä se, niin se aitous nyt on aika tärkeä ja se semmonen, rehellisyys ja aitous on ne mihin ihmiset eniten, kiinnittää huomiota ja josta eniten palautetta tulee ja silloin kun se mielikuva on, tai kun se vaikuttaa rehelliseltä ja aidolta niin, silloin se aiheuttaa eniten reaktioita.”

Politiikan henkilökeskeisyydellä on Suomessa pitkä historia. Vaikka eduskunnan työ rakentuu puolueiden eduskuntaryhmien varaan ja puolueilla keskeinen rooli demokratiassa, henkilövaalijärjestelmässä kansanedustajien persoona on automaattisesti keskiössä. Vaalikampanjat alkoivat henkilöityä 1960-luvulta lähtien, kun kansanedustajuudesta tuli kokopäivätyö ja henkilömainonta yleistyi ensin lehdissä, sitten ulkotiloissa ja televisiossa. Puoluelehtien hiipuminen ja äänestäjien puolueuskollisuuden heikkeneminen korostivat mainonnan merkitystä, ja puolueiden kampanjoissa ja ohjeissa ehdokkaille korostui 1980-luvulta lähtien mediasuhteiden ja yleensä medianäkyvyyden merkitys. Ajatus persoonallisista, muista erottuvista ehdokkaista painottui 2000-luvulle tultaessa kun ”ihminen sai näkyä” (Railo ym. 2016; ks. myös Hakala 2011, 90).

Poliitikon persoonan ja yksityisen minän korostuminen voidaan nähdä Anu Kantolan ja hänen tutkimusryhmänsä sanoin ”notkean modernin” tunnuspiirteenä ja seurauksena siitä, että puolue toiminnan ja puolueiden jäsenmäärien laskun myötä puolueet kamppailevat liikkuvista äänestäjistä yhä keskeisemmin median avulla. Korkean modernin kansallista vastuuta, institutionaalisuutta ja arvovaltaa sekä notkistuvan modernin ideologisuutta, asiakeskeisyyttä ja ammatillisuutta korostavan eetoksen rinnalle on syntynyt eetos, jonka tunnusmerkkejä ovat yksilöllisyys, liikkuvuus, läsnäolo kaikessa mediassa, aktiivisuus ja monipuoliset verkostot. Poliitiikka on tällöin ”henkilökohtainen projekti”: ”arkinen, päivittäinen työ, jossa täytyy elää hetkessä ja reagoida moneen suuntaan” (Hakala 2011, 90–92). Notkean politiikan aikakaudella julkisuutta ei voi hallita, persoona on yhä keskeisempi ja henkilökohtaiset panokset yhä tuntuvampia, mikä tarkoittaa että poliitikkoja ajatellaan julkkiksina pikemminkin kuin valtiomiehinä ja -naisina.

Sosiaalisen median korostuminen politiikan areenana on vahvistanut henkilöitymiskehitystä, koska alustojen arkkitehtuurissa ja toiminnassa juuri yksilöt ovat avainasemassa (boyd 2010; Papacharsissi 2010; Enli & Skogerbø 2013; Klinger & Svensson 2015). Vaikka alustat sallivat anonyymejä yhteisösiivuja tai -tilejä, sosiaalisen median keskiössä ovat yksilöt ja heidän kommunikaationsa. Lisäksi alustojen logiikka – se mikä nousee ja näkyy ja mitä luetaan ja kommentoidaan – rohkaisee toimintaa, joka ei keskity vain poliittiseen asiasisältöön vaan tekee laajemmin näkyväksi poliitikon persoonaa, perhe-elämää ja vapaa-aikaa (Railo ym. 2016, 311). Alustat sekä mahdollistavat henkilökohtaisuuden että edellyttävät sitä, mutta samalla ne – kuten kansanedustajahaastattelut osoittavat – teettävät paljon työtä ja pakottavat käyttäjänsä pohtimaan omaa somepersoonansa tai -persooniaan jatkuvasti rakentuvina luomuksina.

”Minä oon tän minun somestrategian luonu enemminkin eri alustoille. Eli Twitter, miten minä sitä käytän, se on enemmän, minä ajattelen sen vähän et se on median kanssa keskustelua ja, se on se paikka mistä media voi napata tai olla nappaamatta, ja sit siihen liittyy tää kaikki mu oheishörhötyt. Siellä on järkevii ihmisii ja sit siellä on kaiken maailman trollit sun muut perässä. [...] Twitterin minä oon mieltäny näin, sit Facebookia minä ajattelen et se alkaa olla vähän, 45+-ihmisille suunnattu informaatiokanava missä minä kerron minun työstä ja minun päiväistä ja mitä minä tääl teen ja, linkitän minun kirjoituksia sinne, käyn keskusteluu minun omalla poliitikkoprofiiliseinäällä. [...] sit välil saatan heittää sinne jonkun täkyn henkilökohtasesta elämästäni, pysyy se et se ei oo vaan sitä sellasta kuivaa. Instagramin minä oon ajatellu että se on enemmän työikästen, kolmekymppisten, 45-vuotiaitten kanava, mihin päivitän, sillon kun minulla on aikaa niin teen paljon MyStoreja ja päivityksiä niihin, mut sit taas huomaa siinä että jos on oikeen kiire päivä, niin sitä ei kerkee kyl tehdä. Ja sinne minä jaan kaikki puoluesomekuvat ja omia ajatuksia ja täkyjä ja hauskuutuksia ja vitsejä ja, tukka sekasin ja siis kaikkee semmosta. Minä aattelen Instagramin MyStorysta et se on ehkä enempi semmonen vähän, ihmiset haluu tirkistellä toisen elämää. Semmoseks minä oon mieltäny sen. Ja Snappi on täysin alle 18-vuotiaille suunnattu materiaali, tällasta tää minun elämä on ja tää on ihan hauskaa, ja joskus minä saatan sinne heittää että mitä mieltä ootte tästä tai tosta tai, pitäskö [tääällä] tehdä näitä tai noita asioita. Se on hyvin kevyt.”

Kun edustaja kuvaa omaa somestrategiaansa, hän samalla kuvaa, miten hänen poliitikkopersonaansa jäsentyy eri alustojen ilmaisu- ja tunnetyylien sekä niiden eri oletettujen yleisöjen mukaisesti. Monikanavaisuus edellyttää sekä alustataituruutta että ahkeruutta. Vaikka yleisöt ja verkostot vaihtelevat, digitaalisten alustojen arkkitehtuuri ja tekninen rakenne sinänsä synnyttävät danah boydin (2010) sanoin verkottuneita julkisuuksia. Alustojen ytimessä ovat ensinnäkin profiilit, joiden kautta jokainen käyttäjä kohtaa kysymyksen itsen esittämisestä. Toisekseen yhteisenä piirteenä ovat ystävä- tai seuraajalistat, joiden kautta alustoille rakentuu henkilöverkostoja ja joiden kautta jokaiselle käyttäjälle rakentuu yleisö. Facebookin kaltaisella alustalla käyttäjät tekevät valintoja, keiden kanssa molemminpuolisesti verkottua, kun taas Twitterissä ja Instagramissa seuraajat voivat olla kasvottomampia. Kolmas tärkeä piirre on kommentointimahdollisuus, joka vahvistaa julkisuuden ja yleisön läsnäolon rakennetta, samoin kuin neljäs arkkitehtuuri keskeinen osa eli sisällön rakentuminen käyttäjien päivityksistä ja niiden virrasta. (boyd 2010, 43–45.) Zizi Papacharissin (2010) sanoin verkottunut julkisuus tuottaa paitsi verkottuneita sosiaalisia suhteita myös ”verkottuneen minän”. Sosiologien refleksiivisyydeksi nimeämä tunnuspiirre (Skeggs 2018) intensifioituu sosiaalisen median alustoilla, joissa itsen esittäminen ja identiteettityö ovat alustojen arkkitehtuurin tuottamia rakennepiirteitä – eivät käyttäjien valintoja.

”No kyl se mun mielest ehdottomasti on siis niin ku mä sanoin se on helpottanu sitä et kansalaiset sitä et kansalaiset voi olla suoraan yhteydessä kansanedustajaan et kyl mä sillä tavalla nään sen ehdottomasti positiivisena. Huolimatta kaikesta näistä varjoilmiöistä niin se on must todella hienoo että kansanedustajat on enemmän läsnä et ne on lähempänä ihmisiä, kyl mä itse niin sen koen. Ja tavallaan se somepersoonaa mitä mä oon ite yrittäny, pitää yllä on just semmonen et mä oon täällä ja mä oon ihan tavallinen, et emmä sillee erikseen kauheesti sano et olkaa hei yhteydessä [naurahtaa] et mä oon

tavallinen, vaan et mä pyrin olemaan kuitenkin tai että olen minä itse eipä siinä sen kummempaa.”

Sosiaalisen median alustat lupaavat käyttäjälähtöistä ja siten journalistisia medioita aidompaa, vähemmän suodattunutta ja käyttäjien itse valitsemaa sisältöä. Somessa autenttisuusesitysten keskeisiä tunnuspiirteitä ovat *ennustettavuus, spontaanisuus, tavallisuus ja epätäydellisyys*, ja nämä ominaisuudet ja tyylit nousivat esiin myös kansanedustajien haastatteluissa. Tavallisuus ja lähestyttävyyys korostuvat monissa haastatteluissa tavoiteltuina somepersoonan piirteinä. Päivityksissä on mahdollista olla kokonainen ihminen, ei vain poliitikko:

”Kysyjä: Joo. Ymmärräks mä oikein et sä tavallaan myös ikään ku haluat näillä arkisilla postauksilla tai henkilökohtaisilla postauksilla myös tavallaan saada huomioo tai et, koska tämmönen päivän poliitikka ei välttämättä kiinnosta yhtä paljoo?”

Vastaja: Joo ja sitten ehkä se kuva koska aika monilla on tämmönen, kuva poliitikoista että me ollaan kovia, kunnianhimoisia ihmisiä tavallaan. Ja kaikki me ollaan vaan ihmisiä ja me ollaan äitejä ja isiä ja isoäitejä ja isoisiä ja niin poispäin että me ollaan vaan ihmisiä että se kuva yleensä mitä puhutaan poliitikoista mediassa ja muuten yhteiskunnassa tai keskustelussa niin se on aika semmonen et me ollaan robotteja ja ääliöitä, idiootteja. Ja itse en koe että [naurahtaa] tää ei pidä paikkaansa, me ollaan ihan tavallisia ihmisiä jotka... me tehdään meidän työtä ja se sattuu nyt olemaan tän tyyppinen työ. Mutta... ja sen takia haluan vähän siihen väliin aina saada semmosia henkilökohtaisia asioita. Et, joo tottakai meil on ehkä vähän outokin asema. Yhteiskunnassa säädetään lakeja ja niin poispäin. Mutta ollaan myös ihan tavallisia ihmisiä.”

Edustajille somealustan edellyttämä ja mahdollistama persoona voi siis olla väline irtautua negatiiviseksi koetusta ”perinteisen poliitikon” mielikuvasta ja olla poliitikko sekä itselle että omille verkostoille sopivammalla tavalla. Moni edustaja toteaa, että arjen sattumuksia kuvaavat päivitykset palkitaan somessa tykkäyksillä toisin kuin valtiopäivätoimista kertominen.

”Instagramissa poliitikoille on hyvästä itseni näkökulmasta koska mä en koe olevani kovin sellanen, miten sanois, mä en halua luoda itsestäni sellasen, jotenkin että poliitikon pitäisi olla jonkun perinteisen poliitikon oloinen ja tällä mä tarkoitan jotenkin sellasta et sen pitäis olla jotenkin sellanen vakavasti otettava jotenkin sellaisella perinteisellä tavalla. Totta kai mä haluan olla vakavasti otettava poliitikko mutta mä tykkään siitä että oma luonne voi näkyä ja se että minkälainen on myös sen perinteisen poliitikkoroolin ulkopuolella. Instagram mahdollistaa sen et pystyy oleen ehkä enemmän vaan pelkkä ihminen sellasessa, rennommassa mielessä. Niin vaik mä puhunkin siellä poliitikkaa ja ne mun as-, mitä mä yleensä sieltä nostan esille niin ne liittyy useimmiten työhön mut sen voi tehdä siten että se on helposti lähestyttävää [-]”

Mitä mediakeskeisempää politiikka ja poliittinen viestintä on, sitä keskeisempää aitous on tutkimusten mukaan poliitikon luottamuksen kannalta. Norjalaisen mediatutkija Gunn Enlin (2015, 121) sanoin: ”Luottamuksen rakentaminen on poliitikon imagon rakennuksen ratkaisevin elementti: mediakeskeisessä demokratiassa mikään ei ole poliitikolle tärkeämpää kuin tulla nähdyksi autenttisenä, aitona ja todellisena”. Enlin

(2015, 123) mukaan mediavälitteisessä autenttisuudessa on kyse osapuolten välisestä kulttuuri- ja kontekstisidonnaisesta sopimuksesta: yhteisesti tunnistetuista konventioista ja tekniikoista, joilla aitoutta esitetään ja tulkitaan. Poliitikon somepersoonan autenttisuuden rakennepiirteitä ovat paitsi ennustettavuus eli sisällön sopiminen aiempaan tietoon henkilöstä myös spontaanisuus ja tavallisuus sekä epätäydellisyys (Enli 2015, 131–132).

Jotkut edustajat kertovat kuvaavansa arkea esimerkiksi Instagram-videoihin vähän joka välissä, samaan aikaan sekä spontaanisti että rutiininomaisesti:

”Yleensä mä kerron mitä päivän aikana on tapahtunu. Mitä kokouksia... millaisia kokouksia on ollu tai jos on tehty... jos ollaan tehty päätöksiä jostain tai jotain semmosta. Se on yks puoli. Ja sitten, välillä yritän myös ihan tällöisiä henkilökohtaisia jos olen ollu sienimetsässä tai leiponu kakkuu tai jotain semmost. Arkipäiväisiä asioita et se on sekä että, ehkä se rooli äitinä ja kansanedustajana jotenkin. Joo. Et se on... olen aika henkilökohtainen kyllä ja sillä tavalla kerron omasta elämästäni erilaisia asioita.”

”Kyl mä nyt haluaisin ajatella et mä oon aika aito tai vilpitön et mä en oo kyl missään vaihees kokenu et mä rakentaisin mitään somepersoonaa tai. [...] Ja sitte kun se on niin semmost reaaliaikasta se sisältö mitä mä tuotan et mul on oikeesti siis 15 sekkaa aikaa jossain välis niin mä siin välis äkkii naputan jonku Twitteriin et emmää mitenkää suunnittele niitä enkä muotoile enkä mul on paljon kirjoitusvirheitä siel aina ja kaikkee. Niin ei se olis niin aktiivista varmastikaan jos mä yrittäisin olla kauheesti jotain muuta ku mitä mä oon.”

Osalle haastatelluista edustajista juuri Instagram alustana tarjoaa erityisen läheisyyden ja intiimin suhteen seuraajiinsa:

”Instagram on mieluisin siinä et se on suoriin, ja henkilökohtaisin sillä tavalla että kun mä, storyn kautta päivästäni kerron niin saan hyvin suoria henkilökohtaisia viestejä, nuorilta varsinkin. Tai no monen ikäsiltä mut nuoret on selvästi aktiivisempia Instagramissa kun muissa. Ja siellä se on, sil taval henkilökohtasinta siellä käydään, kahdenvälist viestinvaihtoo kysymyksiä ja, keskustelua. Ja se on, sinänsä aikaavievää mutta tosi mielekästä.”

”Kyl siis tavallaan, se toimintalogiikka mihin se Instagram perustuu tekee siitä paljon mukavemman käytettävän. Instagramissa henkilökohtasten keskustelujen käyminen on huomattavasti antosampaa kun sit sellanen, tavallaan, julkisella areenalla riitely mihin kuitenkin Facebook ja Twitter pitkälti perustuu, et valtaosa ajasta minkä käytän Instagramissa käytän nimenomaan niihin yksityisviesteihin vastaamiseen, ja se on pääosin tosi motivoivaa ja palkitsevaa koska ihmisillä on aitoja kysymyksiä. [...] Se ei oo ikään ku sellasta sivustakatsoja varten poseeraamista [...] nii kyllähän sitä paljon mieluummin tekee ku sellasta turhanpäivästä jankkaamista mitä tehään vaan sen julkisen tilan käytön ja vallankäytön takia.”

Kansanedustajien edellä kuvaama arjen striimaus (*lifestreaming*, Marwick 2013, 207) on yksi henkilökeskeisten alustojen vakiintunut päivitysmuoto: arkisista tapahtumista päivittäminen muodostaa kanavan omaan yleisöön. Oman arjen jakaminen on alustojen päivitysrakenteen mahdollistama tapa olla olemassa, näkyä ja ylläpitää affektiivisia

siteitä omiin verkostoihin. Samalla arjen striimaus kuitenkin myös tekee päivittäjät yhä tietoisemmiksi toisten katseista omaan elämään ja omaa persoonaa koskeva refleksiivisyys ja tietoisuus esittämisen ulottuvuudesta arkipäiväistyä.

"En mitenkään piilotele, että olen poliitikko ja teen siellä myös siihen liittyvää postausta, mutta enemmän se on semmosta vaan arjen kuvaamista ja jotenki [nauraa] ehkä siellä rakentaa sitä kuvaa mitä kuvittelee olevansa. Kerron siellä sitä tarinaa itsestäni, johon haluan itse uskoa"

Jotkut edustajat pohtivat arjen striimausta tai Instragramia alustana asiapolitikointia vaikeuttavana tai oman persoonaan ja poliittikkotyylisiin huonosti sopivana "lifestylepolitiikkana". Esimerkiksi seuraavassa sitaatissa kansanedustaja kuvaa epämuokavaa suhdettaan yhteen somepäivittämisen perusmuotoon eli selfie-kuvien jakamiseen:

"[T]oi Insta on mulle semmonen vähän vieras edelleen, vaik mä siel oon mut et mä koen epämuokavuutta sen kanssa. Et se on ehkä enemmän ku nää muut alustat semmonen missä pitäs tuoda sitä itseään niin hirveesti esille ja mää, jotenki, edelleenki vierastan sitä semmost selfie-politikointia... Siellä joku sano hyvin, et Instassa tavallaan kasvokuvat on ne jotka leviää, helpoiten, jolla saa eniten huomiota mut must on todella keinotekosta laittaa jostain niin ku... Vuoristo-Karabahin konfliktist sillee et siin on mun pörstäkuva, mut tätäki poliitikot tekee tosi paljon."

"[T]ää on tämmöstä jatkuvaa, jotenki tasapainoilua, tää armoston selfie..kulttuuri. Ehkä mä oon vaan sit niin erilainen mut et mun on vaikeuksia ottaa esimerkiksi selfieitä jossain [...] mielenosoituksessa tai, jos mä oon tapaamassa jotain, todella haavottuvas asemas olevia ihmisiä, korvaushoidossa olevia ihmisiä nii, sit niiden kuvien ottaminen ja jakaminen... Tavallaan mä toivoisinkin että vähän ehkä enemmän pohdittais niitä eettisii kysymyksii mitä sellaseen somepolitikointiin liittyy."

Arjen "reaaliaikaiseen" striimaukseen esimerkiksi Instagramissa voi kuitenkin sisältyä myös demokraattiseen ideaaliin liittyvä toive, että vertaisuuden korostamisen kautta kansanedustaja voisi voimaannuttaa omia seuraajiaan kansalaisina ja vaikuttajina:

"Kysyjä: Miten sä sitten haluaisit ittees kehittää poliittisena viestijänä?"

Vastaaja: No ehkä vielä, enemmän tuoda sitä avoimuutta ja aitoutta ja semmosta, nimenomaan antaa et syntyisi se käsitys että, se viestintä mitä multa tulee eri kanaviin on semmosta, ajantasaista ja lähes reaaliaikaista, tai käytännös reaaliaikasta ja että on, mahdollisuus seurata mun työtäni, hetki hetkeltä ja tietää äänestäjänä tai kansalaisena että mitä mä kansanedustajana teen. Ja että se näyttäytyy, mahdollisimman avoimena ja rehellisenä. Siihen suuntaan mä yritän koko ajan omaa, juttuani kehittää ja sillä tavalla tavoittaa ihmisiä että he myös kokis, semmost vertaisuutta sillä tavalla että, kuka tahansa voi näihin asioihin kantaa ottaa, asioista kysyä ja mulle mielipiteensä kertoa ja, mä pyrin jokaiselle vastaamaan ja jokaisen ottamaan huomioon ja se.. niin pyrin, madaltamaan sitä kynnystä. Toisaalta olemaan poliittikkoihin yhteydessä mut sit myös kannustamaan, jokasta itsekin lähtee vaikuttamaan ja olemaan, itsekin aktiivinen ja toimimaan eikä vaan kuvittelemaan että, asiat menee

eteenpäin kun joku kansanedustaja niihin tarttuu tai kansanedustaja niistä asioista on kiinnostunut. Yritän tehdä itseäni mahdollisimman tarpeettomaksi osoittamalle ihmiselle että, he itsekkin ovat toimijoita.”

Siinä missä useimmat haastatellut edustajat kuvasivat sometoimintaansa monille alustoille jakautuneeksi, ei kovin suunnitelmalliseksi ja etupäässä kiireisen elämän ehdollistamaksi arkiseksi parhaansa yrittämiseksi, jossa aika ja taidot eivät riitä, yksi edustajista kuvasi poliittikobrändin tekemisen tarkkaan käsikirjoitetuksi:

”[S]omeenhan ei laiteta tosiasioita, vaan sinne laitetaan valikoidut tosiasiat jotka tukevat sitä mitä kukin haluaa viestittää. Se on aika johdonmukaista ja huolellisesti tehtyä työtä, ainakin meillä jotka tehdään sitä säännöllisesti. Sellaiset päivitykset jotka näyttää yksityisiltä päivityksiltä [...] niin ne on valikoitu ja muokattu niin että ne tukee sitä brändiä. Ne ei oo mitään yksityisiä päivityksiä, vaan ne on päivityksiä joiden tarkoituksena on antaa kuva siitä että sä olet päässy kurkistaan henkilön yksityisyyteen tai julkisuusverhojen taakse koska sä olet sen somekaveri, et sä oot etuoikeutettu jollakin tavalla ja että tämmönen hieno tyyppi sieltä löytyy, joka osaa näin hassunhauskan itseironisesti suhtautua itseensä. Silhän ei oo mitään tekemistä sen kanssa että oikeesti kuuluis jonkun ihmisen lähipiiriin tai pääsis siitä niiden defenssien läpi vaan et se on osa sitä brändin rakennusta.”

Kiinnostavasti kyseinen edustaja kuvasi samaan aikaan sekä toteuttavansa poliittikobrändiä että kritisoi tätä toimintaansa melko kyynisin muotoiluin. Hän myös nosti esille brändin rakentamisena yhtenä tapana epätäydellisyyden esittämisen, mikä on tutkimusten (Enli 2015, 132) mukaan yksi keskeinen autenttisuuden tuottamisen strategia:

”Kysyjä: No miten sä sitten ite vastaisit tähän että miten se sun brändi eroaa sun, oikeasta minästäni?”

Vastaaja: No siis siinä brändissä mä en koskaan käsittele oikeasti omia heikkouksiani. Siinä käsitellään semmosia mukaheikkouksia jotka tuodaan esille tällaisena, muka tunnustuksellisena materiaalina mutta jotka tosiasiasa on melko vaarattomia. Siinä, harjoitetaan hyvesignaalointia aika paljon siinä brändin rakennuksessa, jolla ei oo mitään tekemistä mun, tai on hyvin tulkinnanvarainen kytkös mun varsinaisiin hyviin puoliini ja joskus saatetaan myös signaloida jotakin sellaista joka ei ole aivan totta. Esimerkiks mä annan somessa, kuvan siitä että mä luen paljon kirjoja, mikä osin pitää paikkansa mut tosiasiasa mä luen paljon johdantoja ja yhteenvetoja ja vähemmän kokonaisia kirjoja. Täntyyppistä muokkaamista, et siinä käytetään materiaaleja jotka on totta mutta niitä käytetään sillä tavoin valikoiden et se vahvistaa sellaisia asioita mitä halutaan kertoa ja toisaalta taas noloja, kiusallisia, yksityisiä tai jotenkin läheisiin liittyviä asioita taas suojataan vahvasti. [...] Vaikka puhutaan paljon siitä että Facebookiin laitetaan semmosia menestystarinoita itsestä, niin se poliitikon brändin rakennus musta vähän poikkeaa siitä, mitä nää tämmönen somepäivitysten onnellisuusmuurit yleisesti on. Se on erilaista, rakennustyötä ja erilaista totuuden muokkausta.”

Se mikä tämän edustajan sanoin on “mukaheikkouksia” tai “hyvesignaalointia” on tutkimusten mukaan osa poliitikojen ja äänestäjien välistä autenttisuussopimusta: sitä

miten kansalaiset arvioivat poliitikkojen luotettavuutta. Tämä edustaja kuitenkin korosti poliitikkojen sometoiminnan olevan "totuuden muokkausta" ja siten eettisesti poikkeavan tavanomaisesta "somepäivitysten onnellisuusmuureista". Hän etäännyttikin itseään alustoista määrittelemällä somepersoonansa joksikin yksityiselämästään täysin irralliseksi. Hän puhui somesta silkkana työalustana, joilta hän olisi mieluiten kokonaan pois.

"Kysyjä: Miten sä kuvailisit sun suhdetta näihin somealustoihin, mainitsit että käytät Facebookia ja Twitteriä, että onko näissä joku mikä on mieluista, mikä on epämieluista, onko jompikumpi sun lempperi?"

Vastaaaja: No itse asiassa mä mieluiten olisin pois kokonaan somesta että se on mulle aika sillä lailla puhtaasti työväline, että mä rakennan siellä poliitikkobrändiä, jolla (ei oo) mitään tekemistä mun yksityiselämäni kanssa. Kun ihmiset käyttää niitä myös henkilökohtaisina välineinä, niin ne ei oo mulle missään tapauksessa sellaisia. Eli ne on työalustoja niin ku joku muukin."

Toinen, myös somea hyvin ammattimaisesti käyttävä edustaja taas korosti poliitikkopersoonan eheyttä ja rinnasti oman ja muiden poliitikkojen sometoiminnan somepersooniin ja influenssereihin yleensä:

"Niin et se on ihan, se on mielenkiintoinen kysymys silleen, ehkä laajemmin ajateltuna nimenomaan se intiimiyys että miten lähelle henkilökohtaiseen elämään, ihmiset pääsee ja miten, paljon poliitikot käyttäytyy sosiaalisessa mediassa, samaan tapaan kun erilaiset somepersoonat ja tämmöset, influencerit jotka avaa, jotkut hyvinkin paljon sitä mediaa et itse olen esimerkiksi... lapseni, tai perheeni osalta tehny ratkasun että, ja yhdes vaimoni kanssa että, meidän perhe on hyvin julkisesti myös sosiaalisessa medias ihon kokonaisuudessaan."

Kun kansanedustaja esittää arkeaan eri somealustoilla, hän tavallaan toimii eräänlaisena sosiaalisen median mikrojulkikkisena (Senft 2008; Marwick 2013), joka tiedottaa ja esittää mutta samalla myös joutuu pohtimaan persoonansa eheyttä ja johdonmukaisuutta – eli editoimaan itseään julkaisuna. Poliitikon someminä on tasapainottelua strategisten valintojen ja eri alustojen some-etikettien ja ilmaisutyylien välissä.

"Mut ei mulla mitään suunnitelmallisuutta kyllä siinä oo, varsinaisesti. Mä en oo varannu siihen aikaa eikä mulla oo oikeen mittään selkeää somestrategiaakaan muuta ku se että mä haluan olla asiallinen, somessa. Mä en halua lähtee semmoseen vastakkainasetteluun tai kärjistyksen siellä. Mun semmonen poliitikkoprofiiliki on että mä oon pyrkiny pitämään semmosta, vaaleista lähtien semmosta että, ikään ku, voisko sitä kuvailla näin että asialinjalla tai joku tämmönen. Mä en ees pyri tavoittelemaan minkäänlaista räväkkyyttä. Mut toki mä yritän somessa mieltä sitä et se ois semmonen et se herättää kuitenkin huomiota. Semmonen aneeminen viesti nii ei se oikeen tavota ihmistä. Se on vähän kakspiipunen juttu."

Aineistomme perusteella kansanedustajilla on hyvin erilaisia tapoja suhtautua strategisuuteen ja autenttisuuteen. Vaikka persoonaa korostavat alustat asettavat

heidät samojen kysymysten ääreen, edustajat tulkitsevat käyttömahdollisuuksia eri tavoin omien tavoitteiden ja henkilökohtaisten poliittikotyylien kannalta.

4.2. Avoimuuden ja rajatyön tasapainottelu

Osassa kansanedustajista haastatteluissa esittämämme kysymys somepersoonasta herätti epämukavuutta, ikään kuin kysymyksemme olisi sisältänyt toiminnan vilpittömyyden epäilyä. Itsen esittämiseen liittyvä työ ja rutiininomaisuus ja arkiseen päivittämiseen sisältyvät valinnat ovat kuitenkin alustojen perustoimintaa. Tilanteessa, jossa poliittikopersona rakentuu monilla alustoilla ja jossa alustoitunut julkisuus tuottaa verkottunutta minuutta, kysymys persoonan manageroimisesta ja editoimisesta nousee keskeiseksi. Kysyttäessä somestrategioista ja omasta somepersoonasta moni haastateltu edustaja korostikin pyrkimystä koherenssiin ja johdonmukaisuuteen – eli rehellisyyteen ja autenttisuuteen:

”Mut mä luulen että se on aika paljon sitä mitä mä oikeestikin oon, koska mun on ihan kauheen vaikee olla yhtään mitään muuta mitä mä oon. Se ois ensinnäkin ihan jäätävän raskasta näytellä koko ajan jotain ihan muuta ja, se ois ihan älyttömän tylsää olla semmonen jakkupukupoliitikko. Ei siihen pysty, mä oon vähän lähteny tähän hommaan sillä tavalla että mä oon tällanen ja ottakaa tai jättäkää.”

Usea edustaja totesi, ettei kansanedustajalla monine julkisine rooleineen – kuntapolitiikassa, järjestöissä, maakunnissa, kunnissa ja puolueissa – voi olla montaa minää, eikä myöskään yksityistä minää, vaan lähtökohtaisesti kaikki on julkista ja kaiken täytyy olla johdonmukaista:

”Ja sitten ku mä kuitenkin oon sitä mieltä että ihminen on sama henkilö koko ajan että, mä en voi, mitä mä kritisoin valitettavasti kollegoiden joidenkin, että ne aattelee näin että Facebookiin mä voin kirjottaa mitä vaan mutta täysistunnos mun pitää olla korrekti. Niin ei voi toimia. Et sen tähden mä pidän sekä täysistunnos puheen, ja kaikki puheet mitä mä pidän tai ku mä annan jotain lausuntoja, ne voidaan pitää julkisesti tai Facebookis tai missä tahansa. Mulla ei ole kahta persoonaa [...] Koska mä oon sitä mitä mä olen ja kansanedustaja on 24 tuntia kansanedustaja.”

”Yleisesti ottaen varmaan kaikis on se poliittikorooli, siinä ei oo sen enempää ihmetystä. Mut en minä niitä oikeestaan muuten erottele koska aina ajattelen et joka tapaukses on ihminen ketä seurataan, minä oon aina X, minä oon aina kansanedustaja, ja sit minä oon myös [kuntapolitiikko]. Ehkä se, voi olla enempikin niin että on jotain tiettyjä, vaik [kuntapolitiikkaan] liittyviä tai, ne on semmoses ajatukses tehty et ne on [kuntapolitiikon] päivityksiä ja, mainostamista tai jakamista tai tän kaltasta. Mut muuten lähtökohtasesti aina ajattelen sen että siellä on, ihan sama mitä minä kirjotan niin minä oon aina kansanedustaja, minä oon aina X, ja nyt tässä tapaukses myös aina se [puolueen luottamustehtävä]. Et kaikki mitä kirjottaa voidaan kaivaa, et onko [puolue] nyt tätä mieltä kun puolueen [luottamushenkilö] sanoo näin.”

”Koitan pitää semmosen linjan että sen mitä somessa julkaisen ja sanon niin voisin sen saman asian sanoo kelle tahansa vastaan tulevalle ihmiselle tuolla, ulkomaailmassakin.”

Kysymys yksityisen ja julkisen rajasta on ollut poliitikoille keskeinen 1960–1970-luvuilla tapahtuneen julkisuuskulttuurin muutoksen myötä (Saarenmaa 2010). Aikakauslehtien ja henkilöhaastattelujen mediamaisemassa paitsi tunnepuheesta myös paljastamisen ja salaamisen jännitteestä tuli poliitikkojen ja median keskeistä sisältöä. Tuolloin poliitikkopersoonaa – kuten muita julkisuuden henkilöitä – editoi journalisti. Sosiaalisen median alustojen aikakaudella tuon intiimin julkisuuden rinnalle on tullut verkottunut julkisuus, jossa jokainen käyttäjä editoi omaa persoonaansa mutta jossa verkottuneisuuden myötä hallinta on viime kädessä mahdotonta, kun yleisöt sekoittuvat ja kontekstit sulautuvat (Boyd 2010, Marwick & Boyd 2011).

”Kysyjä: Laitoin ylös kun sä puhuit tos ihan haastattelun alussa tosta Instasta ja ikään ku siit lifestyle-meiningistä ja sit sä kerroit et ihmiset kysy aikailla jotenkin laidasta laitaan asioita. Koeks sä et sulla on mieluisaa puhua myös tälläsist, ehkä sun oman yksityiselämän asioista tai sun harrastuksista tai mistä tahansa?”

Vastaaja: Joo kyllä mä tykkään puhua niistäkin. Jos mä kirjittelisin ihan pelkästään sote-uudistuksesta niin, ehkä niistä oma äiti kävis tykkäämässä mutta muuten vois jäädä vähän vähänlaiseksi se kiinnostavuus että perus poliitikon työhän on itsessään aika [nauraa] hajutonta ja mautonta ja väritöntä. Se yksinään valiokuntatyöstä keskustelu ei välttämättä ehkä aina jaksais ylläpitää sitä kiinnostusta että on yleensä hyvä heittää väliin huumoria, ja vähän kevyempääkin sisältöä. Ei se nyt varmaan sattumaa oo että poliitikot noita koiranpajauskuvia tuolla tuntuu nykyään hirveesti jakelevan. [...] Ehkä ne ainoot pidäkkeet liittyy nimenomaan läheisiin ihmisiin. Koska ympärillä olevat ihmiset eivät ole poliittisia tai kaikki eivät halua rinnastua [puolueeseen X] tai vastaavaa niin jätän heiät rauhaan mutta. Omista tekemisistäni kerron kyllä melko avoimesti kyllä.”

Siinä missä tämä edustaja yhtäältä kuvaa ”avoimuuden”, oman persoonan likoon laittamisen ja rajattomuuden ikään kuin välttämättömydeksi, hän samalla korostaa rajaavansa lähipiirinsä ulos avoimuuden piiristä. Niin hänelle kuin avoimuudesta ja rajatyöstä enemmän ahdistuvalle kollegalleen ”koiranpajauskuvat” ovat käypää ”julkista intiimiä”, jonka avulla poliitikko voi esittää itseään yksilönä mutta samalla suojata privaatin rajaa:

”Mitä tahansa siel tekee ni se on vaan potentiaalista, et pitäs jaksaa olla siellä säännöllisesti ja se on hyvä juttu, ja sit ehkä Instagrammiin mä oon myös ottanu sillä tavalla haltuun et siellä mä ehkä yritän kertoa itsestäni myös sillee, henkilönä että koirakuvia ja mä tykkään laittaa ruokaa ja, mä kerron kirjoista jota mä oon luku ja tollasta. Et vähän sais myös semmost inhimillistä kosketusta siihen poliitikkoon mut sit taas mä en oo sellanen poliitikko kun esimerkiks [poliitikko X] joka kertoo joka ikisen henkilökohtasen asian siel stooreissa et se tuntuu must vieraalta et mä avaisin jotenki kaiken.”

Vaikka verkottuneeseen julkisuuteen kuuluu se, että kontekstit ja roolit liudentuvat (Boyd 2010), sosiaalisen mediaan rakenteeseen sisäänkirjoitettu valvonta (*social*

surveillance, Marwick 2012) synnyttää rajatyötä. Yksilöt joutuvat arkisesti päivittäessään jatkuvasti pohtimaan, mitä kertovat, esittävät, paljastavat – ja mitä peittävät ja jättävät kertomatta – ja kenelle.

”Ei se kauheesti ole muuttunut ehkä, varmasti se on, vuosien aikana muuttunut ylipäätään kun on, yhä julkisemmin ja yhä, tavallaan kun tunnettuus on kasvanut ja seuraajamäärät kasvanu niin sitten on, ylipäätään pitänyt ruveta, ehkä vähän miettimään mutta toisaalta kyllä mä olen ajatellut et mä haluan, mahdollisimman avoimesti ja rehellisesti sitä omaa, arkeanikin myös ihan henkilökohtast elämää näyttää. Ja välillä olen kokenut siihen jopa, tarvetta että pitäisi enemmänkin pystyä myös, arkisista asioista puhumaan ja tekemään, ehkä sitä kautta tätä työtäkin helpommin lähestyttäväksi että se, näyttäytyy muunakin kun pelkästään semmosena, aktiivisena asioihin kantaa ottamisena että siinä on myös sitä muuta.”

Yksi mahdollisuus rajatyöhön on alustojen, kuten Facebookin, tarjoamat mahdollisuudet poliitikko- ja yksityisprofiiliin sekä erilaisten ystävä/kaveri-asteiden ryhmittelyt. Eräs edustaja kuvaa erotelleensa Facebookissa “julkisen politiikkaminän”, joka käsittelee “politiikka-asiat”, ja “henkilökohtaisen puolen”. Koska jälkimmäisessä on “joku, vajaa parituhatta [naurahtaa] parasta ystävää”, profiiliin jakaminen ei kuitenkaan vapauta häntä privaatin suojelemisesta. Useammassa haastattelussa nousikin esille, että Facebookin aiemmin ehkä selvempi kerrosjaottelu on nykyisellään menettänyt merkityksensä ja profiilit sekoittuvat:

”Vastaja: Ja tietysti Facebookissa on sitten vielä se jako, siin intiimiydessä että kun on, henkilökohtainen profiili ja sitten poliitikkosivu, jotka menee ehkä koko ajan enemmän ja enemmän sitten ristiin tai sekoittuu se poliittinen rooli ja henkilökohtanen rooli, jotka alun perin on Facebookissa ollu eriteltyinä. Niin nykyisin sit kuitenkin vaikka Facebookin kavereista, yhä suurempi osuus on poliittisia, seuraajia tai poliittisia toimiojita. Ja myös seuraavat sitä, sivun puolella tapahtuvaa toimintaa että, se on semmonen kehitys joka on täs vuosien aikana huomannu, ja yhden kanavan sisällä että se, jaottelu henkilökohtaiseen ja poliittiseen ei ole enää, yhtä vahva ja se poliittinen on ehkä, noussut suurempaan osaan sit kun se henkilökohtanen.

Kysyjä: Harmittaaks se sua et on se, henkilökohtanen puoli jääny sit ikään kun pois?

V: No ei se oo, ehkä pois jääny ja en mä tiiä harmittaaks se mut kyllä mä, ehkä mä tossa jossakin vaihees mainitsinkin et välillä olen kokenut että, haluan myös enemmän sitä henkilökohtaistakin, tuoda ja tavallaan semmosta, ei poliittisesti relevanttia tai ei työn kannalta ihan kauheen relevanttia asiaa, tuoda myös esiin ja tavallaan myös sillä tavalla lähipiirille ystäville ja, niille alkuperäisille Facebook-kavereille sitä viestiä myös, ja työn ulkopuolella. Mutta ei mulla ole käytössä, Facebookissa esimerkiksi tai, no Instagramissakin on tää läheiset kaverit -rajausmahdollisuus ja Facebookissa myös niin, en mä oo niitä käyttäny missään vaiheessa vaan kaikki on ollu lähtökohtasesti julkista. Koska ajattelen että en mä, semmosii julkaisuja tee jotka ei ole lähtökohtasesti, julkasukelposia yleisesti. Koska ikinä ei tiedä mihin ne sitten päätty mitä kautta ne, päätty sitten täysin julkisiin juttuihin.”

Suurin osa haastatelluista kansanedustajista katsoi mahdolliseksi pitää Facebookin yksityishenkilöprofiiliaan missään todellisessa mielessä yksityisenä tilana. Joku ei tästä syystä koskaan ollut edes henkilökohtaista Facebook-tiliä luonut. Moni suojelee järjestelmällisesti perhettä, ja lapsia koskeva sisältö herättää myös seuraajissa kommentteja:

"[L]apseni, tai perheeni osalta tehny ratkasun että, ja yhdes [puolisoni] kanssa että, meidän perhe on hyvin julkisesti myös sosiaalis medias ihan kokonaisuudessaan, ja meidän, [lapsi] on monta kertaa ollu mukana, eri sosiaalisen median julkasuissa eri kanavissa ja, se on ehkä semmonen keskustelu jota, paljon käydään ja josta aina välillä saa myös palautetta et jos, [lapsi] jossain näkyy niin sit joku on hänen puolestaan huolissaan. Tai sitten, kyseenalaistaa sen ratkaisun että [lapsi] näkyy nais, mun julkasuissa mut sitten toisaalta, kun olen ottanut lähtökohdakseni sen et oma toimintani on mahdollisimman julkista ja avointa niin, hirvittävän keinotekosta ja vaikeeta, olisi sulkea yks elämän isoimmist asioista sen ulkopuolelle et perhe ei siinä näkyisi."

Toinen verkottuneeseen minään ja alustojen moneuteen liittyvä rajatyö koskee jo aiemmin käsiteltyä, kansanedustajuuteen liittyvää jatkuvaa saatavilla olemista ja alituista reagoimisen pakkoa. Osa haastatelluista kansanedustajista on pyrkinyt tekemään rajankäyttöä työn ja vapaa-ajan välille asettamalla sääntöjä ja rajoituksia omalle sosiaalisen median käytöllensä. Yksi edustaja ei koskaan perustanut henkilökohtaista Facebook-profiilia, ja vaikka hän kokee, että on todennäköisesti jäänyt jostain paitsi, ei hänellä olisi mielestään aikaa tehdä kaikkia työasioita, joita hän tekee nyt, jos laajentaisi sosiaalisen median käyttöä. Toinen edustaja taas kertoo, että sosiaalisen median viestintä jää muutoin helposti tekemättä, jos sitä ei rytmitä ja suunnittele. Hän siksi varaa erilliset hetket ja tilat kirjoitusta varten, mutta hän on poistanut runsaasti ilmoituksia alustojen asetuksista ja esimerkiksi käyttää Twitteriä vain tietokoneella, ja on näin vähentänyt selailua huomattavasti.

Reagointipaineen voi tulkita seuraukseksi siitä sosiaalisesta valvonnasta, jonka somen arkkitehtuuri tuottaa. Alustojen rakenteen mukaisesti käyttäjillä on paine tuottaa sisältöä yleisöilleen, algoritmit vaativat sisältöjä, verkottumista ja vuorovaikutusta suosiakseen käyttäjää ja kansanedustaja tuntee odottavat katseet ihossaan:

"Mut oon mä sitä kans, itteäni rauhottanu et aluks mä luulin, kun mä lähin, tulin kansanedustajaks suoraan politiikkaan, et mä en oo sitä ennen ollu yhtään missään, nuorisohommissa tai järjestötoiminnassa tai mitenkään, niin mä luulin jotenkin, että ihan kun ois pakko reagoida kaikkeen. Mut sit mä sain mielenrauhan, kun ymmärsi että tosiaan ei tarvi, vaikka joku vaatisikin sulta, että miks sä oot hiljaa, niin siltikään ei tarvi. Ja et on ihan ok, että mulla on aika maltillinen reagointilinja ja en oikeestaan haluakaan, enkä reagoikaan, jos mä en oikeesti tiedä siitä asiasta..."

Kolmas rajatyön ulottuvuus koskee sosiaalisen median kommenttikenttiä, joiden lukemista kansanedustaja voi rajoittaa paitsi reagointipaineiden käsittelemiseksi myös oman verkottuneen minän hallinnoimiseksi. Kyse on valinnoista, millaisten keskustelujen ja peilien kautta oma persoona ja poliittikous rakentuu.

”Mä en ees lue niitä keskustelupalstoja, en oo pitkään aikaan luku enää enkä tiedä luenko koskaan. Se on se, aika julmaa ja mä säästän itseäni, säännöstelen tosi tarkasti sitä mitä mä sieltä käyn. Ja myös muissa, ei mua kiinnosta mitään, Twitterissä tai tuolla, jos siellä on asiatonta niin, mä en lue niitä enkä todellakaan vastaa jos joku laittaa mulle jotain ilkeätä. Mä en lähe yhtään ees selittää että, jos joku on ilkeä mulle niin en vaan osallistu semmoseen. Vaan pelkästään sellaseen jonka koen rakentavaksi, sen saa valita varmaan.”

Sosiaalisen median alustat korostavat persoonan ja minän merkitystä, ja päivitysten logiikka suosii henkilökohtaisuutta ja spontaaniutta. Samalla somessa – kuten yhteiskunnassa yleisemmin – se mikä käy persoonasta, millainen henkilökohtaisuus, millaiset tunteet ja reaktiot ”sopivat” julkisuuteen ja millekin alustalle, on tiukasti normitettua (Skeggs 2018). Avoimuutta, aitoutta ja henkilökohtaisuutta säätelee omanlaisensa rajatyö: mitkä tunteet ja kokemukset alustojen julkisuuteen sopivaa tai epäsopivaa:

”Kyl täs joutuu, tää on ihan uskomatonta tasapainoilua, että kun politiikassa nykyään julkisuutta ja mediaa kiinnostaa ne henkilöt ja ne brändit ja vaatteet, ihmissuhteet, niin miten sitä vastaan ikään kuin kamppailee, mut samaan aikaan silleen, et sä et tee ittestäs jotenki, sä et etäännytä itseäs muista, tai et sä et oo ylimielinen, ni mun mielest se pitää jotenki tosi taitavasti tehdä se et sä kuiteskin, säilytät sen semmosen inhimillisen kosketuksen. Ja se liittyy mun mielest ennen kaikkee sit siihen, että millä tavalla sä ilmaset sitä, et sä oot väsynyt tai et sä tunnet epävarmuutta tai, että pitäis voida olla alustoja ja paikkoja myös poliitikkona kertoo, et mä en niin ku tiedä, et mä en tiedä mitä tästä asiasta pitäisi esimerkiksi ajatella. Vaikka se some on tehny täst politiikast henkilökohtasempaa, ni edelleen tuntuu et on tosi vähän paikkoja kertoo, niistä semmosista, siitä omasta haavoittuvuudesta ja ehkä varsinkin naispoliitikoilla, et sun pitää vetää ihan julmettu koveroolia, kuitenkin.”

Sitaatti havainnollistaa kokemusta julkisen persoonan sukupuolitetusta normista ja siitä, millainen henkilökohtaisuus on mahdollista ja suotuisaa kenellekin: keille henkilökohtaisuus on resurssi, kenelle riski. Tämän kansanedustajan mukaan heikkouksien ja haavoittuvuuden julkinen tunnustaminen on naispoliitikolle vaikeaa tai mahdotonta eli sillä ei saavuta sitä positiivista autenttisuusefektiä, jonka epäonnistumisen tai inhimillisyyden ilmaiseminen voi tuottaa toiselle poliitikolle. (esim. McGregor ym. 2017.)

4.3. Keskustelukulttuuri: kasvotyötä ja tunnetyötä

”Kun sit taas Twitterhän on, se on tosi tärkeä keskustelukanava. Ja politiikan viestinnässä, alkaa olla ihan ykkönen mut siis kylhän se on tosi, vastakkainasettelun kärjistämää ja helposti siel tulee kiukkuseks et Instagramist voi tulla hyvä mieli ja Twitterist voi saada ittes vihaseks.”

Kansanedustajien alustataituruutta on tunnistaa eri alustojen ilmaisullisia ominaispiirteitä ja sovittaa omaa poliittista viestintää sekä oman poliitikkoutensa esittämistä niihin. Kun kysymme kansanedustajilta, millainen heidän nähdäkseen on

vaikuttavaa poliittista viestintää, moni korosti henkilökohtaisuuden mutta myös vihaisuuden tehokkuutta:

”Kyllä sen myös huomaa että se, semmonen viha ja vastakkainasettelu, toimii hirvittävän tehokkaasti ja ne viestit, leviää et itselläni ei oo semmosta, tapaa että semmost sisältöä tuottaisin. Mut huomaan kyllä sinänsä viestinnästä et jos viesti sisältää jonkun vastakkainasettelun, vaikkei siin mitään semmost hyökkäystä tai vihaa olisikaan niin sekin, usein huomaa et se resonoi tai herättää voimakkaampia tunteita, jo pelkästään se vastakkainasettelun rakentaminen, omaan viestiin mut sitten tietysti törmää jatkuvasti erilaisiin, vihaa sisältäviin ja tämmösiin vihaa lietsoviin viesteihin jotka leviää hirvittävän tehokkaasti että, selvästi se toimii.”

Poliittista viestintää digitaalisilla alustoilla jäsentää profiilien, verkostojen ja viestikanavien teknisten rakenteiden ohella myös ”tunnearkkitehtuuri” (Wahl-Jørgensen 2018). Somealustojen tunnearkkitehtuurit eroavat toisistaan: siinä missä joku edustaja luonnehtii Instagramia ”pumpulipaikaksi” tai paikaksi, josta ”voi tulla hyvä mieli”, moni kuvaa Twitteriä värikkäin ja tunnepitoisin ilmaisin myrkkylammikoksi, vaaralliseksi paikaksi, vastakkainasettelun kärjistämäksi, henkisesti uuvuttavaksi ja ankeaksi sekä rasistiseksi alustaksi täynnä trolleja. Tykkääminen, emoji tai blokkauttaminen ovat esimerkkejä datakäytännöistä, joilla tunteita eri alustoilla ilmaistaan. Kansanedustajien haastatteluiden perusteella keskeinen kysymys koskee kuitenkin eri alustojen keskustelukulttuureihin osallistumista ja oman suhtautumisen sovittamista yhtäältä poliittikkorooliin ja demokraattiseen viestintävelvollisuuteen, toisaalta omiin ”kasvoihin”.

Sosiologi Erving Goffman, joka 1959 ilmestyneessä teoksessaan *The Presentation of Self in Everyday Life* (suom. *Arkielämän roolit* 1971) tunnisti minän esittämisen keskeiseksi sosiaalisen vuorovaikutuksen esittämiseksi, on tarjonnut kasvojen käsitettä selittämään vuorovaikutuksen rituaalinomaisuuksia. ”Kasvot” ovat Goffmanin (2012, 23) mukaan ”hyväksytyjen sosiaalisten määreiden kautta syntyvä kuva minästä”, ja ”kasvotyö” tarkoittaa tekoja, joilla suojellaan kasvoja ja linjataan toimintaa yhteensopivaksi kasvojen kanssa. Omien ja toisten kasvojen suojeleminen eli kasvotyö on kulttuurisidonnainen konventio, joka keskusteluissa ilmenee sosiaalisina taitoina, tahdikkautena, konfliktien välttelynä ja uhkaavien tilanteiden korjaamisena (mt., 23–44). Kasvotyön voi ajatella osaksi poliitikon imagonrakennusta tai ammattiminän hallinnointia eri live- ja verkkotilanteissa.

Kun kysyimme kansanedustajilta somepersonaasta ja vaikuttavasta poliittisesta viestinnästä, vastauksissa nousivat esille tulkinnat eri alustojen keskustelukulttuureista. Monista haastatteluista välittyi kasvotyön vaikeus somekeskusteluissa:

”Mutta tää on tosi jännä että ekaks tuntu että somessa ventovieraat pysty puhuun toisille ihan mitä sattuu, mut nyt kun se kulttuuri on mitä on niin musta se on jotenkin kamalaa nähdä että sellaset ihmiset jotka tuntee toisensa ihan hyvin, niin nekin voi puhua itelle ihan miten sattua, ja toisilleen. Se on tosi ikävä puoli että siellä helpommin puhutaan ihan kauheuksia, ja ollaan törkeitä. Ja siitä ei oo kenellekään hyötyä.”

Jos televisio toi poliitikot kotien olohuoneisiin ja arkisti vallanpitäjät niin, että ”hohto on mennyt herrana olemisesta” (Koski 2010), sosiaalisen median vertaisverkostoissa intiimisyys ja vertaisuus riisuvat roolit ja etäisyys katoaa – sekä alustojen arkkitehtuurin että niiden mukaisesti tuotetun sisällön kautta.

Sosiaalisen median alustoilla keskustelut leimahtavat 24/7 milloin minkäkin uutisen, kommentin, päivityksen, lehtijutun tai tapahtuman ympärillä. Aiemmin ennustettavampi, journalistisen median kalenteroima ja tahdittama julkisuus on murentunut teemojen ja aihetunnisteiden ympärille rakentuviksi ”affektiivisiksi julkisoiksi” (Papacharissi 2015; Paasonen 2014; Nikunen & Pantti 2019). Latautuneet keskustelut ovat mahdollisuuksia saada näkyvyyttä ja tavoittaa laajempi yleisö – puhutella niin vaikuttajaviestintäverkostoja, etenkin mediaa, kuin kansalaisia ja äänestäjiä – mutta monille kansanedustajille somekeskustelujen tunneintensiteetit ovat vaikeasti sovitettavissa omaan ideaali-politiikkominaisiin.

Haastatteluissa useat edustajat nimesivät somen keskusteluilmapiirin polarisoituneeksi. He kuvasivat epä mukavuuden tunteita, vaikeutta löytää itselle luontevia tapoja osallistua keskusteluun ja yrityksiä asemoitua vastakkainasetteluiden ulkopuolelle (vrt. Koivunen 2021).

”Sanotaan nyt kun politiikassa kuitenkin käydään aina pikkusen taistelua, joko sivistyneempää tai vähemmän sivistynyttä kilpakumppaneiden kanssa niin jos sä sanot sen tiukemmin niin kyllähän siitä tykätään enemmän kun jos sä sanot sen saman asian sivistyneemmin, tai faktoilla tai muuta ja sekin musta ruokkii sitä vastakkainasettelua ja, mä oon ehkä enemmän tämmönen kompromissi-ihminen niin mä en niin hirveen paljon pidä siitä.”

”Mutta, mun mielest se vaikuttava poliittinen viestintä on rakentavaa. Et jos sellasel mitä tämän päivän poliittinen kulttuuri lietsoo sellast vastakkainasetteluu ja nälvintää ja, kaikkiin pieniin epäkohtiin et niit sit hierotaan toisten naamaan ni, vähän vahingonilosenä niin siis et sil varmaan voi saada jonku sellasen hetkittäisen boostin, mut et sä sillä mitään pysyvää muutosta edistä. Ja se on mun mielest vähän harmillista et iso osa ei, tai siis kaikki ei tunnu ajattelevan samal tavalla. Et haetaan just niit pikavoittoi siel Twitteris tai täysistuntosalissa. Ja siis kyl mun mielest näkee monen kollegan toiminnassa esimerkiks täysistunnoissa et siit on tärkeempää saada se, naseva video someen, kuin tavallaan et sä olisit nyt tässä eduskunnan sisällä käymässä keskustelua siit et mihin suuntaan tätä esityst pitäis viedä tai jotain muuta.”

Edustajien pohdinnat tekevät näkyväksi, miten sosiaalisen median alustat hahmotetaan fyysisten työtilojen rinnalle digitaaliseksi työsfääriksi ja miten eduskunta ja some muodostavat ikään kuin kaksi toisiinsa lomittuvaa tilaulottuvuutta. Sitaatista on myös luettavissa kuvaus kehityksestä, jossa edustajien valtiopäivätoimet itsessään alkavat noudattaa ja palvella somelogiikkaa kun niitä ajatellaan somesisältöinä ja alustojen tunnearkkitehtuurin ruokkimisena. Mediatutkimuksen käsittein edustajat pohtivat tässä medialogiikan ja politiikan logiikan yhteensovittamista (Kunelius, Noppari & Reunanen 2010): miten sovittaa somen huomiotalouden mukainen kärjistäminen politiikkaverkostojen tai ”talon” yhteistyötä edellyttävään työkalutuuuriin:

”Riippuu mitä sil vaikuttamisel hakee. Must on ilmeistä että... Et esimerkiks kiistanalasel kärkevällä viestillä ja sanomisella saa huomiota ja pääsee läpi ja voi nostaa asioita esiin. Sit on paljon epäselvempää et saako sillä mitään aikaseks. Et se huomioarvosuus ja vaikuttavuus menee ehkä usein sekasin ja ne ei oo ihan sama asia, samaan aikaan tietysti se että... Kyllähän sillä on vaikutusta siihen miten sä esimerkiks saat muiden ihmisten kans yhteistyötä tehtyä sit ihan oikeesti jos sä yleisön edes revit, oot tosi riitaisa ja näin. [...] mä koitan vähä sillee tehdä tän peilikuvana, en varmaan siinä aina onnistu mut et tavallaan okei, tuon perusteltuja esityksiä, kuuntelen sitä kritiikkiä, oon valmis avaa sillee et okei ehkä joku muuki on joskus oikeessa ja koittaa rakentaa semmosen sillan kautta. [...] Mutta aika näyttää, voi olla [nauraa] että mä en pääse seuraavalle kaudelle, et saa mitään aikaseks et voi olla et se toimii tai sit ei. Mut se voi olla myös oma henkilökohtanen valinta. Se myös ehkä on sen takii vapauttavaa et mä en koe ihan hirveen suurta stressii siitä että kuin paljon vaikka media (-) viikossa. Kunhan ne mitä saa on semmosii mihin on, et on saanu jotain asiaa oikeesti analyyttisesti esille. Ni sit se on aina, argumentit läpi ni sit se on... En hirveen paljon seuraa, joskus se on huvittavaaki tavallaan se että muistutukset siitä et itse asias en minä ole mikään julkkis ja se on itse asias ihan kiva asia, ei mun tarviikaan olla. En pyri maksimoimaan näkyvyyttä, koska musta se ei ole hyvä mittari vaikuttavuudelle.”

Juuri media- ja politiikkalogiikkojen yhteensopimattomuus sekä alustan erityinen tunnearkkitehtuuri saavat yhden haastatelluista pysyttäytymään Twitterin ulkopuolella. Haastattelussa kansanedustaja pelkää somen uhkaavan vaikutusvaltaa politiikkaverkostoissa.

”Kysyjä: Sä et kans Twitteriä käytä ollenkaa. Ooksä miettiny tätä?”

Vastaaja: Se on kans se tos se on mietinnäs joo siis on se, mietinnäs on ollu mut kylhän se on niin [...] pahan mielen paikka. Ja siis se et sä vaan vittuilet toisille siellä ja siis toi on ku ite koittaa, poliitikkona nii siis se on fakta et itehän sä et tuolla mitään yksin sä et tuol talolla tee mitään et sun pitäs pystyy yhdessä tekemään ja enemmän, sitä kautta tohon ja kyl se Twitter on, se on hyvin vastakohta tohon noin. Et, oommä miettiny mutta mut emmä tiä. En tiä kyl et kannattaako tarviiko. Voishan sitä kokeilla mutta ja sit koittaa pysyy sillee asialinjalla.

K: Niin et jos mä ymmärrän oikein niin sä näät Twitterin vaan sellasena meuhkaamispaikkana?

V: Kylhän jos kattoo noita oikeesti niin vittu mitä jengi sinne kirjottaa. Et se on aika, raadollist.”

Kansanedustajien keskustelukulttuuria koskevista kuvauksista piirtyy kuva poliittisesta viestinnästä somealustoilla monitahoisena *tunnetyönä*. Sosiologi Arlie Russell Hochschildin (1983) lanseerasi käsitteen *tunnetyö* (*emotional labor*) kuvaamaan asiakastyötä ja palveluammattaja, joissa persoona on yhä keskeisempi osa työtä ja joissa vaaditaan ”mielen ja tunteen koordinoitua”, omien tunteiden säätelyä ja tukahduttamista toisten tunnetilan aikaansaamiseksi. Jo varhaisemmat sosiologit C. Wright Mills (*White Collar* 1956) ja Erving Goffman (*The Presentation of Self in Everyday Life*, 1959) tunnistivat persoonan korostumisen valkokaulustyöläisissä ja

Daniel Bell (*The Coming of Post-Industrial Society*, 1973) nimesi viestinnän ja kohtaamisen keskeisyyden laajemmin jälkiteollisen työelämän tunnuspiirteeksi. Melissa Gregg (2011) kuitenkin korostaa, että aiemmin palveluammatteja koskenut emotionaalisen työn vaatimus on digitaalisten sovellusten myötä laajentunut koskemaan tieto- ja toimistotyötä.

Haastatteluissa moni kansanedustaja kuvaa havainnollisesti juuri somealustojen keskustelukulttuurin vaatimaa tunnettyötä. Somealustoihin arkkitehtonisesti sisältyvä kommentointi ja kansanedustajien avoimet Facebook- tai Twitter-seinät ovat yhdistelmä, joka edellyttää kansanedustajilta sekä rajatyötä – mihin osallistun – että tunnettyötä eli omien ja toisten tunteiden käsittelyä. Tunnettyö tarkoittaa ennakoitua ja taktikointia, neuvotteluja omasta paikasta somen affektiivisissa julkisoissa sekä negatiivisen palautteen synnyttämän stressin käsittelyä.

Twitterin herättämät ristiriitaiset tunteet nousivat esiin monissa haastatteluissa. Tunnettyön vaatiman hinnan vastineeksi monet edustajat painottivat esimerkiksi Twitterin antoisuutta ja korostavat alustan mahdollistamia kontakteja, yhteydenottoa ja tiedonsaantia.

”[K]yl mä sitä Twitterii tosi mielelläni käytän. Et ehkä se sävyhomma et se ei oo niin semmonen, rakentava monesti. Mut sit taas sielt tulee myös tosi hyviä pointteja et kyl mä oon saanu sielt tosi monii hyvii sellasii vaik aiheita tai kontaktejakin et tol oli joku tosi hyvä kulma tähän et mäpä kysyn silt vähä lisää, tietoo. Et kyl se on mulle tosi tärkeä eikä se oo mul mitenkään vastenmielinen ollenkaan. Mut siis se, sävy ja ilmapiiri on ihan, mut sellanen mikä varmaan osittain kertoo myös täst ajasta et kylhän meiän poliittinen keskustelu nyt on ylipäättänsä aika polarisoitunutta.”

”Kysyjä: Must on kiinnostavaa et ku sä korostat sitä et ei oo niin mustavalkoisia mielipiteitä ja sä kuitenkin sanoit, ku mä kysyin et mikä on sun mieluisin alusta, ni Twitter joka on aika monelle poliitikolle just se paikka jota ne pelkää, kammoaa ja kokee vaikeena. Kerro jotenkin että, miten Twitter on sulle tämmönen, et sul on semmonen positiivinen suhde siihen.”

Vastaaja: Joo no ku mun mielestä se on hierarkiaton, että siellä kuka tahansa voi vastata ja jotenkin... Joo, ja vastaaminen on aika matalan kynnyksen takana ehkä hyvässä ja pahassa, mut mun mielest se nyt on ollu enemmän hyvässä. Kyllähän niitä tulee kaikenlaisia, mutta ne tietenkii tyypit tunnistaa aika helposti eikä niist tartte välittää. Mä en oo vielä esimerkiks ketään blokannu, enkä nyt oo oikeestaan ikinä vielä kokenu tarvettakaan.”

Alustan mahdollisuuksien korostaminen on tapa käsitellä alustaan liittyviä turhaumia. Sillanrakentajan rooliin asettuminen ja kritikon kohtaaminen ovat sekä ihannepoliittikkouteen että omiin kasvoihin sovitettavissa olevia tapoja luovia affektiivisia myrskyjä ja polarisoituneita keskusteluja:

”Mä oon enemmän tämmönen informatiivinen ja sitä keskustelua käyvä dialogiin pohjautuva kuin se että mä lähtisin siihen loukkaamiseen ja huutamiseen ja ikään kun yrittää puolustaa hengiltä kaikki omat ajatukset ja

muut. Mä oon semmonen, olen tavoitellut vakautta ja rauhaa ja aika hyvin olen sen nyt ainaki toistaseks saavuttanu.”

”[K]yl mä sinänsä... Tai en mä tiedä voiko strategisuudesta puhua mut kyl mä, tietoisesti yritän viestiä niin, että ei liikaa... [...] yritän antaa tietyn kuvan itsestäni sen viestinnän kautta. Myöskin sen kautta et ei nyt vastaa kovin kärkkäästi vaikka tulis jotain, ja aika usein huomaa (-) että jos joku on selvästi väärinymmärtäny tai vastannu jotenkin mun mielest [naurahdus] äärimmäisen ärsyttävästi niin joitain kertoja mä oon kutsunu kaverin lounaalle, ollaan juteltu ja se on päättyny yleensä ihan hyvin.”

Tunnetyötä on myös yhden edustajan kuvaus pyrkimyksistä etäännyttää tunnelataukset ja ikään kuin kieltäytyä keskustelualustan tunnejännitteistä keskittymällä tiukkaan argumenttitaisteluun:

”[M]ä keskityn siihen että mun argumentaatioketjut on eheitä ja mahdollisimman iskunkestäviä ja esitetty sellaisella tavalla, että ne tukee mun brändiäni asiakeskeisenä, mutta aika anarkistisena poliitikkona.”

”[Ei] sais, sortua silloinkaan kun argumentoi jotakin vastaan semmoseen nokitteluun tai hostiiliuteen joka on tulkittavissa heikkoudeksi koska poliitikon on hyvä esittää vahvaa. Yleensä semmonen suuttuminen tai tunteisiin käyminen väärällä tavalla on vihjeitä heikkoudesta.”

Tämä edustaja, joka tulkitsee tunnereaktiot heikkoudeksi myös selväsanaisesti kieltäytyy asiakaspalveluhenkisestä tunnetyöstä ja kertoo pyytävänsä avustajaansa hoitamaan empatiaa kaipaavat kansalaiset.

”Jos mä ajattelen yksilöviestintää, niin siinä mä pyrin semmoseen napakkaan asialinjaan jossa mä mahdollisimman hyvin pystyn vastaamaan niihin sisällöllisiin tarpeisiin joita tämä yhteydenpito sisältää. Siinä mun kehittämiskohde on yrittää ilmaista itseäni vähän vähemmän asiapitoisesti eli lisätä siihen ne pehmennykset joita ihmiset yleensä käyttää, joissa mä olen kauheen huono koska mä oon kauheen asiakeskeinen. (Jos/joskus) mä tiedän et ihmisen ensisijainen toive on tulla kuulluksi ja saada empatiaa, niin mä pistän avustajan vastaa puolestani koska se on, huomattavasti parempi kirjoittaa empaattisia viestejä. Jos ei tarkoituskaan ole ratkaista mitään ongelmaa vaan saada lohtua, ni se... Mun poliitikkolupaus ei sisällä sellaista palvelua.”

Yhtenä tunnetyön muotona ja tapana käsitellä hankalaksi, myrkylliseksi tai riskialttiiksi koettua Twitter-arkkitehtuuria haastatteluisissa nousi esiin varsinaisten keskustelujen välttäminen ja somealustojen käyttäminen yksisuuntaiseen tiedottamiseen:

”Mut Twitter on sit silleen tavallaan demokraattinen alusta, tai siis, eräällä tavalla koska eihän siellä sekini on oma kuplansa et siel on siis poliitikot ja toimittajat ja aika semmonen kuisi rajattu, edustus mut joka tapauksessa siel periaatteessa sä voit päästä jutteleen kenen tahansa kanssa niin ku ihan suoraan ja sä voit kommentoida Sauli Niinistöä. Se on kanava saada viesti läpi nopeesti mut mä tiedän et aika monet poliitikot myös, on täysin kypsiä siihen ne ei jaksa sitä, jatkuvaa kuraa mitä sielt tulee. Monet välttää sitä sen takia ja mäki oon miettiny jossain vaiheessa et pitäskö sit vaan olla semmost Twitter-viestintää et laittaa vaan jonkun tviitin eikä osallistu mihinkään keskusteluihin

mitä siit tviisit syntyy eikä edes kato niit kommentteja. Et se ois semmost yksipuolista viestintää. Mut on se mun mielestä siis erittäin hyvä alusta siinä että voi tuoda semmosia vaihtoehtosia, herätteleviä näkökulmia esille.”

Tunnetyötä on myös somefeedin kuratoiminen eli käyttäjien blokkaminen tai aiheutunnisteiden tai sanojen vaimentaminen. Molemmat ovat Twitterin tapauksessa alustan itsensä tarjoamia datakäytäntöjä, joilla voi hallinnoida paitsi omaa syötettään myös tunnemaisemaansa. Blokkaamalla ja vaimentamalla voi ennakoida toisten ja suojella omia tunnetiloja sekä ennaltaehkäistä konflikteja tai niiden kohtaamista.

“Siinä mielessä että Twitterissä on niin paljon niitä trolleja. Mä en oo hirveesti blokkailtu mutta mitä oon lukenu nii aika moni poliitikko blokkalee siellä aika rankastiki. Siel on tosi paljon tämmösiä nimettömiä tai siis peitenimillä tai numerosarjoilla toimivia trolleja, ja ne helposti hyökkää sitte varsinki jos otat jotenki herkkään asiaan kantaa, niin sieltä tulee niin törkeyksiä ja tämmöstä niin siitä mä en tykkää Twitterissä yhtään. [...] Mut tosiaan Twitter on vähän semmonen, mä koen sen epämiellyttävänä sen takia että siel on niin paljon niitä nimettömiä, törkeyksien suoltajia.”

Blokkaaminen herättää kuitenkin niin somekäyttäjissä kuin kansanedustajissakin ristiriitaisia tunteita (vrt. Puro 2018). Joidenkin edustajien mielestä blokkaminen tai tietyn alustan välttely ovat ongelmallisia kansanedustajan demokraattisen tehtävän näkökulmasta, tai blokkaminen tulkitaan merkiksi oman tunteiden hallinnan ja tunnetyön epäonnistumisesta. Ne koetaan epäeettisiksi tai omien arvojen ja poliittikkoideaalin vastaisiksi reaktioiksi:

”Kysyjä: Ooks sä kuratoinu sun Twitteriä ikään kun just näihin sun intresseihin koska siellähän pystyy tietysti blokkaamaan ja valitsemaan, vai ooks sä ajatellu että sun velvollisuus on tavallaan katsoo jotenki laajasti sillon ku sä sinne Twitteriin rohkenet?”

Vastaaja: No kyl mä joitain oon blokannu mut en kauheen monia ja kyl mä oon sit välillä et no keitäs mä oon tääl blokannu ja sitte vapauttanu niitä [naurahtelee] hirviöitä sieltä kaltereidensa takaa. Mut kylhän se vaikee on tosiaan toi tavallaan muurin rakentaminen ympärillee et jos on kerran kansanedustaja nii onks se sit eettistä tai näin että, ikään ku suoj(ella) itseään [-]”

”Mun koko sosiaalisen median, käytön perusajatus on että mä kommentoin kaikkea, annan ihmisille mahdollisimman vapaan, väylän kysyä ja esittää ja haastaa mistä tahansa [...] Mä koen et mun pitää sinänsä olla, sen verran sinut oman toimintani ja omien mielipiteiden kanssa et mä pystyn mihin tahansa vastaamaan. Mut tietysti se tarkoittaa sitä että, mä jatkuvasti vastaan kysymyksiin ja otan kantaa asioihin, joihin en varmasti oma-alotteisesti tarttuisi.”

Näissä kommentteissa kuuluu jännite demokraattisen palvelutehtävän ja avoimuusihanteen sekä sosiaalisen median alustojen tunnearkkitehtuurin välillä. Tunnetyö – kuten edellisessä luvussa käsitelty rajatyö koskien oman persoonan esittämistä – koetaan ja sitä ratkaistaan yksilöllisen valinnan kielellä vaikka siinä toki on kyse rakenteellisesta, digitaalisten alustojen arkkitehtuuriin liittyvästä jännitteestä.

Sosiaalisen median alustat korostavat julkisiin ammatteihin liittyvää katseenalaisuutta. Kansanedustaja on kaikissa sovelluksissa ja kaikilla alustoilla jatkuvasti yleisöjen tarkkailevan katseen alla. Kansanedustajien kohdalla valvonta on toki myös systeemistä, koska vallankäyttäjinä heidän asemansa eroaa keskivertokansalaisesta ja heidän yksityisyyden suojansa on heikompi. Somealustat korostavat tunnetta valvonnasta, mutta tarkkailu liittyy myös journalismiin. Julkisen sanan neuvosto on tehnyt päätöksen (JSN 4888/SL/12), jonka mukaan Facebook-ryhmiä voi käyttää lähteinä journalistisin perustein. Päätös koskee myös yksityisiä Facebook-ryhmiä, jotka ominaisuuksiltaan voidaan tulkita julkiseksi tilaksi, esimerkiksi olemalla jäsenmäärältään tarpeeksi suuria. Näiden linjausten ja ohjeiden valossa kansanedustajille mikään sosiaalisen median keskustelualusta ei ole yksityinen tai tarkkailun ulkopuolella. Eräs haastatelluista kansanedustajista kuvaa, kuinka hän nuorempana ihmisenä on kasvanut ajatukseen, että kaikki someen kirjoitettu voidaan myöhemminkin kaivaa esiin ja joutua julkisen huomion ja arvostelun kohteeksi, kun taas vanhemmat kollegat voivat joutua uudelleen kasvotusten jopa kymmenen vuotta vanhojen tekstiensä kanssa, jotka eivät välttämättä vastaa nykyistä ajattelutapaa tai toimintaa.

Valvonnan alaisuuden ja julkisen katseen alaisuuden kokemus synnyttää julkisissa ammateissa toimivissa itsetarkkailua, oman toiminnan pohdintaa ja epärointiä.

“Kysyjä: Jos mieltii millanen, miten sä ite ajattelisit sun omasta sometoiminnasta, millainen ihminen sä olet somessa? Oletko sä...”

Vastaaja: ...Varovainen. Siis joskus haluisin olla kärkeä, joskus oon varmaan mut sekin on koko ajan semmosta et pitää mieltii mitä kirjottaa ja mitä mieltä oot. Omana itsenä oleminen vaikken ees katso olevani mikään paha ihminen tai ilkee ihminen tai semmonen kuka aiheuttaa häiriöö somessa, niin siitä huolimatta joudun miettimään ja haluan mieltii et mitä sinne kirjoitan ja miten siel toimin.”

Osa kansanedustajista kertoi haastatteluissa keskustelualustojen synnyttämästä epävarmuudesta ja oman toiminnan epäilystä:

“... ja silloin ku mä laitan, nii kyllä mua vähän jännittää, että mitähän tästä tulee. Jos mä laitan koulutuksesta tai jostaki, maanteiden kunnosta, nii mä voin huoletta, ei mulla tuu semmosta oloa. Mutta sitte ku mä laitan jostain tämmösestä niin sanotusta arvokysymyksestä, nii kyl mua aina vähän jännittää se, että mitähän sitä tulee ja, huomaan että käyn kattoon useemmin niitä, että mitähän sinne on kommentoitu.”

“Ni ehkä se, mikä näis kaikis on aina se raskain on se epäluulo joka tulee itselleen ei sille voi mitään ni tulee silleen et miksi aina mikä, mikä mussa on sellasta, joka saa aikaan näin hirveen vahvoja reaktioita ja näin hirveet inhoa ja vihaa ja...”

Somealustojen keskustelukulttuurista ja aiheuttaman tunnekokemuksen intensiteetistä kertoo erilaista tarina haastateltava, joka rinnastaa Twitterin tunneyhteisön imun alkoholiin, joka on “ihana” mutta “vaarallinen” ja jonka nauttimista ja kulutusta pitää

itseään suojellakseen säädellä. Tässä kuvauksessa Twitter-poliitikko on kuin päihdeongelmainen, jonka pitää varoa repsahduksia:

"Se on myös sil taval vaarallinen, että siellä tulee antautuneeks kaikenlaisiin typeriinkin keskusteluihin, vaikka se vaatii jonkinlaista...-- ... se vaatii tietynlaista ryhtiä. Se on sillä tavalla vähän niinkun olis koko ajan oikosulkupuihat kädessä että... Ne on näitä nykyelämän vaaroja, varsinki julkisuuden henkilöille, jota kansanedustaja on pakostakin."

"jos mä haluan jonku viestin julkisuuteen ni kyl se taval tai toisel sinne menee. Et siin on tää januskasvo, et se on vaarallinen mutta hyödyllinen. Monet ihanat ihmis- [nauraa] ihmiselämän asiat, alkaen alkoholista."

Kansanedustajien digitaalinen työ sosiaalisen median alustoilla on rajatyötä, kasvotyötä ja tunnetyötä, ja niissä kaikissa on kyse neuvotteluista alustojen rakennepiirteiden ja toimintalogiikan kanssa. Jokainen alusta rakentuu yksilöprofiileille, ja niiden kokonaisuudessa rakentuu verkottunut minä (Papacharissi 2010), jonka ylläpitäminen ja hallinnoiminen edellyttää työtä. Kansanedustajille verkottunut minä on sekä voimavara – kosketuspinta, mahdollisuus kansalaisten kohtaamisiin, tiedonsaantiin, ammatinharjoittamiseen – että taakka. Vaikka alustat puhuttelevat käyttäjiään omien profiiliensa hallitsijoina, verkottuneen minä keskeinen ominaispiirre on hallitsemattomuus (Marwick & boyd 2011), mikä synnyttää niin rajatyön, kasvotyön kuin tunnetyön tarvetta. Julkisissa ammateissa persoona on pelissä, ja siksi kysymys turvasta ja suojasta on monelle kansanedustajalle ajankohtainen.

5. Turvallinen vai turvaton tila?

Vihapuhe on viime vuosina noussut tärkeäksi teemaksi niin demokratiaa, poliittisen järjestelmän luottamusta kuin sisäistä turvallisuutta koskeissa keskusteluissa. Vihapuhe on disinformaation ohella tunnistettu ilmiöksi, joka uhkaa rapauttaa kansallista arvopohjaa ja nakertaa luottamusta yhteiskuntaan (Mäkinen 2019; Sisäministeriö 2019). Poliitikkoihin kohdistuvan vihapuheen vaikutusta tutkittiin haastattelujen avulla vuonna 2011 osana *Media iholla* -tutkimushanketta, joka selvitti julkisuuden seurauksia poliitikoille (Reunanen & Harju 2012, vrt. Pöytäri, Haara & Raittila 2013). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushanke *Viha vallassa* (Knuutila ym. 2019) kartoitti vihapuheen vaikutuksia yhteiskunnalliseen päätöksentekoon niin kunnallisella kuin valtakunnallisella tasolla. Sen selvityksen mukaan vihapuhe oli kansanedustajien ja heidän avustajiensa piirissä yleistä: 45 prosenttia vastaajista oli kokenut vihapuhetta, halventamista ja solvaamista tai uhkauksia ja vihamielisyyttä. Eduskuntavaalitutkimuksen osana on lisäksi tutkittu sosiaalisen median kampanjoita (Knuutila & Laaksonen 2020) ja ehdokkaiden kokemia häirintäuhkia (Wass, Isotalo & Linnell 2020).

Vihapuheen sukupuolittuneisuuteen ja seksismiin kiinnitti huomiota helmikuussa 2021 julkaistu Naton Stratcom -tutkimuskeskuksen raportti Suomen hallituksen ministerien kokemasta häirinnästä (Van Sant ym. 2021). Siinä todettiin aiempien tutkimusten tapaan, että vaikka verkon vihapuheen kohteeksi joutuvat monet, erilaiset poliitikot, seksistisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän kohteita ovat juuri naispoliitikot (Saresma ym. 2020). Verkossa naisvihan ympärille rakentuu erityisiä tunneyhteisöjä (Vainikka 2019). Raportin keskeisenä ja kiintoisana löydöksenä oli se, että vain pieni osa tutkituista Twitter-viesteistä oli automatisoituja eli bottien lähettämiä eli häirintä on tässä mielessä autenttista. Suurin osa häiritsevien viestien lähettäjiä paikannettiin oikeistoryhmittymiin, mutta häiritseviä viestejä lähetettiin myös vasemmistoryhmiin linkittyviltä tileiltä.

Kysymys verkkohäirinnästä on IDA-tutkimuskonsortiossa toisen selvityksen aihe (Vepsä 2021) eikä tämän tutkimuksen keskiössä, mutta haastatteluissa kysyimme kansanedustajilta, josko he kokevat sosiaalisen median alustat turvalliseksi tilaksi tai ovat kokeneet häirintää. Avoimella kysymyksellä ja muotoilulla pyrimme antamaan kansanedustajille mahdollisuuden kertoa omasta kokemuksestaan ilman tarkkaan määrättyä häirinnän tai vihapuheen määritelmää.

5.1. Häirinnän arkisuus ja somesiivous työnä

Haastatteluista ilmenee, että häirintä ei ole kansanedustajien työssä poikkeus vaan alustoihin ja niiden keskustelukulttuureihin olennaisesti limittyvä arkinen asia. Useimmat haastateltavat olivat kokeneet jonkinlaista uhkailua ja häirintää, mutta kokemusten kirjo on suuri. Osa häirintäkokemuksista sisältää suoranaisia uhkauksia tai viittauksia väkivaltaan, mutta valtaosa niistä koskee erilaisia rajanylityksiä, arkista ja epäasiallista kielenkäyttöä, halua loukata ja halventaa. Kansanedustajat saavat vihaviestejä kaikissa sosiaalisen median kanavissa, tekstiviestitse, sähköpostitse ja puhelimitse.

”Kyl se mun mielestä siis joo, et tietenki vihapuheeseen puuttumiseen tarvittas enemmän keinoja, sitä pitäs varmaan kriminalisoida jotenki ja tuomioita jakaa herkemästi että emmä toivoisi kenellekään toiselle tämmösiä tappouhkauksia joita itse saan sosiaalisen median kautta, ja niinpä olen sitä mieltä että sitä ei saisi tehdä että sen pitäisi olla rangaistavaa.”

”Sähköpostilla tulee häirintää ja uhkailua. Ja joskus puhelinoittoja. Mutta Twitterissähän ne on aika helppo sulkea pois tai hiljentää tai estää.”

”Sinne on vaan niinku raivonpurkauksia ja joskus joku uhkaa, että se tulee ja mukiloi mut tai jotain muuta. Mut siis se on aika harvinaista, se on aika harvinaista. Muistaakseni kaks kertaa mä oon välittänyt eduskunnan turvayksikölle tällasen uhkauksen ja poliisi katsoo niitä, koska ei meitä uhkailla saa. Mut ne on ollu kummalki kerral muistaakseni pikkusen häiriintyneitä ihmisiä. Että ei niis ollu todellista uhkaa. Mutta törkeyttä ja epäkohteliaisuutta tulee tietysti ja ihan avoimestikin. Twitterissä.”

”Mä itse asiassa oon sitä mieltä et muhun kohdistuva häirintä on vähentyny, et en mä oo saanu ku ehkä yhden tappouhkauksen tänä vuonna ja muutenkin sellaisia, ”vitun ämmä kun kuolisit” -tyylisiä lähestymisiä on tullu todella todella vähän viime aikoina verrattuna siihen mitä se oli aikaisemmin. Tai siis, no ehkä niitä tappouhkauksii keväällä tietysti tuli useempia mut ainakaan puoleen vuoteen ei oo tullu ku yks. Osittain siihen varmasti vaikuttaa se että mä oon estänyt kaikki, et mul on semmonen politiikka et jos mä epäilen et tämän ihmisen viestintä menis rikoslain piiriin, niin mä estän ja ilmoitan aika heti. (En) jää kättelee laittomuuksia kuitenkaan enkä väkivaltafantasiointia vaikka muuten yritänkin olla liberaali.“

Kokemus sosiaalisesta mediasta turvattomana tilana välittyy kuvauksissa edellisessä luvussa käsitellystä sosiaalisen median alustojen synnyttämästä raja- ja tunnetyöstä. Osa haastatteluista kuvaa tekevänsä oman mielenrauhansa ja työkuuntensa nimissä erilaisia somekäytön rajauksia, jättää lukematta ja osallistumatta.

”Joo, kyllä. Kyllä mä oikeestaan tunnen, varmaan siks että mä pysyn tosi kaukana aina sellasista vähänkään riidalta haiskahtavista tyypeistä ja keskusteluketjuista, en mee sinne sörkkimään, mua ei sais millään ees lukemaan niitä jos se vähänkään haiskahtaa sellaselta että nyt lähtee homma siihen suuntaan. Ja just niin kun mä sanoin aikasemmin niin mä en ikinä vastaa mihinkään joka vähänkään on epäasiallista.”

”No sit se Twitter on ehkä näistä ankein, että [naurahtelee] emmä tiedä no kyllä itsekin tiedät minkälainen Twitter mut miten mä nyt sen koen niin, siitä on tullu kyl hirveen hyökkäävä ja siel on aika paljo semmosta, ihan semmost mölinää ja siel on jotain semmosia ihmisiä tulee semmonen tunne et ne odottaa siellä et keneen pääsis iskemään seuraavaks.”

”Kyl mä voin sanoo et mul on ollu erittäin vahva pettymys sekä Instagramiin että Twitteriin just sen takia että sekä kuvilla että näillä Twitter-twiittauksilla on tehty tosi rumia asioita. Nehän saa käänneltyä ja väänneltyä, kuvankäsittelyllä kaikenlaista ja sitte ku niitä alkaa lappamaan kaikista kanavista sulle ni ei siinä tuu sellast fiilistä et vau, tää on mahtavaa. Tätä lisää [nauraa]. Sit tarvii ehkä sen tervehdyttävän tauon.”

Kyse on alustoihin, keskustelukulttuureihin ja tunnearkkitehtuureihin liitettyjen uhkien ja riskien ennakoinnista. Erilaisin toimenpitein, huonoista kokemuksista oppineena tai niitä peläten, osa edustajista etsii tapoja tehdä turvattomaksi koetuista alustoista turvallisia: *”No mä oon vaan itse todennu et emmä jaksa kaikkee et jotta jaksais tehdä tätä työtä niin täytyy ikään ku suojella itseään että, se vaan on niin.”*

Moni haastateltu kansanedustaja kertoo suoraan tai verhotummin sosiaalisen median alustoihin liittyvistä peloista ja uhan tunteesta, joka määrittää somekäyttäytymistä:

”No must tuntuu et mä oon varmaan tullu varovaisemmaks et politiikan ilmapiiri on yhteiskunnan ilmapiiri on muuttunu sinä ainaka ku mä oon ollu kansanedustaja, et sillon 2007–11 se vaalikausi oli viel semmonen suhteellisen rauhallinen mutta sithän oli tää persujen kuuluisa jytky ja sit rupes tulee näitä tappouhkauksia ja muuta, että must on tullu varovaisempi. Ja vaikka mä sillo heti alussa ku mä nousin eduskuntaan ni mä sillon päätin että, mä yritän pitää mun oman perheen julkisuuden ulkopuolella [...] Ja sit se liittyy myös tavallaan semmoseen pelkoon että, ku tosiaan mulle itselleni ja meidän eduskuntaryhmän kansanedustajille on tullu siis tämmösiä tappouhkauksia ja on tullu uhkauksia että, tehdään väkivaltaa lapsille tai perheenjäsenille ni on se ollu mul ihan semmonen, pelko et mä oon ajatellu et mä haluan suojella mun perhettä, et se riittää että [naurahtaa] ite saa näit ikäviä viestejä et en haluais että lapset saa. Musta on tullu paljo varovaisempi sosiaalisen median käyttäjä näin voi sanoo.”

Pelko somealustojen ja verkottuneen julkisuuden riskeistä edellyttää tunnettyötä, mutta samalla kansanedustajat korostavat, ettei pelon tai uhan tunteen saa antaa vaikuttaa omaan toimintaan. Pelkoa ja turvattomuuden tunnetta käsitellään ammattiin liittyvänä olosuhteena.

”Et mun mielest on tärkeetä et ei antaudu tälle pelolle ja et jos jotain tapahtuu niin kaikkien pitää tietää et ei ois valinnu toisin, koska sitähan eniten pelkää tietenkin mitä se aiheuttaa lapsille ja läheisille jos oikeesti jotain ihan kauheeta tapahtus. Mut että enemmänhän se on tällaista ahdistavaa ja pelottavaa.”

Joillakin haastatelluilla oli kokemuksia häirinnän kääntämisestä kohtaamiseksi, kun ‘raivoaja’ yhteydenoton myötä paljastuu ahdistuneeksi kansalaiseksi:

”Kysyjä: Joo. Ooksä sit ite kohdannut suoraa, sanotaan häirintää sosiaalisessa mediassa?”

Vastaaja: Oon joo mutta mä oon yrittänyt aina ottaa niistä kiinni eli tavallaan vastannut joko privaalisti tai sitten kysynyt sitä taustaa että mistä on kysymys tai muuta, niin useimmiten näissä tapauksissa ihmiset on lopettanut tai ruvennut viestitteleen asiallisesti. Et se on sama kun melkeen vois sanoa et sähköposteissa tai tekstiviesteissäkin että, mun kokemus on se että jos jaksaa kysyä syytä raivolle niin, sieltä voi tulla hyvinkin hädissään oleva ihminen joka sitten... Eli usein semmonen, aika ikävä viestittely voi sitten kun se syy paljastuu niin ollakin ihan et siel on ihminen takana.”

Haastatteluaineiston perusteella osalle kansanedustajista häirintä konkretisoituu siivoamisena. Heille omien somealustojen vihapuheen moderointi on arkipäiväinen rutiini ja kotitöihin rinnastuvaa toistuvaa rutiinia:

”Lähinnä mua ärsyttää, semmoset jos tulee tosi paljon semmosta törkyä tonne someviestintään sillai et mä joudun iltakaudet niitä siivoon, et tulee semmosii ryöpsähdyksiä. Ei niit usein tuu mutta kun ne tulee niin niit ei voi aikatauluttaa ja ne vie sitä perheikaa mitä muutenkin on vähän niin se on must tosi ärsyttävää. Mä teen sen, (koska) mä en voi pyytää avustajaa tekee iltahommina semmosta siivoamista kun ei se kuulu sen työnkuvaan, niin itse. Se on pakko tehdä. Jos mä haluan pitää ihmiset mun somekanavilla, niin se on vähän sama että jos sä haluat ihmisten tulevan sun ravintolaan niin sun pitää siivota lasinsirut pois ja käydä siivoomassa vessa säännöllisesti tai muuten ne menee muualle. [...] 12-tuntisia työpäiviä saattaa kaks kolme tulla peräkkäin jossa sä oot pääosin työllistyny siihen.”

Eräs haastatelluista korostaa, että kyse on ennen muuta somealustan siivoamisesta muille turvalliseksi:

”Ja sit mä oon ollu aina aika tarkka sen oman Facebook-alustan suhteen et mä oon itse vastuussa siitä et minkäläist keskusteluu siel käydään ja mä en haluu et se on mikään vihan ja rasismien levitysalusta et mä tiedän et tosi monil poliitikoil on hirveen erilaiset agendat”

Kuten aiemmissakin luvuissa on todettu, somealustojen arki synnyttää kansanedustajissa usein itse-epäilyä siitä, millainen rajaaminen, väistäminen, sulkeminen tai siivoaminen on ideaalipoliittikkominän ja demokraattisen avoimuuden ihanteen mukaista. Someseinien moderointi ja vihapuheen ja häirinnän siivoaminen voi herättää aiheuttaa kansanedustajassa pohdintaa toiminnan oikeutuksesta ja sen lähettämistä viesteistä poliitikon kova- tai herkkänahkaisuudesta. Tässä tapauksessa edustaja kertoo oppimisprosessista ja turvallisen tilan merkityksestä:

”Mutta se on totta että ajallisia resursseja sen häirinnän johdosta olevien kommenttien poistamiseen kyl menee, sit kun se tapahtuu. Et sillan kun ne on yksittäisiä tapauksia sillan tällön niin eihän siihen kovin paljon aikaa mene, kun sä vaan poistat sen. Mutta sitten kun tulee tollanen viraali [twiitti] [...] suurin osa niistä oli tosi kivoja kommentteja mutta siellä oli yli, puhutaan yli sadasta kommentista mitkä oli ihan sellasta, skeidaa missä... Ja itelläni on politiikka että mä en... Jos se on minun media niin mulla on oikeus siivota, ja minä määrittelen että mikä se on se, minun kanavien se taso siinä et kuinka paljon sitä paskaa

ottaa niskaan. Ja se on pitänyt myös harjotella koska mä muistan että alkuaikoina, mä jotenkin pelkäsin poistaa niit ihan sellasii suoranaisia häirintä [...] kommentteja kuitenkin pelkäs että nyt joku ottaa tästä nyt sellasen käsityksen että mä nyt en kestä kritiikkiä.”

Haastatteluissa piirtyy kuva ideaalipoliitikosta, joka järkkymättä kestää ja ottaa vastaan kaiken “palautteen” ja johon suhteessa kansanedustaja pohtii omia reaktioitaan ja toimintaansa. Edustuksellisuuden vuoksi kansanedustajan asema on vaikea, ja osa edustajista pohtii, missä määrin on oikeutettua olla kuuntelematta ja moderoida:

”[S]iis muutaman kerran on tullu olo että on tullu tämmösiä, saunan taakse - kommentteja. Mut muuten koen että oon päässy tosi vähällä, ei oo tullu mitään superryönää niskaan. Täytyy koputtaa puuta, että yks ainut häirikkösoitto, läähätyssoitto yöllä, et mie oon omasta mielestäni päässy naispoliitikkona tosi vähällä sillä mitä minuun on kohdennettu. [TV-esiintymisen] jälkeen tuli sähköpostiin ihan jumalaton määrä, se osu johonkin hermoon mistä ihmiset, hullut heräs, ei varmaan kaikki oo hulluja mut vähintäänkin tosi paljon eri mieltä asioista kun minä. Sillon avustaja teki sen että sitä mukaa kun niitä tuli, ihan typerii sähköposteja niin se siivos ne pois etten minä ala ees vastaamaan niihin. Enkä suotta lue niitä, voin puhtaal omaltunnot sanoo että anteeks en oo nähnykään sellasta viestiä, se on varmaan hukunu johonkin tai avustaja on siirtäny sen pois. [...] ehkä ensimmäisen kauden kansanedustajana sitä ajattelee et kaikki kansalaispalaute pitää lukee ja ottaa vastaan, mut ilmeisesti raja menee jossain ja onneks [avustaja] on niin fiksu että hän ymmärsi missä se menee ja missä ei.”

Häirinnän ja vihapuheen siivoaminen vaatii resursseja: aikaa, työvoimaa, energiaa ja tunnetyötä. Osa edustajista kohtaa epäasiallista tai loukkaavaa kielenkäyttöä ja häiriköintiä on niin paljon, että sitä käsittelemään tarvitaan niin avustajia kuin vapaaehtoisia tukiryhmäläisiä. Osa kansanedustajista hoitaa siivouksen itse, jollakin avustaja osallistuu siihen – joillakin on apunaan vapaaehtoisia ja ystäviä:

“Ei, mulla on, joskus jos tulee hirveesti paskaa niskaan, niin sit mä pyydän kavereita moderoimaan pikkasen, ja se on niinku harvinaista, puhutaan niinku kerran kaks vuodessa tulee tarve. Et siellä on aika paljon jengiä stand by.”

“Joo, ja vuoroissahan sitä tosiaan tehään ja nimenomaan, sen takia niit ihmisii on enemmän että kellekään ei kasautuis sitte liikaa. Et kukaan ei joutuis kerralla kauheesti tekemään. Sen takia mun must just nyt on vaikkapa se ollu tärkeetä et vaikka on se avustaja, nii sitte on myös ne vapaaehtoset, jotka varsinki iltasin ja viikonloppusin auttaa. Ja sit ku tässä on se että nimenomaan iltasin ja viikonloppusinhan työssä käyvillä ihmisillä on aikaa sitä kommentointia harjottaa, nii sillon myös sitä työtä on eniten kun tavallaan sillä avustajallahan pitäis sillon olla vapaa hetki. Se on ollu tässä ihan hyvä, tässä porukalla tekemisessä et just niitä kiireisimpiä aikoja saa sitte tasattua ja jaettua. Ja tietysti koulutuksessa käydään just sitä kaikkee jaksamisesta huolehtimista paljon läpi.”

Yksi haastatelluista korostaa, että kansanedustajalla on käytössään huomattavia resursseja käsitellä häirintä- ja vihaviestejä toisin kuin monilla ehdokkailla, osa-aikapoliitikoilla ja aktivisteilla:

“Kysyjä: Mä laitoin tohon ylös merkille jos viel vähän puhutaan täst, ikään ku häirintäteemasta. Sä mainitsit tossa sen et nyt totta kai ku on tullu tän sun aseman myötä resursseja myös jotenki hallinnoida tätä koko asiaa, et se ei oo ikään ku sulle enää henkilökohtasesti ongelma, nii haluaisiks sä puhua siitä muutoksesta, tai et miten sä sen ennen koit ja mikä on muuttunu?”

Vastaaja: Joo, siis, just tää tavallaan alleviivaa musta sitä, ikään kun yhteiskunnallisuutta tässä et, aiemmassa vaiheessa kun sitä tukiverkostoo on ollu vähemmän, ja varsinkaan kun ei oo ollu ketään ihmistä jolla oikeesti ois monta tuntia päivässä auttaa tän kanssa, nii sillonhan tää on aika selkeesti eriarvoistava tekijä ku miettii että kuitenkin kyse on vahvasti sukupuolittuneesta ja ikään liittyvästä ilmiöstä niin, (se sitte) jo aika varhasessa vaiheessa, aika sellasella kevyellä aktiivisuudella voi tulla aika paljon sitä ikävää, ja ihan täysin asiatonta ja jopa puoliks rikollista palautetta nii, tietysti se siinä vaiheessa on ehkä kaikista pahin ja karsii selkeesti siinä alkuvaiheessa sitte jo väkeä. Ja nyt vaikka kun oon kuntavaaleihin yrittäny kysyä ihmisiä ehdolle niin se on semmonen mikä selkeesti näkyy ku varsinki nuoria kontaktoi että, nuorilla naisilla, vähemmistöihin kuuluvilla on kova huoli et miten he käsittelee sitten sen kaiken”

Haastattelussa edustaja korostaa, että häirintä ja vihapuhe syö kansanedustajalta elintärkeitä resursseja eli aikaa ja energiaa: siivoamiseen päivittäin tai viikoittain käytettävä aika on poissa muusta tekemisestä ja vaikuttamisesta:

“Kysyjä: Ymmärränks mä oikein että sä kuitenkin enemmän koet sen häirintä- ja vihaviestinnän yhteiskunnalliseks ongelmaks, eikä välttämättä et sil olis laittaa sun mahdollisuuteen toimia?”

Vastaaja: Ei sillä enää oo niin suurta vaikutusta. Nyhän mulla on ensinnäkin ihminen töissä joka auttaa sen kanssa [...] Se tietysti on et se aika on jostain muusta pois. Kyllähän jos tähän ei aikaa menisi, niin käyttäisimme sen johonkin muuhun. Meillä ois vaikkapa enemmän aikaa vastata sit siihen asialliseen palautteeseen vähän perusteellisemmin. Ylipäätään ehkä semmonen isoin pulma nyt on se että ku sitä viestiä ja kommenttia tulee volyyminä niin älyttömästi niin sielt on tosi vaikee välillä poimia sitä asiallista mihin oikeesti pitää vastata. Varsinki jos tulee satakaupoin asiaa nii se on siinä haasteena.”

Alustojen käyttöä koskevissa tutkimuksissa on havaittu, että digitaaliset tilat toimivat yhteiskunnallisesti marginalisoiduille ryhmille usein lupauksena voimaantumista, kun digitaalisten verkostojen luominen on helpompaa ja ennen kaikkea turvallisempaa. Kuitenkin nämä tilat korostavat samalla yksittäisten käyttäjien näkyvyyttä ja ohjaavat siihen (Fotopoulou 2016, 19; MacAulay 2019), mikä voi asettaa käyttäjät haavoittuvaksi. Vaikka kansanedustajat eivät luottamustoimensa myötä ole lähtökohtaisesti marginalisoidussa asemassa, erityisesti osa naisedustajista vaikuttaa joutuvan tasapainoilemaan näkyvyyden ja haavoittuvuuden välillä (ks. myös Toffoletti ym. 2021), kun häirinnän määrä korreloi edustajien näkyvyyden kanssa:

“Mun mielestä yhteiskunnassa pitäis pystyä käymään debattia mahdollisimman eri mieltä olevien ihmisten kanssa mutta toinen toisiaan arvostaen. Eli mun mielestä Twitterin se lähtökohtanen ajatus on tosi kannatettava. [...] Eli tavallaan mun mielestä siinä, samaan aikaan hyviä asioita minkä takia se keskustelu mahdollistaa siellä sen järjestelmän tasolla tosi laajasti, mut sit

samaan aikaan se järjestelmä johtaa sit siihen et ihmiset laidasta laitaan, sit löytää sun sen päivityksen ja sit jostain syystä mitä enemmän, mun taustaisella ihmisellä kautta sitten ehkä, no siinä voi olla myös että on nuori nainen ja näin edespäin niin sitä enemmän periaatteessa kerää sit sitä paskaa niskaansa mitä suurempi se twiitin leviäminen on. Ja se on tosi hassuu koska samaan aikaanhan sä haluat et se sun asia menee eteenpäin ja mahdollisimman moni pystyy osallistumaan siihen debattiin mut se on ihan systemaattisesti aina niin että mitä suosituampi mun twiitti on, niin sen enemmän mä saan Twitterissä paskaa.”

Kansanedustajista useat luonnehtivat sukupuolensa merkitystä sosiaalisen median toiminnassaan. Useimmiten naiset kuvasivat, kuinka sukupuoli hankaloittaa heidän toimintaansa, kun taas useampi miesedusta puhui omasta sukupuolestaan suojaavana ominaisuutena. Eniten sukupuolen kysymys nousi esiin häirintään liittyvässä puheessa, mutta myös esimerkiksi naisilla korostui sukupuolen merkitys esimerkiksi pätevyyden kyseenalaistamisena kriitikoiden toimesta. Seuraavassa esimerkissä naiskansanedustaja on aluksi pohjustanut johtopäätöstään esimerkkitapauksella, jossa hän kuvaa tarkasti, miten tilanne eteni. Tapauksen kuvaus on poistettu sitaatista anonymiteetin takaamiseksi.

”Niin sit sitä [omaa väitettään Twitterissä] selventää ja osalle jää se vaikutelma, et mä oon joko tyhmä tai johtanu tarkotuksella harhaan. Nuorena naisena se on 90 prosenttia sitä et mä oon tyhmä, et mä en vaan ymmärrä tai osaa. Miespuolisilla kollegoilla huomaa, et heitä ennemmin syytetään tarkotuksellisesta harhaanjohtamisesta. Tällasesta ideologisesta harhaanjohtamisesta. Se on ehkä ollu sellanen, et sitte ku näitä tällasia ikään ku epäselviä tapauksia on tarpeeks monta tullu, nii vaikuttaa sit et osalla on se vakiintunu käsitys, et mä oon jotenki yksinkertainen ihminen.”

Kansanedustajiin kohdistuva häirintä voi olla myös seksuaalista ahdistelua:

”Ja sitte ikävin tilanne mikä mul on nii on itse asias ihan muutama, ehkä pari kuukaut sitte ni, tuli siis tuntemattomast numerosta, tai mikä oli prepaid-numero, mut siis et se numero näky siinä mut se ei ollu mulle tuttu numero niin videopuhelu. Ja sit mä ehkä mul kävi kyl mieles et se saattaa olla joku tyyliin mun lapsen kaveri koska he joskus voi soittaa jotain et he ei saa sitä lasta kiinni et onks se koton tai jossai. Mut mää sit kuitenkin vähän silleen puoliks vahingos vastasin siihen niin siel joku siis ihan täyttä häkää runkkas, tyytyväisenä. Niin se oli siis tosi epämiellyttävää kun se läväähtää siihen, näytölle ja sit siin menee kuitenkin pari sekkaa ennen ku sä saat sen kiinni. Et se oli tämmönen selkee ahdistelutapaus.”

Seuraavassa sitaatti kuvaa, miten sukupuoliittunut häirintä voi ulottua myös kansanedustajien avustajiin:

”[M]uistan, et varsinkin viime tammikuu oli jotenkin semmosta, et kun oli istuntotauko ja sit tosi monet oli sillon just pitkillä lomilla, [---] ja sit musta oikeesti tuntu, et koko tammikuun oli sillee pimeä ja tyhjä Pikkuparlamentti, jossa mä olin mun työhuoneessa, ja sit kansalaiset oli jotenkin erityisen negatiivisina sillon. Ja sillon tuli just tosi paljon kaikkia uhkauksia ja muita ja sillon mä just muistan sen tunteen, et kun lähti, sitten hämärässä kotiin, niin oli kyllä oikeesti semmonen olan yli kurkkimisolo että, en tiä ehkä semmonen herääminen

siihen maailmaan et, vaikka mä en haluais silleen, et politiikassa totutaan ja turrutaan siihen, mut kyllä mä huomaan ite vaikka turtuneeni tosi paljon siihen. Että, silloin alussa se tuntu jotenkin ihan hirveeltä, se et kun näki kuin paljon pahoinvointia ja vihaa ja semmosta, patoumaa poliitikkoja kohtaan on tässä maassa ja et kuin moni on oikeesti valmis uhkailemaan toisen henkeä eri mielipiteitten takia ja muuta [...] ja niin moni voi olla silleen, just se, joka on laittanu mulle silleen "kuole huora" -viestin hetki sitten. Kyl se silloin varsinkin alkuun, se tuli tosi märkänä rättinä kasvoille ja vaikutti turvallisuuden tunteeseen tosi paljon..."

Usea miesedustaja mainitsee, ettei miehenä kohtaa samanlaista sukupuolierityistä häirintää kuin moni naisedustaja mutta kuvaa kuitenkin "pään aukomisen" kansanedustajan arjeksi:

"[E]t henkilökohtasesti itselleni ois ollu haitallista, et en ole, miehenä minkäänlaista, häirintääkään joutunu kokemaan että, kaikenlaist pään aukomista ja muuta tietysti, kohtaa varmaan päivittäin mutta se on, niin harmitonta ja semmost, tavallaan tietyt ihmiset jotka van muodon vuoksi ja, tuntuu välillä että viran puolesta tulevat, sitä harjottamaan mutta ei..."

Haastatteluissa moni mieskansanedustaja nimesi sukupuolensa resurssiksi, yhden edustajan sanoin "valkoisen miehen immuniteetiksi", joka suojelee heitä naispoliitikkojen kohtaamalta vihapuheelta. He kokivat, että heillä on enemmän sanomisen ja tekemisen tilaa ilman, että "sulla on inboxi täynnä paskaa koko ajan". Näin digitaalisen ympäristön kokeminen turvalliseksi näyttäytyy toimintamahdollisuuksien ja -tilan lisääntymisenä ja kokemuksena, että myöskään ristiriitaisiksi koetuista kannanotoista ei seuraa kohtuutonta vihavyöryä:

"Sen (Twitterin) ongelma on sitte se jäätävä polarisaatio ja sekoilu ja trollaus ja kaikki tää. Mun tapa siihen on ehkä se, et mulla ensinnäkin on valkosen miehen immuniteetti, et se ei tuu sillee niin paljoo iholle ku jollain muulla, et se ei vie mun aikaa hirveesti reagoida siihen."

"Suojaan itseäni tällä että uskottelen että he haukkuvat ja kiusaavat ja häiritsevät tätä tuotetta nimeltä poliitikko. Mutta, en mä voi sanoa että, en oo joutunu rikosilmoitusta vielä tekemään [...] Ehkä mä vielä oon vähän sillain kapinallinen että jos alatyylisiä kommentointia tulee niin, sikojen kanssa puhun sikojen kieltä elikkä lähen yleensä myös siihen mukaan. Annan tulla sitten myös kyllä takasinkin. En, anna ikään kun valtaa sille joka tulee asiattomuuksia jauhamaan mutta onko se sitten kypsän ihmisen toimintaa sekään niin siitäkin voi olla montaa mieltä mutta [nauraa]. [...] Semmosta systemaattista häirintää mitä mä ymmärrän et esimerkiksi useat naispoliitikot saa niin en mä voi sanoo et miehenä mä saisin semmosta. Et on vaan fakta että, ei kukaan fantasioi millään epämääräsillä asioilla minun osaltani ja oon siinä mielessä, säilyny aika hyvin semmoseltaki kommenteilta mutta. Ainahan sitä jonkun mielestä on liian lihava tai ruma tai niljakas tai, millon minkäkin salaliittoteorian juoksupoika mutta en mä niistä nyt jaksaa ottaa itteeni ihan hirveesti."

Kaikkiaan häirinnästä rakentui kansanedustajahaastatteluissa arkinen kuva: häirintä on somekanavissa ja alustoilla monille edustajille työn jokapäiväinen soundtrack, väliin banaali ja helpommin ohitettava, väliin voimakas, arjen mullistava ja kaiken muun työn

sivuuttava vyöry. Haastatteluissa nousi esille myös se, että häirintään osaltaan turtuu, vaikka kaikki häirintä ei olekaan yhtä helposti ohitettavissa:

”Kysyjä: Ymmärränks mä oikeen et se on ehkä nykyään kuitenkin enemmänkin tommonen, siis toi häirintäkysymys aika siis semmonen mekaaninen et sä ratkaset sen ite ja sun avustajien kanssa jotenkin vaikka sit bännäämällä ja poistamalla viestejä mut sä oot...? Tai et se ei ehkä enää tunnu niin pahalta vai miten sä aattelet sitä?”

Vastaaja: Totta kai se tuntuu pahalta mutta mä oon vähän sitä mieltä että ihmiset ketkä lähtökohtaisesti joutuu käsittelemään tuota teemaa useimmin kuin muut niin alkaa silleen vähän tottuun siihen. Ja sitten se on eri kysymys onko se tottuminen hyvä vai huono asia. Mutta lähtökohtaisesti kyllä että jos vaikka nyt tapahtuu jotain missä joutuu jonkun sellasen kohteeksi niin silloin se tunnereaktio ei oo niin samanlainen kun vaikka joku pari vuotta sitten, kun tavallaan lähti enemmän mukaan. Mut sit siinäkin on isoja eroja että kuka sen sanoo. Että tavallaan jos kysymys on siitä että jos häirinnän tekee joku nimetön anonyymi trolli joka on tavallaan kasvoton, mitä (Twitterissä) vaikka on tosi paljon niin se tuntuu aika mekaaniselta siivoamiselta. Mut sitten jos kyseessä on jotenkin yhteiskunnallisesti aktiivisia ihmisiä ketkä sä tunnet tai sun kollegoita tai tällasii yhteiskunnallisia merkittäviä keskustelussa olevia merkittäviä ihmisiä niin totta kai silloin se tuntuu ihan erilaiselta [-].”

Yksi kansanedustaja totesi, että julkinen kuva poliitikoista pelureina peittää näkyvistä kansanedustajien ammattiin liittyvän haavoittuvuuden ja emotionaalisen työn hinnan:

”Ihmisiähän nää julkiksetkin on ja kansanedustajat ja ihmiset, kansalaiset suhtautuu niinku oltais jotain semmosii kovia pelureita. Et kaikki on vaan semmost, siel kovia pelisiirtoja mutta... Ihmisiähän kaikki on ja hirvittävän lujilla. Kansalaiset ei ulospäin vaan näe kaikkii niitä kyyneliä.”

Tämä kansanedustaja rinnasti sosiaalisen median häirinnän ja vihapuheen perinteisempään skandaali- ja lööppijulkisuuteen, jonka hän kuvaa jättäneen mieleen tai ”aivokemiaan” pysyvän jäljen. Uudet häirintä- ja vihapuhekokemukset tai muu ”kuumottava” aktivoi jäljen ja kasautuu:

”Ni et siitä ei koskaan täysin palaudu ennalleen. Että semmonen iloinen, itsevarma, huoleton suhtautuminen elämään ni sitä ei saa ikinä takas. Ja mul on sen mun oman lööppijupakan jäljiltä pikkusen sama tunne et jos joskus, jos tulee jokin semmonen asia joka kuumottaa ni, mä en tiä tapahtuuks aivokemias jotain mut tulee takas se sellanen ahdistus”

Kansanedustajat eivät itse haastattelussa käyttäneet turvallisen tai turvattoman tilan käsitteitä, mutta haastatteluaineiston analyysissä halusimme näillä käsitteillä kiinnittää huomion raja- ja tunnetyöhön, joka julkisessa keskustelussa usein kuitataan normaaliksi poliittiseksi kiistelyksi tai olemukselliseksi osaksi julkista ammattia. Kun merkittävä, jopa keskeinen osa poliittista viestintää ja julkista keskustelua tapahtuu sosiaalisen median alustoilla, kansanedustajien persoonat ja profiilit muuttuvat politiikan areenoiksi. Näillä areenoilla kansanedustajat kohtaavat eri tavoin ja eri määriä häirintää ja vihapuhetta, mutta työnsä erityislaadun vuoksi heillä on tavallisia kansalaisia sekä parempi infrastruktuuri siivoamiseen ja kohujen käsittelyyn että vaikeammat lähtökohdat blokata,

sulkea, kieltää ja siivota. Kansanedustajan pyrkimys turvalliseen tilaan voi julkisuudessa kehetyä mielipiteiden tukahduttamiseksi tai sensuuriksi. Haastatteluaineistossa korostuu yhtäältä monien kansanedustajien pyrkimys suhtautua ammattimaisen etäännyttävästi ja toimintakeskeisesti häirinnän kohtaamiseen, toisaalta häirinnän ja vihapuheen epätasaisesti jakautuva työ- ja tunnetaakka.

5.2. Alustat, palvelut ja tietoturva

Osana IDA-hankkeen laajempaa kiinnostusta alustoituneen julkisuuden merkityksiin ja elettyyn dataistumiseen, kysimme kansanedustajilta tietoturvasta ja datan hallinnasta. Haastatelluilla kansanedustajilla oli periaatteessa selkeä käsitys tietoturvan riskeistä, mutta kuten kansalaisilla laajemminkin, huomio on salasanoissa ja viestinnän sisällöissä. Pohdinnat alustojen logiikkaan kuuluvasta datankeruusta ja kaikista käyttäjistä kertyvistä dataprofiileista ja -varjoista nousivat harvemmin haastatteluissa esille.

Tietoturva nousi monien kansanedustajien ja -avustajien kanssa esille jo yhteydenottovaiheessa, sillä ehdotuksemme Zoom-palvelun avulla tehtävästä tutkimushaastattelusta koettiin ongelmaksi. Eduskunnan laitteissa Zoom oli syksyllä 2020 kielletty sovellus juuri tietoturvaongelmien vuoksi. Tämän tutkimuksen Zoom-haastattelut tehtiinkin joko edustajien muilla laitteilla tai selainpohjaisesti Tampereen yliopiston tietoturvalliseksi luokitteleman yhteyden avulla.

Kysyttäessä tietoturvasta monet edustajat kertoivat salasanoista, yksityisyysasetuksista tai kaksivaiheisesta tunnistamisesta:

“Kysyjä: No mites, pidätkö sä tietoisesti yllä tietoturvaasi tai miten sä kiinnität siihen huomiota?”

Vastaja: Pidän, yllä sinänsä varmasti käyn, ehkä nyt kerran vuodessa, suurin piirtein perustietoturva-asetukset läpi. Mut kyllä se tietoturvan kannalta kaikist tärkein, asia on siinä et mitä julkaisee, ja että, lähtökohta on että kaikki mikä sosiaalises mediassa on tai kaikki mikä on julkaistu on täysin julkista, ja ikuisesti julkista että ehkä se, palomuuri on siinä omassa julkasu- ja sosiaalisen median toiminnassa, ja en sinänsä usko että näillä, erilaisilla tietosuoja- ja teknisillä ratkaisuilla tai yksityisyysasetuksilla sun muilla kauheesti pystyy siihen asiaan vaikuttamaan vaan, kyllä se on enemmän siitä median, ylipäätään mitä sinne mediaan laittaa.”

Tälle ja monelle muulle edustajalle kysymys tietoturvasta kääntyi siis kysymykseksi somesisällöistä ja siitä, mitä on yksityisyyden, maineen tai poliittisten toimintaedellytysten kannalta “turvallista” päivittää. Moni edustaja kuvasi tapojaan suojata lähimpiään, ja useissa haastatteluissa toistettiin ajatus siitä, että kaikki internetissä julkaistu on siellä ikuisesti ja kaikkien nähtävissä sekä potentiaalisesti kaikkien nostettavissa yhä uudelleen julkiseen keskusteluun.

“Mä luulen, että mikään oo, se ei oo enää ees mahdollista täs vaiheessa. Kun kaikki on somessa, niin silloin se on julkista, vaik se ois jotenkin rajattuuki. Musta

on tullu myös täs aika skeptinen sen suhteen, että vaik se ois kuin yksityinen ja oma ryhmä, aina kaikki voi vuotaa ulos. Ainut oikeestaan mikä on, WhatsAppin perheryhmä mihin voin laittaa jotain, mut oikee-. Siis elämästä on tullu niin vainoharhasta, et juuri sinnekään en haluu laittaa mitään semmosta informaatioo, mitä pelkään, et mä en halua et kukaan muu pääsee lukemaan.”

Perheen, ystävien ja tuttujen yksityisyyden suojaaminen oli useammalle kansanedustajalle kaikkein tärkein tietoturvakysymys, ja osa myös pohti samaansa kritiikkiä omien lasten kasvojen julkaisusta. Kansanedustajia huolettivat läheisiin ihmisiin kohdistuvat uhat enemmän kuin omien tietojen joutuminen väriin käsiin tai muut datan hallinnan kysymykset.

Kansanedustajien joukossa oli yksittäisiä henkilöitä, jotka totesivat tietoisuuden tietoturvasta olevan keskeinen somekäyttäytymistä muovaava tekijä:

”Kysyjä: Koeks sä, tavallaan tää liittyy nyt moneen teemaan siitä mistä oot puhu mutta, voiko internet olla tämmösest häirinnästä ja trolleist ja muusta mistä olet puhunu ni, siit huolimatta turvallisen tuntunen paikka? Koeks sä internetin turvalliseksi paikaksi?”

Vastaaja: Ei se ole turvallinen missään nimes. Tää on nyt esimerkki tämä, tää yleensäki nää sähköiset nää, mikä nyt on tapahtunu viime aikoina nää tietomurrot ja nämä niin ei se oo missään nimes turvallinen. Suthan voidahan profiloida siellä aivan toisen tyypiseksi ottamalla sun lauseistas vaan yksittäisiä ja niitä liittämällä yhteen ja tälle, ei missään nimessä oo turvallinen.”

Tämä tietomurto-iskettä paljon pohtiva kansanedustaja ei esimerkiksi tietoturvasyistä jakanut sähköpostinsa tunnuksia edes avustajalleen, koska koki integriteettinsä vaativan omaa täydellistä kontrollia. Tällainen riskitietoisuus oli kuitenkin haastatteluissa poikkeuksellista. Osan edustajista kysymys tietoturvasta sai pohtimaan Suomen tietoturvaa yleisemmin ja kuvaamaan sen huonoksi.

”Kyl mä itseki teen ihan jatkuvasti havaintoja siitä että minkälaisii tietoturva-aukkoja, erilaisil viestintäkanavilla on. Siis mun näkemys on se et meidän tietoturva on todella heikolla tasolla (Suomessa) ... todella heikolla. (En) halua tästä nyt enempää avautua mutta [nauravat]”

Tietoturvan globaali horisontti nousi haastatteluissa esille, kun yksi haastateltu edustaja kertoi, ettei käytä Tiktok-sovellusta, koska pitää sitä Kiinan valtion työkaluna. Sama edustaja kuitenkin muutoin kuvasi omaa tietoturvakäsitystään liian luottavaiseksi. Toinen edustaja taas käytti tietomurroista ja -vuodoista puhuttaessa valvontaa ja tiedonkeruuta koskevista keskustelusta tuttua “onko minulla jotain salattavaa”-argumenttia:

”[M]ä en oo mitenkään supertarkka tietoturvallisuudest mut mul on semmonen kuitenkin vähän koko ajan takaraivossa et ei se nyt mitään katastrofaalish ois, jos nyt joku pääsis vaiks mun johonki tilille. Et emmä lähetä mitään alastonkuvii kenellekään [naurahtaa] enkä mitään, sellast. Et ehkä enemmän et jos vaiks joku eduskunnassaki on välil ollu, just et jotain päivityksii on pitäny tehdä et on ollu sähköpostin kaa jotain ongelmii tietoturvan kans hetkellisesti tai muuta tai

on ollu jotain hyökkäysryityksii niin, ei mul oo ollu siis et mä en usko et mul on mitään kauheen kiinnostavaa tai salasta.”

Tietovuototeemaan liittyen muutamat edustajat mainitsivat uhkana WhatsApp-ryhmien vuodot, joita voi tapahtua kollegoiden toimesta. Yksi edustaja kertoi korona-ajan etätyössä sattuneesta tilanteesta, jossa luottamuksellinen valiokuntakokous vuotaa inhimillisen virheen takia:

”Hauskin juttu mitä muuten on tapahtunu, oli että [--] tääl on tapahtunu niin, että tulee joillekin soitto [naurahdus] xx-valiokunnan kokoukseen, että nyt xxx-valtuuston [puhuu nauraen] jossain ryhmän kokouksessa kuuluu sieltä XXX-valiokunnan puhe. -- ...Joku oli vaan pitäny, unohtanu laittaa mikkinsä pois.”

Doksauksen riskistä ei juurikaan haastatteluissa puhuttu, mutta datajälkien teema nousi esille kun yksi edustaja kertoi lopettaneensa Sportstracker-sovelluksen, jotta tietoja omasta liikkumisesta ei voitaisi kaivaa esiin. Toinen kansanedustaja kertoi suojaavansa omaa talouttaan siten, että hän on siirtänyt kaikki internetin pankkioikeudet itseltään puolisolalle. Hän ei kuitenkaan nähnyt yksityiselämäänsä kohdistuvia uhkia suurena ongelmana. Sen sijaan hän tunnisti huolenaiheeksi algoritmit sekä alustojen ja palveluiden tavat kerätä ja kaupitella dataa:

”Mutta sit kyl mä sitä huolissani oon siitä kokonaisuudesta, et jos me ajatellaan vaikka algoritmien logiikkaa tai sitten huutokauppoja, jota meidän tiedoilla käydään ja tän tyyppisiä asioita, niin niistä oon ehkä enemmän huolissaan.”

Tavallisimmin kysymys tietoturvasta tuotti konditionaalista puhetta siitä, mitä pitäisi tehdä. Jotkut taas totesivat suoraan tekevänsä liian vähän tietoturvan eteen. Sellainenkin edustaja, joka on hyvin perillä alustojen datan keruusta ja tietoinen erilaisten rajojen ja rajaamisten mahdottomuudesta, kuvasi kansanedustajan tietoturvan haavoittuvuutta ammattiin liittyvänä asiana, jota ei voi valita pois.

”Kysyjä: Mä kysyn vielä viimeseks et pidäks sä yllä tietoisesti sun tietoturvaa tai kiinnitäks sä tähän ehkä enemmän huomioo ku sä oot ennen kiinnittäny?”

Vastaaja: No joo, kyllä. Mielestäni joo ja kyl se kuumottaa enemmän mut toki se on myös tosi paljon vaikeemmin hallittava tietyl taval sillon ku on pakko olla joiltain osin julkisuus. Kyl mä oon miettiny sitä et jos mä en tekis politiikkaa millään tasolla niin kyllä mulla olis varmaan houkutus just muun muassa näistä syistä myös radikaalisti vähentää mun yksityistä presenssiä eri somealustoilla. Nyt mä koen et mä en voi, koska sitä poliitikko-minää ei voi täysin erottaa siitä minä-minästä, et on sama ihminen. Niin sit on väistämättä myös enemmän tietyl taval haavoittuvainen, sille ei vaan voi osin mitään. [...] Kylhän tietysti kaikesta toiminnasta jää jotain jälkiä, jotain mihin voi tarttua, mitä voi löytää (-) tai tälläst ni se sitä kautta... Joutuu sitä miettimään myös.

K: Onks se just ikään ku ne kuvat mitä sä esim. jätät itestään tai muut jäljet, se tavallaan kuumottava aspekti siinä minkä takia sä haluaisit tai vähentäisit muuten sun somekäyttöä?”

V: Joo, siis se just ja tavallaan kuvat moni muu et, kylhän semmost... Silleen että, tavallaan aika pienellä vaivalla voit ihmisen julkisista profiileista kaivaa aika

paljon asioita. Ni se ajatus mielessä nykyään [nauraa] enemmän ja enemmän toimii, koska... Okei, sit jos ei olis poliitikko, ei olis millään taval julkinen hahmo eikä mitään, sit toisaalta paradoksaalisesti asiat huolestuttais huomattavasti vähemmän. Sit ei tarttis mieltä sitä tai ehkä sit sitä olis huolettomampiki toisaalta, koska tää asia ei tulis mieleenkään, et ketä kiinnostas kaivella mitään tai tehdä jotain. Mut ennen kaikkea mul on kyl semmonen fiilis et kyl se, [nauraa] en mä välttämättä haluaisi olla niin paljo somessa ku mitä mä nyt oon, jos se kuuluis mun työhön.”

Tämä edustaja kuvaa havainnollisesti poliitikon ja kansanedustajan työn sidoksisuutta sosiaalisen median alustoihin: kokemusta somen tarpeellisuudesta työlle, toivetta voida valita sosiaalinen media pois, tietoisuutta datajälkien runsaudesta ja oman julkisen ammatin haavoittuvuudesta.

Kansanedustajien haastattelukommentit peilaavat yhtäältä sitä, miten vaikeaa tietoturvasta on puhua, koska puheessa sekoittuu useita eri asioita, kuten salasanojen vahvuus ja kaksivaiheinen tunnistaminen, tietoliikenteen salaus (VPN-käyttö), paikkatietojen potentiaaliset riskit ja jätettyjen datajälkien (kuten päivitysten ja kuvien) mahdolliset seuraukset. Toisaalta kansanedustajien kommentit peilaavat keskivertokansalaisten suhtautumistapoja. Norjalaisten ja tanskalaisten tutkijoiden Anne-Britt Granin, Peter Boothin ja Taina Bucherin (2020) mukaan kansalaisten ymmärrys ja tietoisuus dataistumisen luonteesta ja algoritmien merkityksistä vaihtelee suuresti eri ihmisryhmien välillä. Norjalaisesta survey-aineistosta he tunnistivat joukon erilaisia tapaa suhtautua digitaalisten alustojen algoritmeihin ja tiedonkeruuseen. Yhtäällä ovat tiedostamattomat, epävarmat, affirmatiiviset ja neutraalit, toisaalla skeptiset, kriittiset. Tutkijoiden päätelmänä on, että “algoritmista tietoisuudesta” uhkaa syntyä uusi digikuilu (Gran, Booth & Bucher 2020). Myös kansanedustajien puheissa tietoturvasta ja datan hallinnasta on nähtävissä koko suhtautumisten kirjo, ja haastatteluiden perusteella onkin yllättävää, että edustajilla ei asemastaan huolimatta ole keskivertokansalaisia enempää keinoja tai haluja – ainakaan tutkimushaastattelussa – puhua temasta enempää.

6. Henkilöitynyt ja hetkittäinen viestintätyö: kansanedustajille tarjottu tuki

Sitra selvitti vuonna 2020 kansanedustajien kysely- ja haastatteluaineistoon pohjautuen keinoja, joilla eduskuntatyötä voitaisiin uudistaa. Selvityksen aineistojen perusteella leimallista kansanedustajien kokemuksille oli, että tunnollista eduskuntatyötä hankaloittaa jatkuva kiire. Pohjimmaisena syynä tähän on selvityksen mukaan se, että eduskunnan viralliset toimintatavat eivät kohtaa kansanedustajien poliittikoroolin kanssa. Eduskunnan toiminta eriytyy tällöin hallinnolliseen ja poliittiseen kokonaisuuteen, joka ei kuitenkaan huomioi kyllin hyvin kansanedustajien työnteon todellisuutta. Viikkorytmiä varjostavat useat päällekkäiset valiokuntakokoukset ja usein lähinnä medianäkyvyyttä palvelevat täysistunnot, kun taas tärkeille poliittisille prosesseille ei ole varattu kalenteroitua aikaa lainkaan. Edustajat joutuvat myös itse määrittelemään sen, kuinka paljon aikaa he käyttävät edustustehtäviinsä muualla.

Sitran raportin kirjoittajat Ville Aula ja Lea Konttinen (2020, 32) toteavat, että kansanedustajille tarjotut yksilölliset toimet eivät kuitenkaan voi ratkaista ongelmaa, koska kiire ja hallitsemattomuus eivät palaudu kansanedustajien valintoihin tai eduskunnan työskentelytapoihin. Sen sijaan työn luonne ja moninaisuus muotoilevat työstä tietyllä tapaa hallitsematonta. Tällöin eduskuntatyön uudistamiseksi on pohdittava ennen kaikkea kansanedustuslaitoksen rakenteita ja eduskuntaa instituutiona.

Työntutkimuksen näkökulmasta 1970-luvulta asti lisääntynyt kokemus työn intensifioitumisesta ja vaativuuden lisääntymisestä voidaan paikantaa ainakin teknologiseen muutokseen, työn suoritusperustaisten palkkiojärjestelmien lisääntymiseen sekä työntekijöiden valvontaan (Green 2006). Vaikka edustajien luottamustoimea ei pidä ymmärtää ”perinteiseksi” työksi, modernin työelämän kiihtymiseen liittyvät ilmiöt valottavat syitä kansanedustajien kokemuksille työn kuluttavuudesta. Francis Greenin (2006, 69–70) mukaan esimerkiksi juuri teknologisen muutoksen myötä ajankäyttö on saatu tehostettua huippuunsa, kun aiemmin työn lomassa ollutta joutoaikaa on yhä vähemmän. Kansanedustajien työtä tutkinut Mona

Mannevuon (2020) on huomionut, että vastaavanlainen tehostamispyrkimys vallitsi eduskunnassa Juha Sipilän hallituskaudella 2015–2019, kun strategisen hallitusohjelman myötä myös eduskuntaan rantautui teknokraattisempi johtamistyyli. Useat kansanedustajista kokivat tämän Mannevuon mukaan stressaavaksi. Greenin huomioidut palkkiojärjestelmistä ja valvonnasta liittyvät niin ikään kansanedustajien työhön, kun jatkokaudelle pyrkivät edustajat joutuvat yhä enemmän säätelemään omaa mediakuvaansa pärjätäkseen vaaleissa. Valvoja ei kuitenkaan ole työnantaja tai esihenkilö, vaan kansa ja media. Eräs Mannevuon (2020, 13) haastatteleminen edustajista kertoi, miten hän tunsi olevansa kasvaneen intiimijulkisuuden myötä koirakoulussa.

Melissa Gregg (2011, 167) on tulkinnut informaatiotyön olevan *intiimiä* työtä, jossa työntekijät eivät *esitä* rakastavansa työtä, kuten Arlie Russell Hochschild (1983/2003) esitti palvelutalouden työntekijöitä käsittelevässä tutkimuksessaan. Sen sijaan erilaiset tunnesiteet ja intensiteetit – oli kyse sitten rakkaudesta työhön tai aivan jostain muusta – määrittelevät työläisten suhdetta ammattiinsa. Toisaalta valkokaulustyöntekijöitä myös ohjataan kulttuurissamme siihen, että he suhtautuisivat työhönsä yhä intohimoisemmin. Yhtä kaikki, Gregg tuo esille, että teknologian ja internetin tuoma kommunikatiivinen muutos on keskeinen syy siihen, miksi informaatioajan työntekijät kokevat voimattomuutta hallitsemattoman viestintätulvan keskellä. Aiemmat luvut esittävät, että tällaiselta (viestintä)työ tuntuu myös useista raporttiin haastatelluista kansanedustajista.

Millaista tukea kansanedustajille sitten tarjotaan nykyisessä kulttuurissa? Viestinnän näkökulmasta edustajat voivat saada tukea työhönsä ainakin kolmelta eri taholta: eduskuntaryhmästä, puolueelta ja puolueen viestintäasiantuntijoilta sekä eduskunnassa työskenteleviltä kansanedustajien avustajilta. Lisäksi ministerit saavat omat erityisavustajansa. Sitran (2020, 47) selvityksessä tuodaan kattavasti esille, että edustajille tarjotaan tietenkin myös eduskunnan kanslian taholta paljon muutakin apua kuten tietopalveluita, IT-palvelua, koulutusta ja asiakirjapalveluita. Selvityksen merkittävä löydös on se, että tukipalveluita ei pidä ymmärtää ainoastaan perinteisinä suorina tukipalveluina, vaan ne myös mahdollistavat ja järjestävät kansanedustajien työtä. Kuitenkaan useimmilla kansanedustajilla ei ole selvää ymmärrystä eduskunnan kanslian toiminnasta.

Tässä luvussa keskitytään kansanedustajien saamaan tukeen siitä näkökulmasta, mitä edustajat päättivät itse nostaa haastatteluissa esille viestinnän osalta. Heiltä kysyttiin yleisellä tasolla tarjotusta tuesta, koulutuksesta ja resursseista suhteessa puolueeseensa. Eduskunnan tukipalveluista ei sen sijaan suoraa kysytty, mutta moni kansanedustajista kertoi eduskunnan työ- ja infrastruktuurin merkityksestä viestintätyölleen. Tässä raportissa ei eritellä eri tuen muotoja vaan tarkastellaan sitä, mitkä tuen muodot herättivät kansanedustajien näkökulmasta eniten keskustelua. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään puoleen ja avustajien roolia. Toisessa alaluvussa katse kohdistuu eduskunnan työ- ja infrastruktuuriin.

6.1. Puolueen ja avustajien rooli kansanedustajien viestintätöille

Haastattelujen perusteella kansanedustajat kokevat viestintään saadun tuen niin puolueelta kuin avustajilta ristiriitaiseksi, koska digitaalisen median aikana yksittäisille kansanedustajille räätälöidyt ratkaisut ja tarjottu tuki eivät ratkaise uuden viestintäympäristön vaatimuksia. Raportin aiempien lukujen perusteella näitä vaatimuksia tuottavat etenkin sosiaalisen mediaan liittyvät rytmit, somen yksilöllistävää vaikutus ja henkilökohtaisiin mandaatteihin perustuva edustus sekä myös häirinnän epätasainen jakautuminen ja sen tuottamat resurssivaatimukset. Huomio yksilöllisten ratkaisujen mahdottomuudesta oli niin ikään keskeinen löydös Sitran selvityksessä, jossa tarkasteltiin eduskuntatyötä kokonaisuutena. Viestinnän osalta syyt vaikuttaisivat tällöin juontavan juurensa alustalogiikasta, ei niinkään eduskunnasta instituutiona.

Kun tarkastellaan puolueiden kansanedustajille tarjoamaa viestintätukea, suuri osa kansanedustajista, mutta myös puolueiden viestintäyöntekijöistä, koki puolueiden viestinnän tarjoamien resurssien kohdistuvan laihosti rivikansanedustajiin, jotka eivät toimi puolueen johtotehtävissä tai ministereinä. Tässä mielessä puolueen vähäistä tuen määrää edustajien viestintään voidaan pitää realiteettina. Erään puolueen viestintäammattilainen luonnehti tilannetta seuraavasti:

"Kansanedustajien viestintään meillä on hyvin vähän sanottavaa. Me joskus koitetaan tönii kansanedustajii tekemään jotain tietynlaisia julkasuja, mut me ei juurikaan valmistella niille viestintää, muuta ku puheenjohtajalle käytännössä. Et puheenjohtaja-ministeri on sit taas sen verran kiireinen henkilö, että puheenjohtajaa tuetaan niissä viesteissä joita se haluaa puheenjohtajan ominaisuudessa viestiä, ja jos hänellä itsellä ei oo aikaa ni kirjottaa esimerkiks jonku videon käsikirjotusta, niin me autetaan siinä. Mut muutoin meidän kansanedustajien julkaisut on kyl 98 % heidän omaa käsialaansa mitkä ne on sit tehny omalla tiimillä. "

Viestintäammattilainen kertoo otteessa, että viestintäresurssit kohdistuvat puheenjohtajaan ja ministereihin. Kansanedustajia pyritään lähinnä aktivoimaan tietynlaisten julkaisujen tekemisessä, mutta päävastuu julkaisuista on edustajilla ja heidän *tiimillään*. Toinen viestintäammattilainen puhui *sparrauksesta* viitatessaan edustajille tarjottuun apuun, kun taas konkreettiset sisällöt tuotetaan puoluejohtajalle. Koska viestintäyöntekijöiden määrä on jokaisessa puolueessa lopulta vähäinen, ei ole yllättävää, että yksilöityjä sisältöjä ehditään tuottamaan kansanedustajille niukasti.

Kansanedustajien näkökulmasta puhututtavampi aihe oli puolueiden viestinnän tarjoamat valmiit graafiset materiaalit ja kuvapohjat, joita puolueet usein tarjoavat edustajille ja ehdokkaille graafisen ilmeen elävöittämiseksi ja yhtenäistämiseksi. Lisäksi joidenkin puolueiden osalta viestintä tuotti valmiita avauksia tai blogitekstejä, joita ehdotettiin kunkin avauksen ja blogin osalta aiheeseen sopivimmalle kansanedustajalle. Moni kansanedustajista suhtautui ristiriitaisesti puolueen tuottamiin materiaaleihin, koska he kokivat huolta henkilökohtaisesta tyylistään tai imagostaan suhteessa puolueensa tapaan sanoittaa asioita:

”Kyl meidän puolueella on somekuvia, mutta mä käytän niitä aika vähän, ja se syy on se että kun, ne on ehkä vähän, övereitä tietyllä tavalla. Eli mä oon kuitenkin pyrkinyt siinä poliittisessa viestinnässä että jos tehdään joku hyvä asia, niin sen hyvän asian voi kertoa mutta ei sitä pidä paisutella paremmaksi kuin se on [...] Ne on must vähän liian semmosia, karamellimaisia tai sellasia että niissä kehutaan liikaa ja siksi mä en juurikaan niitä oo käyttäny.”

”Joo, saan noit kaikkea [tukea, koulutusta, resursseja]. Teorias meil on kuitenkin viestinnän resurssei puolueella ja eduskuntaryhmäl näin, ja kyllä siihen tulee konkreettisesti ja on ihan tämmösiä sparraussessioita ja koulutusta ja muuta, mutta... [...] puolueen viestinnän osalta se on vähä sillee hankala että, itse asias meidän puolueen brändi, niin se on aika... Mun henkilökohtaseen poliittikkoprofiiliin se sopii aika huonosti. Et jos meidän puolue tekee jotain jaettavia somekuvia tai tälläisiä, niin ne on hirveen harvoin sellasii, et mä voisin käyttää niit, tai valmiiks kirjoitettuja viestejä tai sen tyyppisii. Mielipiteet ja kannat on ihan yhteisii mut se sävy ja tyyli on semmonen et aika nopee oma yleisö erottaa et millon se on tavallaa... No mä nyt jaan tätä koska tää on tätä puolueen settii ja millon se on aito viesti nii, ei se hirveesti auta.”

Ensimmäinen edustajista pitää puolueensa tyyliä viestiä päätöksistä liian siloteltuna, kun hän taas itse peräänkuuluttaa rehellisyyttä. Toinen edustajista on ennen kaikkea huolissaan aitoudesta: vaikka edustajan ja puolueen kannat ovat samat, yleisön koetaan edellyttävän viestiltä myös edustajan henkilökohtaista panosta, jotta viesti olisi vilpiton. Edustaja kertoo myöhemmin haastattelussa eräästä tilanteesta, jossa puolue oli tarjonnut valmista blogikirjoitusta julkaistavaksi hänen tileillään. Hän ei pitänyt ehdotuksesta ja pyysikin, ettei puolue tuottaisi hänelle enää valmiita kirjoituksia. Puolueen materiaalit saatettiin haastatteluissa myös yleisesti ottaen kokea *geneeriseksi*, jolloin niiden ajateltiin hukkuvan sosiaalisen median kuvavirtoihin.

Kysymys rehellisyydestä ja brändistä korostui paitsi puolueiden viestintää käsiteltäessä myös avustajien kohdalla. Vaikka avustajien roolit olivat hyvinkin vaihtelevat, moni edustaja koki, että some rajoittaa avustajien roolia eri tavoin. Yksi edustaja kertoi, että hän on *”vuosikaudet ikään ku rakentanu somealustoja itse, ni must tuntuu tosi vieraalta että se avustaja mun puolesta sit sinne jotain kirjoittais”*. Hän jatkoi, että päivitykset vaativat myös *narratiivisia kaaria ja koukkuja*, joilla saada yleisön huomio. Tylsä ja kuiva poliittinen teksti ei sen sijaan toimi. Myös muut edustajat kertoivat haastatteluissa siitä, että avustajien kirjoittamat tekstit eivät ole sosiaalisessa mediassa levinneet. Yksi edustaja huomioi, että avustaja voi sen sijaan kirjoittaa blogeja, joissa *”ei sitä persoonallisuutta ehkä oo tarvettakaan saada samalla lailla esille”*.

Haastatteluista voidaan päätellä, että alustoituneen poliittisen viestinnän ajassa avun hyödyntäminen on vaikeaa, kun sosiaalinen media entisestään kiihdyttää politiikan henkilöitymistä. Kansanedustajat ovat somessa ensisijaisesti henkilöitä, eivät puolueensa edustajia. Tällöin puolueiden yleiset viestintäresurssit toimivat vastoin edustajilta edellytettyä henkilö- tai imagoprojektia. Sama pulma nähdään tarkasteltaessa avustajien tarjoamaa viestintätukea. Tuki toimii helposti itseään vastaan, kun alustat ja alustojen käyttäjät vaikuttavat olevan enemmän kiinnostuneita persoonasta ja edustajien omalaatuisesta tyylistä kuin ”kuivasta” poliittisesta tekstistä. Haastatteluista voidaan havaita, että kyse on siis sekä poliitikkojen brändistä ja

persoonasta että näihin kytkeytyvästä alustalogiikasta. Edustajien on täytynyt harjaantua sellaisen päivitysten kirjoittamisessa, jotka saavat sosiaalisen median infrastruktuureissa näkyvyyttä. Tämä ei kuitenkaan ole helppo tehtävä, jonka avustajat voisivat yksinkertaisesti ottaa hoidettavakseen.

Avun järjestämisen haasteellisuus näkyy niin ikään persoonan ja näkyvyyden ohella alustojen ja median rytmissä, joka vaikeuttaa pitkäjänteistä suunnittelua. Edustajat eivät siis voi luottaa siihen, että heidän avustajansa tai esimerkiksi eduskuntaryhmien tekninen apu olisi tarjolla tarvittavaan aikaan:

”Mut joo aika paljon mä teen impulsiivisesti myös asioita. Ja sit se myös pakottaa, kun miettii että minkälaisessa yhteiskunnassa ja minkälaista median aikaa me eletään. Tavallaan tietynlainen suunnitelmallisuus on hyvä niissä asioissa missä pystyy suunnitella, esimerkiksi tietyt päivissä. Joka vuosi on isänpäivä äitienpäivä tietyt päivät [...] Mut sitten kun me eletään kuitenkin yhteiskunnassa missä uutinen saattaa vanhentua päivässä, et kun se tulee, niin sit se myös vaatii sitä et sä oot impulsiivinen ja otat siihen sen päivän ajankohtaisiin asioihin aika nopeestikin sit sitä viestinnällistä otetta”

”Ja kyl meillä siis tietysti meillä on kaikki kamerafasiliteetit ja muut mutta, kun on monta ihmistä samassa ryhmässä ja niitä on vaan vähän jotka niitä osaa käyttää kunnolla niin, sit se... Kun sä tarvisit sen sillon kun se idea tulee ja se asia tulee, niin sä tarvisit sen just sillä hetkellä. Ja kun sitä just sillä hetkellä saatavuutta ei oo niin sit se tulee tehtyä tekstinä tai blogina”.

Persoonan ja ajallisuusvaatimusten näkökulmasta kansanedustajat ovat korvaamattomia: siitä huolimatta, että eduskunta ja puolueorganisaatiot päättäisivät lisätä merkittävästi kansanedustajille tarjottuja viestinnällisiä resursseja, ne eivät koskaan voi aukottomasti vastata sellaisen viestintäympäristön vaatimuksiin, jossa viesti (tai uusi näkökulma) vanhenee nopeasti. Ison-Britannian parlamentissa tutkimusta tehnyt Emma Crewe (2017) on todennut, että niin edustajien työhön liittyvät tutkimuslöydökset kuin poliitikkojen työ itsessään tulisivat ymmärtää *hetkittäisiksi*. Crewen mukaan hetkittäisyyteen ovat vaikuttaneet muun muassa sosiaalisen median ja ympärivuorokautisen uutisoinnin tuomat muutokset. Eräs haastatelluista kansanedustajista havainnollisti Facebookin Messengerin viestien kautta sitä, miten alustojen nopeat rytmit ja toisaalta niiden yksilöllistävä logiikka tekevät avustamisesta hankalaa:

”Huomaan itse et mulla on semmosia Messenger-viestejä mihin mun pitäis vielä vastata, mä en oo vielä ehtiny ja joskus tulee vaan just semmonen olo et... tai ku on lukuun niitä läpi, nii sitten ne häviää tavallaan sieltä. Ja sitten tulee esiin että oi vitsi et nyt mä en oo vastannu niihin. Ja sit on haastavaa pyytää avustajaa ehkä tarkistamaan, että miten tämä asia nyt oli. Koska ne on siellä. Sit pitäis copypasteta ja lähettää eteenpäin että jos tulee sähköposti niin sit voi vaan sanoa et hei voitko tarkistaa että se on... nii, se avustaminen sosiaalisessa mediassa on aika haastavaa.”

Edustajien tarpeiden ja tarjotun avun kohtaamattomuus näkyivät vielä eräiden kansanedustajien kohdalla puolueen viestintätoiveiden ja toisaalta arjen realiteettien välillä. Yksi edustaja kertoi, että puolue tarjosi henkilökohtaista avustusta

somevaikuttavuuden lisäämiseksi. Anti oli kuitenkin entuudestaan tuttua ja kehitysehdotukset lähinnä ”*joo muuten hyvin mutta käyttäisit enemmän Twitteriä*”. Edustaja jatkoi kerrontaa haastattelussa huvittuneesti: ”*Joo mä tiedän, et mun pitäis käyttää sitä enemmän mut kun ei täs nyt oikeen aina ehdi [nauraa]*”. Nykyisessä viestintäilmapiiirissä kehitettävää löytyisi siis luultavasti aina, mutta kaikki edustajat eivät kuitenkaan koe ehtivänsä tai jaksavansa toimia näkyvyytensä kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Kansanedustajilta ja viestintäammattilaisilta kysyttiin haastatteluissa myös suoraan data-analytiikan käytöstä ja merkityksestä. Suurimmalle osalle haastatelluista edustajista data-analytiikka ei ollut kovinkaan olennainen aihe. Useimpien edustajien vastaus kysymykseen ”käytätkö data-analytiikkaa” oli ”en oikeastaan”. Sen jälkeen he tyypillisesti punnitsivat sitä, miten alustojen analytiikkaa kuitenkin pitäisi seurata enemmän. Ainoastaan kaksi kansanedustajaa nostivat analytiikan tärkeäksi osaksi omaa toimintaa. Toinen heistä kertoi esimerkiksi käyttävänsä Google Analyticsia. Analytiikan roolia pidettiin yleisesti ottaen vaalikampanjoinnin kannalta jossain määrin tärkeänä, mutta arjen poliittisessa viestinnässä arkipäiväinen ymmärrys eri alustojen toimintalogiikoista koettiin riittäväksi. Kansanedustajat olivat tällöin kiinnostuneita lähinnä eri sivustojen kävijämääristä tai päivityksien levinneisyydestä. Analytiikka näkyi myös mainosten kohdentamisessa. Monissa puheissa korostui toisaalta kokemuksen tuoma tuntuma, jolloin tarkempia analyysseja ei pidetty niin merkityksekkäänä. Yksi kansanedustaja kuljetti kysymyksen data-analytiikasta Instagram-seuraajiin ja toi niin ikään esille, että yksinkertaisesti aika ei riitä:

“Kysyjä: *Eli tarkottaaks tää sitä että sä et seuraa data-analytiikkaa?*”

Vastaaja: *En mä seuraa sitä niinkään että. Sillon aikoinansa mulla, tai ei mulla vaan meillähän oli puolueessa, tai on tälläki hetkellä niitä jotka on someen erikoistuneita erityisesti. Ja sillon mä muistan ku meillä oli aina pieniä palavereja heidän kans ennen eduskuntavaaleja niin, he aina kertoi sitä et miten he oli seurannu niitä et kuka, vähän niinku sitä profiilia et kuka on mun kans yhteyksis ja kuinka paljon sinne tulee ja kuinka paljon mul on seuraajia. Mä hyvin harvoin katson että kuinka monta Instagram-seuraajaa mulla on, kuinka paljon mulla on Facebook... Et mä en sen perusteella touhaa. Et vaik mulla olis kuinka paljon seuraajia niin valitettavasti mun aika ei riitä siihen että mä lisäisin ja lisäisin ja lisäisin.”*

Viestintäammattilaisille data-analytiikka oli keskeisempi aihe. Yksi puoluetöimiston työntekijä kertoi, että sometyössä kaiken tekemisen pitäisi perustua johonkin. Haastattelussa hän mainitsee ”alkeelliseksi” esimerkiksi tiettyihin kellonaikoihin päivittämisen: ”*keskellä päivää Facebookis ei kannata laittaa yhtään mitään*”. Toisaalta viestintäammattilaiset myös haastoivat data-analytiikan roolia korostavaa kulttuurista ymmärrystä, joka usein liitetään konsulttiyhtiö Cambridge Analyticaan ja yhtiön toimintaan Yhdysvaltojen 2016 presidentinvaaleissa ja Iso-Britannian 2016 Brexit-äänestyksessä. Heidän mukaansa Suomessa tällaisesta todellisuudesta ei ole tietoa, sillä datalouhinta ja äänestäjien mikrotargetointi vaatisivat resursseja, joihin suomalaiset puolueet eivät pysty budjeteillaan vastaamaan. Eräs viestintätyöntekijä tiivistä puolueensa toiminnan seuraavin sanoin:

”Me tiedetään meidän datasta, että nää asiat on meidän ydinkohderyhmiä lähellä tai että he tunnistaa identiteetissään nää tekijät, ni sit vähän mietitään et mitenköhän tää kannattaa sanottaa. Mut et on se aika semmosta Stetson-Harrison, hatustavetämismetodia millä sit oikeesti kuitenkin ne syntyä ne ratkasut”.

Viimeiseksi avun ja koulutuksen vastaanottamista hankaloitti se, että poliittiseen viestintään käytetyt alustat muuttavat sisäisiä toimintaperiaatteitaan ja työkalujaan jatkuvasti. Moni haastateltavista kansanedustajista tiedosti algoritmien muuttuvan. Yksi suhtautui muutokseen pragmaattisesti, mikä tarkoitti muutoksien läpikäymistä aika ajoin avustajan kanssa. Toinen puntaroi, että kalenterista pitäisi ottaa aikaa ja perehtyä siihen, mikä on tällä hetkellä esimerkiksi juuri Facebookin logiikka. Toisaalta muutoksiin kohdistettiin myös eksplisiittistä huolta, sillä niiden nähtiin lisäävän entisestään kansanedustajien työtaakkaa. Eräs kansanedustaja pohti Facebookin analytiikkatyökalujen merkitystä ja nosti esille, miten jatkuva muutos vie motivaatiota pois opettelulta:

”Kysyjä: Tutkiks sä näitä... Käytäks sä data-analytiikkaa ymmärtääkses näitä erilaisia alustoja tai...?”

Vastaja: No en kyllä, joo en käytä. En, en.

K: Et edes vaalikampanjoissa tai tämmösissä?”

V: No siinä jossain Facebookissa kyllä sellaisii vähän kohdennettua mainontaa, ja kyllähän sieltäkin näkee kyllä sinänsä et mitkä kohderyhmät reagoi paremmin ku muut, mutta heikosti. Joo, joskus aikaisemmin vielä enemmän, mutta jotenkin tuntuu et ne kaikki työkalut menee jotenkin niin raskaiks ja vaikeiksi ja ne on niin monen mutkan kautta. Varsinkin Facebook luo niitä uudelleen koko ajan, et just ku on jonkun oppinu ni yhtäkkiä se muuttuu taas, et siin pitäis melkein olla jo ammattilainen.”

Alustojen toimintarakenteisiin liittyvä muutospuhe ilmentää niin ikään viestinnän hetkittäisyyttä, mutta tässä ei ole kyse nopeista reagointiajoista ja läsnäolosta, joita edustajat kokevat heiltä viestintäympäristössä vaadittavan. Toimintarakenteiden jatkuva muutos sen sijaan havainnollistaa alustaohjautuneen poliittisen viestinnän keskeistä dilemmaa: kansanedustajat ovat riippuvaisia kaupallisista viestintäalustoista, jotka paitsi säätelevät viestien muotoa myös muuttavat valmiiksi piilotettuja algoritmejaan – sekä muita työkaluja – jatkuvasti (ks. Kreiss ym. 2018, 19). Selvää on, etteivät kaikki kansanedustajat koe tarvetta olla selvillä uusimmista algoritmista muutoksista. Nähtäväksi kuitenkin jää, edellyttääkö pärjääminen politiikassa tulevaisuudessa kansanedustajilta yhä enemmän sekä algoritmitietoisuutta että kykyä hallita uusimpia työkaluja.

6.2. Eduskunnan työkuultuuri ja digitaalinen infrastruktuuri

Kansanedustajien digitaalisen median viestintätöitä voi lähestyä myös tarkastelemalla eduskunnan merkitystä työorganisaationa. Edellisessä luvussa käsitellyt avustajat liittyvät niin ikään eduskuntaan, sillä avustajien palkanmaksaja on eduskunta, ei puolue. Kysymys resursseista – käsiteltiin sitten avustajia, laitteita tai työtiloja – on tietysti samalla yleinen mediakohujen aihe. Etenkin kansanedustajien avustajien määrän lisääminen hallituskauden alussa on usein herättänyt median kiinnostuksen, mitä on puolestaan seurannut kiivas kansalaiskeskustelu avustajien lukumäärästä. Raportin haastattelujen perusteella kansanedustajat kokivat avustajat huomattavasti suuremmaksi viestintäavuksi kuin puolueet. Oli kyse sitten henkilökohtaisista, jaetuista tai ryhmäkansliamallissa toimivista avustajista, avustajat pystyivät vastaamaan paremmin edustajien jokapäiväiseen viestintätöihin kuin eduskuntaryhmien tai puoluetuimistojen viestintä. Löydös ei kuitenkaan ole yllättävä, sillä monet kansanedustajat ovat kokeneet puolueorganisaation olevan ylipäänsä kaukana heidän arjestaan (Aula & Konttinen 2020, 23–24). Avustajien roolit vaihtelivat joka tapauksessa merkittävästi riippuen edustajasta. Yhtäältä avustajat saattoivat vastata sisäisestä viestinnästä, kalenterien hallinnasta ja tiedonhausta. Toisaalta joillekin edustajille avustajat toimivat merkittävänä osana sometyötä niin teknisen avun (esim. editointi, tekstittäminen), päivityspohjien tuottamisen kuin kansalaisten viesteihin vastaamisen muodossa.

Osa kansanedustajista toi haastatteluissaan esille sen, että eduskunnan digitaalinen infrastruktuuri ei laitteiden näkökulmasta palvele edustajia, sillä se ensinnäkin hankaloittaa avustajien mahdollisuutta auttaa edustajia viestintätöissä. Otteessa edustaja kertoo naurahtaen, että avustajat eivät voi tuottaa sisältöä, koska heille tarjotut laitteet eivät tätä mahdollista. Edustajille ei tällöin jää muuta mahdollisuutta kuin vastata omasta viestinnän infrastruktuuristaan itse:

“Vastaaja: Enemmän hän hakee mulle tietoa ku viestii ulospäin, että näissä somekanavissa hän ei tee mitään ja yleensä mä kirjoitan periaatteessa kaiken itse, puheet myös. Hän enemmän on sellainen taustatoimittaja ja sitten, joo, just hakee tietoa ja tietenkin jos kuvataan jotain ni hän pitää kamerasta kiinni ja näin.

Kysyjä: Mut että hän ei tuota sinänsä sisältöä, ei kuvia eikä tekstiä?

V: No ei, ei, mikä ehkä johtuu siitäkin että ei näillä eduskunnan laitteilla sellaista voi tehdä. Näähän on ihan [naurahdus]... Joo.

K: Nii elikkä pitää olla oma infra?

V: Joo pitää käytännös olla oma infra joo. Ei me saada asentaa näille koneille mitään ja... Joo.”

Toinen edustaja kuvaili työpuhelinien merkitystä ja poliittisen viestinnän infrastruktuuriin liittyviä ongelmia näin:

”Mä mietin just ku me saatiin meiän puhelimet silloin ku meiät valittiin tähän eduskuntaan ja, just ehkä se, että se oli joku keskustelu silloin, että joo et ei saa olla niitä hienoja puhelimia. Et siellähän on vaan niitä liian hyviä kameroita. Mutta kamerat tänä päivänä on osa meiän työkaluista. Tärkeimmistäkin työkaluistakin, että se on ehkä muuttunu myös, että minkä tyyppiset välineet ovat meiän työkalut. Et saadaan nopeesti sitä viestii eteenpäin et tänä päivänä se on hyvin olennainen asia meiän työssä, just se että on semmoset laitteet että pystymme nopeesti laittamaan asioita nettiin ja reagoimaan. Ja meiltä myös vaaditaan tavallaan sitä, että meiän pitäis osallistua jotenkin kuitenkin sosiaalisessa mediassa”.

Kansanedustajan näkökulmasta riittävän hyvillä kameroilla varustetut älypuhelimet tulisi ymmärtää elimellisenä osana kansanedustajan työtä. Hienoissa laitteissa ei toisin sanoen ole kyse luksuksesta, jota voidaan päättää tarjota tai olla tarjoamatta. Laitteet sen sijaan tekevät edustajan työn ylipäänsä mahdolliseksi. Haastatteluotteen kerronnassa voidaan toisaalta viitata myös tietoturvaan, mikäli eduskunnan laitehankintoja motivoi kansanedustajien työn arjen sijasta tietoturvaan liittyvät seikat. Haastattelujen perusteella olisi kuitenkin tärkeää, että laitehankintoja tehtäessä pidettäisiin myös mielessä kansanedustajien työn realiteetit, joiden mukaan edustajat kokevat vastuuta läsnäolosta ja esiintymisestä digitaalisilla alustoilla.

Kansanedustajia puhututti myös digitaalisen viestintätyön suhde eduskunnan omaan työkuulttuuriin ja rytmiin. Kuten luvussa 3 tuotiin esille, edustajat ottivat jatkuvan – myös kokousten, istuntojen ja tapaamisten aikana tapahtuvan – mobiililaitteiden käytön esille haastatteluissa. Toisille tämä näyttäytyi tapakulttuurisena ongelmana, josta he itse ottivat etäisyyttä. Toiset taas kokivat yhtämittaisen monipaikkaisuuden ja -alustaisuuden tosiasiaksi, jota on tehtävä, halusivat edustajat tätä tai eivät. Edustajat kertoivat, että istunnoissa saatetaan samanaikaisesti seurata paitsi puhuttuja sisältöjä myös keskustella näistä WhatsAppin tai muun pikaviestimen välityksellä puoluetoverien kanssa. Lisäksi edustajat voivat täydentää viestintäänsä esimerkiksi livetwiittaamisen tai somekommentoinnin keinoin. Päällekkäiset infrastruktuurit siis mahdollistavat paljon ja voivat jopa muuttaa istuntojen dynamiikkaa, kun kunkin puolueen jäsenet voivat keskustella samaan aikaan verkottuneesti. Toisaalta tämä kaikki voidaan kokea myös kuormittavaksi viestintätulvaksi. Eräällä kansanedustajalle monipaikkaisuus oli itsestäänselvyys, josta ei hän ei tämän myötä kokenut huonoa omatuntoa. Edustaja kuitenkin toivoi, että eduskunnan sisällä viestintäkulttuurin muutos otettaisiin vakavammin huomioon, jotta edustajien viestintätyö ja eduskunnan muodollisjuridiset työntekoa säätelevät toiminnot olisivat paremmin yhteensovitettavissa:

”Vastaaaja: Kyl se [digitaalinen media] fyysisesti mahdollistaa ikään ku sen et on mones paikas samaan aikaan tietyl tavalla. Koska voi olla samaan aikaan Twitter-keskustelus ja live-keskustelus. Mut kyl se on myös tavallaan sopeuma siihen että meidän eduskunnan työn määräämä tahti on sellanen että... Et olis mahdoton tehdä tätä työtä niin että ei olis digialustoil koko ajan myös aktiivinen. Mut sil ei oo mitää aikaa tässä, tän talon rytmis. Sitä on pakko tehdä siel kokoukses tai sit ei tyyliin nukkuis koskaan et ei se... Ei se toimi. Tässähän nyt oli vähä erilaisii ajatuksii heitelty täst työn uudistamisesta et voisko tää olla ikään kun vähän enemmän vapaata aikaa työn tekemiseen tässä

kansanedustajan työssä. Mutta toistaseks mennään tällä ja se näkyy muun muassa näin.

Kysyjä: Miten tollaset ajatukset on sit otettu vastaan jos joku näitä on ehdottanu?

V: Mun mielestä tuntuu että se problematiikka ongelman... Ongelman tiedostaminen on vahva. Aika moni on sitä mieltä että tää on jos ei nyt kestävätkön ni ongelmallinen tää tapa missä kokoukset... Varmaan esimerkiks saattaa olla, et se on niille asiantuntijoille joita me kuullaan valiokunnis, ni vähä harmillist kattoo ku sun yleisö räplää kännyköit ja läppärei. Mä en oo siit niin huolissani liittyen siihen mitä tos äsken sanoin. Mut sit toki kaiket on kyse tietyl taval valtapositiost ja sellast, vaikee muuttaa sitä ilman et joku, pitää olla tosi herkäl siin et kuka hävii tai voittaa. Mut se on mun mielest aika jaettu kokemus.”

Viimeiseksi kansanedustajat ottivat esille sosiaalisen median raadollisuuden julkista työtä tekeville edustajille. Pidempiaikainen kansanedustaja pohti, että todennäköisesti kuuluu vielä aikaa siihen kunnes jokainen kansanedustaja on diginatiivi. Hän jatkoi:

”Pitäs olla pidempi koulutus tästä someasiasta. Sitä pidetään vähän niinku ittestään selvänä. Sitä pidetään vähä että 'some on tosi tärkeä tässä asiassa' ja 'pitää olla siinä varovainen' ja 'meillä on tälläset alustat' ja tällästä. Ja sit se on aika paljon puolueen ja ryhmän kontolla että miten tästä. [...] mutta ku kaikki ei välttämättä ymmärrä siinä kontekstissa ku sä tuut politiikkaan valtakunnan tasolle. Sä oot saattanu siellä kunnanvaltuutettuna kirjojella mitä me nyt valtuustos päätettiin, tai kunnanhallituksen. Mut avot sitte ku sä tuut sinne valtakunnan tasolle ja sitte sä sanotki siellä täysistunnos jonku lauseen joka lähtee leviämään sieltä sitten. Sit sä oot ihan purjeis siinä tilantees, et mitä mä nyt teen ku se on tuolla ja kaikki huutaa siihen. Että tälläsiä vähän niinku kokemusten jakaminen ja siitä että ei tää oo ihan sama ku se että sä oot elämas 20 vuotta Facebookiin kirjottanu että nyt mä teen lasagnea tänään. Niin se on niin eri, se on niin eri maailma.”

Kansanedustaja korostaa, että sosiaalisen median käyttö on tiiviissä yhteydessä kunkin käyttäjän asemaan. Kansanedustajiin pätee erilaiset säännöt kuin yksityiskäyttäjiin, kun aiemmin harmittomina pidetyt asiat päätyvätkin uuden kontekstin myötä leviämään verkkoalustoilla. Kansanedustajan näkökulmasta tämä selkeä työssä jaksamiseen – ja työnteon välineisiin – liittyvä piirre on tällä hetkellä institutionaalisella tasolla lähes kokonaan sivuutettu. Toinen edustaja pohti yleisemmin julkisuutta, jonka tavoittelua pidetään kansanedustajiin liitetyssä arkiymmärryksessä jopa eräällä tapaa kielteisenä huomionhakuisuutena. Hänelle julkisuus näyttäytyi kuitenkin enemmänkin ahdistavana, mutta politiikolle pakollisena pyrkimyksenä:

“Kysyjä: Saako puolueelta tämmöseen [ahdistavaan julkisuuteen] sitte tukee tämmösis tilanteissa?”

Vastaja: Saa, tosin ei mitään kovin ammattimaista. Mutta tästä johtuu se, tästä tällaisen tuen tarpeesta johtuu se et eduskuntaryhmät on aika toisilleen solidaarisia kaveriporukoita. Ja se on kans asia jota kansalaiset kuvaa sitä pilkallisesti, että ei korppi korpin silmää noki ja... Järkähtämätön puoluekuri ja et sitä pidetään korruptoituneena ominaisuutena. Mutta se että kaikki on

kuitenki tän saman aika kovan julkisuuden kans vastakkain, ni sillon sitä vaan tarvitsee semmosta kaveriporukkaa ja saunaporukkaa [...] se on henkisesti tarpeellisempaa ku mitä tavalliset kansalaiset osaa kuvitellakaan. Puhutaan jostain että puolue ennen kaikkea tai teräksenkova ryhmäkuri tai muuta, ni siin on seki puoli että tääl ei pärjää ellei oo sitä porukkaa joka tukee ja lohduttaa.”

Haastatteluiden perusteella kansanedustajille tarjotut resurssit niin puolueiden kuin eduskunnan osalta ovat moninaisia. Näihin myös suhtaudutaan eri tavoin. Esimerkiksi puolueiden tarjoama tuki ja koulutus liittyen digitaaliseen viestintään koetaan hyvin eri tavoin. Useat kansanedustajista kokevat, että koulutus liikkuu liialti perusteissa. Toiset taas painottavat, että kaikilla ei ainakaan vielä ole tietoteknisiä taitoja ja resursseja, joita “diginatiiveilla” tämän oletuksen mukaisesti on. Haastattelujen perusteella eduskunnan tarjoamista selkeistä resursseista kuten tieto- ja turvapalveluista on suuri apu edustajille, jotka koettavat navigoida uudessa ympäristössä mahdollisimman turvallisesti ja tiedottaa mahdollisimman faktapohjaisesti. Useat eduskunnan käytänteet toisaalta myös pohdituttavat.

Tässä luvussa on tuotu esille, että erityisesti laitteisiin ja toisaalta työpaikan rytmiin voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota, jotta työnteon, erityisesti viestinnän monipaikkaisuuden, tuomaa kuormaa olisi mahdollista paremmin hallita. Vastaavasti henkilöityneen politiikan ja mediajulkisuuden ajalla kaivataan yhä enemmän sekä perehdytystä että solidaarisuutta, jotta somekohujulkisuus voitaisiin ottaa paremmin huomioon.

7. Lopuksi: Datan alainen edustaja?

”Miten mä nyt sanoisin, et se viel mun mielest jonku verran Suomes pätee, Suomi on pieni maa, ihmiset tuntee toisensa. Se saattaa vähän helpottaa myös sitä digitaalisen avaruuden hallintaa. Et pystyy, riitaa näkee ni et kohtaa ihmisii myös sen ulkopuolella ni se on kiva asia. Et en sit tiedä jos meidän polarisaatio syvenee ja tämmöst, jakolinjat syvenee yhteiskunnassa ni se voi.. Miten se näkyy että tuleeko, voi olla et se heijastuu jatkos enemmänki siihen miten jengi näit käyttää ja tälleen mutta... Varmasti monenlaisia murrostekijöitä on jotka vois muuttaa aika paljonki (-) miten se toimii ja kiinnostuneena vaali vaaleilt seurata tätä miten eri somealustojen merkitys vaaleissa sit näkyy. Et se mikä on must vähä kurjaa nykyään on se et kyl mun on hirveen vaikee nähä että mun sukupolven tai sitä nuoremman ihmisen, et se vois nousta politiikkaan ilman että se on aktiivinen somealustoilla. Ja se on ihan luonnollista mut se on aika hankalaa, tai se ei oo välttämät ihan helppoo. Siis vanhemmil jengil voi olla semmonen tosi poliitikkoskenee ja paikallislehteen kirjottelijaa vielä mut ei oikeen oo, ni kyl se tavallaan huolestuttaa koska se on hirmu winner takes it all -ympäristö ja tosi polarisoiva ja kaikkee tälläst ja sit tää koko kaupallisen yhteistyön muuttuva logiikka siinä ja näin. Ni vähä huolestuttaa et mihin se on tämmösenä politiikan kasvualustana menossa mutta aika näyttää [...] mä pelkään et se voi vaikeesti ennakoitaval tavalla filteröidä myös sitä et kuka osallistuu ja millä tavalla politiikkaan.”

Siinä missä Anu Kantola ja hänen tutkimusryhmänsä vuosien 2010–2011 haastatteluissa erotti korkean modernin ja notkistuvan modernin poliittikosukupolvet, meidän aineistossamme tällaista selkeää sukupolviero ei ole nähtävissä. Asiapolitiikko ja tunnepoliitikko ovat rekistereitä, joita verkottunut poliittikominä voi strategisesti käyttää – iästä riippumatta. Toisekseen ”julkisen elämän” fokus on 10 vuoden aikana siirtynyt iltapäivälehdistä Twitteriin ja sosiaalisen median alustoille. Lehtien merkitys ei ole kadonnut ja tutkimuksista tiedetään, että moni somekohu yltyy vasta kun journalistiset mediat nostavat ne etusivuilleen. Kolmanneksi digitaalisen arjen näkökulmasta verkottuneessa julkisuudessa politiikan ja median rationaliteettien (vrt. Reunanen & Kunelius 2021) erottaminen ja erillään pitäminen on yhä vaikeampaa.

Aineistostamme tehtyjen tulkintojen perusteella sosiaalisen median alustat eivät ole enää vain joidenkin viestinnällisiä valintoja vaan yhä useampien *poliitikkouden perusontologia*. Kansanedustajat toimivat useilla sosiaalisen median alustoilla ikään kuin itsestään selvänä ja tärkeänä yhteiskunnallisena tilana. Monet edustajat katsoivat keskeisten äänestäjäkuntiansa löytyvän Facebookista, mutta samalla he pitivät tärkeänä kurottautua muille alustoille osana edustuksellisen demokratian tehtävänsä. *Alustatietoisuus* korostui monissa haastatteluissa: edustajat pohtivat eri alustojen tunnekuulttuureja ja toimintalogiikkoja sekä kuvasivat havainnollisesti, miten alustat ja niille kuvitellut yleisöt ja algoritmit suuntaavat viestintää, kommunikaatiota ja oman

poliitikkopersonan esittämistä. Yksi alusta ja yksi tyyli ei pääsääntöisesti enää riitä. Kansanedustajat myös tiedostavat eri alustojen erityiset demografiset piirteet, minkä vuoksi eri alustoille kurottautuminen nähdään edustuksellisen demokratian toteutumisen kannalta tärkeäksi.

Politiikan tutkimuksessa esitettiin jo 1980-luvulla näkemys ikuisesta kampanjasta ja kysymys, josko poliittinen viestintä edellyttää edustajilta alituista vaalikamppailumoodia. Internet- ja someajassa ilmiöön on kohdistettu kasvavaa mielenkiintoa. (Ks. esim. Vasko & Trilling 2019.) Raportin haastattelujen perusteella jatkuva kampanjointi ei kuitenkaan kuvasta nykyistä alustoituneen poliittikouden perusontologiaksi nimittämäämme olotilaa. Vaikka monet raporttiin haastatelluista edustajista käyttävät sosiaalista mediaa sanojensa mukaan liikaa, alustojen käyttö perustuu myös hyvin moneen muuhun asiaan kuin vain tavoitteelliseen kampanjointiin. Vaikka somesta puhutaan ikään kuin erillisenä paikkana, tutkimushaastattelujen perusteella se on kaikkialla: työmatkoilla, kokouksissa, tauoissa, vapaa-ajalla, aamulla, illalla, niin teoissa kuin mielessä. Samalla ei ole yhtä somea vaan joukko erilaisia, keskenään verkottuneita alustoja, joilla kansanedustajat tekevät arkista työtään, etsivät tietoa, osallistuvat päivän keskusteluihin ja tutkivat niin kansalaisten tunteita kuin median edustajien kuin muiden poliitikkojen reaktioita. Läsnäolo alustoilla on monille kansanedustajille jatkuvaa ja kaikkiallista, mutta samalla se on paljon muuta kuin pelkkää kampanjointia. Alustat ovat koko ajan läsnä, mutta eivät vain viestinnän välineinä vaan laajemmin poliittisen toiminnan ja julkisuuden areenana ja – mikä tärkeää – tekojen ja lausumien horisonttina. Alustat ehdollistavat sisältöjä, kun toimintaa sovitetaan niiden kuviteltuun tai tiedettyyn toimintalogiikkaan ja algoritmeihin.

Poliittisen arjen näkökulmasta alustat ja niiden datavetoisuus herättävät uusia kysymyksiä myös politiikan henkilöitymisestä. Henkilöitymisellä on viitattu kehityskulkuun, jossa politiikasta uutisoidaan mediassa yhä enemmän henkilöt edellä, kun taas puolueiden merkitys on vähentynyt. Sosiaalisen median alustoilla tämä kehitys korostuu, koska somejulkisuus jäsentyy poliittikoprofiilien eli yksilöiden varaan, ja somessa kansalaiset voivat seurata omien poliittisten mieltymystensä mukaisesti valitsemiaan poliitikkoja. Henkilöityminen ei hybridissä mediajärjestelmässä ja alustoituneessa julkisuudessa enää tarkoita lööppien tai henkilökeskeisen journalismin kasvua vaan *rakenteellista valvontaa*: somearkkitehtuurissa yksittäiset edustajat ovat jatkuvasti katseenalaisia. Sen lisäksi edustajat joutuvat jatkuvasti navigoimaan erilaisten sisällöllisten lajityyppien ja ilmaisutyylien välillä, koska eri alustoilla asiatekstit vaativat rinnalleen myös politiikon arkea ja politiikon koko persoonaa koskevia päivityksiä. Somen alustalaisuus asettaa julkisissa ammateissa toimiville – myös kansanedustajille – runsaasti tiedollisia ja taidollisia vaatimuksia sekä edellyttää heiltä jatkuvaa työtä. Yksilökeskeisyys edellyttää oman itselle luontevan somepersoonan ja kommunikaatiotyylin rakentamista eri alustojen tunne- ja ilmaisutyylien mukaan. Alustatyön määrä on huomattava. Samalla yksilökeskeisyyden, henkilökohtaisuuden ja autenttisuuden vaatimusten vuoksi ulkopuolisen viestintäavun hyödyntäminen on vaikeaa. Kun sometilien hallinta on kunkin yksilön vastuulla, jokaisen kansanedustajien aikatauluja kuormittavat niin alustojen rytmit, keskusteluiden nopeatempoisuus kuin käyttäjille lähetetyt ilmoituksetkin. Viestinnällinen työkuorma on kansanedustajien

ammatin näkökulmasta ratkaisematon dilemma ympäristössä, jossa viestintätyötä ei voida tehdä heidän puolestaan.

Aineistomme perusteella henkilökohtaisen arjen ja poliittisen toiminnan yhteenkietoutuminen samoilla media-alustoilla vaatii kansanedustajilta jatkuvaa raja- ja tunnetyötä. Kansanedustajat tunnistavat eri alustoilla vaikuttavat tunneilmapiirit ja tiedostavat keinot, joilla on mahdollista saada näkyvyyttä ja herättää huomiota. Henkilökohtaisen näkyvyyden laskelmoimisen sijasta monet edustajat panostavat asemoitumiseen demokraattisen vuorovaikutuksen edistäjänä, vaikka alustojen arkkitehtuurit asettavatkin monen kansanedustajan mielestä nämä tavoitteet toisiaan vastaan. Tunnetyö tarkoittaa kansanedustajan digitaalisessa arjessa omien tunteiden managerointia ja muiden reaktioiden ennakoimista sekä rajatyötä ja itsensä suojaamista ahdistavilta keskusteluilta ja verkkovihalta. Poliitikon alustaosaaminen on viestinnällisten valmiuksien ohella tunnetaituruutta ja lukutaitoa siihen, millaiset viestit ja puheenvuorot toimivat milläkin alustoilla haluttujen päämäärien mukaisesti.

Kun internetin alkuaikoina digitaaliset tilat nähtiin usein demokratiaa lujittaviksi vuorovaikutuksen areenoiksi, Anthony Wilhelm (2000) haastoi jo vuosituhannen vaihteessa tätä utooppista näkemystä. Wilhelmin esitti, että digitaalisilta tiloilta pitäisi edellyttää paitsi ihmisjoukkojen inklusiota ja deliberaation mahdollisuutta, myös sitä, että tilat olisivat toteutettuja juuri poliittista viestintää varten. Tekemiemme haastattelujen perusteella voidaankin esittää, että nykyisten kaupallisten somealustojen – Twitterin, Facebookin, Instagramin ja Snapchatin – omaksuminen poliittiseen viestintään johtaa demokraattisina pidettyjen mahdollisuuksien ohella myös moniin ongelmiin ja ristiriitaisuuksiin, joita tässä raportissa on eritelty. Kuten osion alussa siteerattu kansanedustajakin pohtii, “vähä huolestuttaa et mihin se on tämmösenä politiikan kasvualustana menossa”. Alustojen taloudellisia hyötyjä ajava logiikka tekee kaikista käyttäjistä eräänlaisia influenssereita tai mikrojulkiksia eikä ensisijaisesti pyri takaamaan moniäänistä, tasaveroista demokraattista poliittisen viestinnän areenaa. Näin siitä huolimatta, että alustat yhteyksiä luomalla mahdollistavatkin historiallisesti ennennäkemättömän vuorovaikutuksen. Tämä raportti ja aiemmat tutkimukset antavat vahvoja viitteitä myös siitä, että viestinnällinen muutos vaikuttaa merkittävästi kansanedustajien työssä jaksamiseen, johon niin puolueiden kuin eduskunnan instituutiona on jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota.

Raportin tutkimusasetelmasta seuraa tiettyjä rajoitteita. Haastattelemamme kansanedustajat eivät ensinnäkään tarjoa kattavaa otantaa kaikista hallituskauden 2019–2023 kansanedustajista. Todennäköisesti tutkimukseen osallistuivat kansanedustajista enemmän he, joilla oli halu kertoa omista kokemuksistaan suhteessa sosiaalisen median käyttöön. Tällöin haastateltu joukko edustaa luultavasti enemmän vakituisesti ja paljon sosiaalista mediaa käyttäviä, eikä puolestaan heitä, joille sosiaalisen median käyttö on vähäisempää. Raporttia varten ei myöskään haastateltu sosiaalisen median ulkopuolelle jääviä tai jättäytyneitä kansanedustajia. Vertailua käyttäjien ja ei-käyttäjien välillä ei ole siis voitu tehdä, minkä seurauksena sosiaalisen median keskeisyys poliittisen toiminnan alustana korostuu raportissa tehdyissä tulkinnoissa. Toiseksi on muistettava, että laadullisen lukutavan myötä raportista ei voida tehdä yleispäteviä johtopäätöksiä kansanedustajien tavoista toimia sosiaalisen

median alustoilla ja merkityksellistää kokemaansa. Sen sijaan yksittäisten edustajien kokemusten laadullinen analysointi tarjoaa näkymän poliittisen julkisuuden alustoituneisuuteen ja alustojen ristiriitaisiin merkityksiin kansanedustajien arjessa.

8. Suositukset

Kansanedustajien digitaalista arkea käsitelleiden haastattelujen perusteella esitämme seuraavat suositukset:

Eduskunnan tulee instituutiona huolehtia siitä, että

1. Kansanedustajilla on kyllin hyvät laitteet, verkkoyhteydet ja ohjelmistollinen infrastruktuuri alustoituneessa, monipaikkaisessa ja monimediaalisessa poliittisessa julkisuudessa toimimiseen. Osana ohjelmistoinfrastruktuuria jokaisella kansanedustajilla tulee olla käytössään toimiva, henkilökohtaista dataa suojeleva mutta joustavan poliittisen viestinnän salliva tietoliikennesalaus.
2. Kansanedustajat koulutetaan ja valmennetaan tietoturvan käytäntöihin, suojaamaan omia tietojaan sekä ymmärtämään dataistumisen merkitykset digitaalisten sovellusten ja alustojen käyttäjänä: millaista datan keruuta työkäytössä olevat palvelut, sovellukset ja alustat tarkoittavat ja miten yksittäinen käyttäjä voi datan keruuseen vaikuttaa.
3. Uusille kansanedustajille tarjotaan viestintäkoulutusta eri sovellusten ja alustojen käyttöön, niiden erityisiin ominaispiirteisiin sekä mediaeettisiin kysymyksiin.
4. Kansanedustajat opastetaan tunnistamaan verkkohäirinnän erilaiset taktiikat, ja heille tiedotetaan toimintaohjeista häirintätilanteissa: kehen otetaan yhteyttä, miten tilanteet dokumentoidaan ja mistä saa mihinkin tilanteeseen tukea.

Puolueiden ja eduskuntaryhmien tulee

1. Huolehtia riittävästä viestinnällisestä tuesta ja avustajaresursseista omille kansanedustajille.
2. Tiedostaa alustoituneen poliittisen julkisuuden aiheuttamat aika- ja muut paineet yksittäisille kansanedustajille ja tukea heitä siinä.

Jokaisen kansanedustajien tulee

1. Huolehtia omasta tietoturvasta.
2. Pohtia avustajan ja lähipiirin kanssa, millaisia sovelluksia on oman poliittisen toiminnan kannalta mielekästä ja ajankäytöllisesti kestävää ottaa käyttöön.
3. Pohtia edustajakollegoiden ja lähipiirin kanssa, millaiset datakäytännöt ovat eettisesti kestäviä.

Kansanedustajien tulee kollektiivina

1. Edistää moniarvoista ja inklusiivista poliittista keskustelua.
2. Ehkäistä häirintää ja vihapuhetta.
3. Edistää dataoikeuksia ja reilun datan pelisääntöjä.
4. Tehdä julkisen sektorin datan keruun suhteen vastuullisia, läpinäkyviä linjauksia.

9. Kirjallisuus

- AlSayyad, Nezar & Guvenc, Muna 2015. Virtual Uprisings: On the Interaction of New Social Media, Traditional Media Coverage and Urban Space during the 'Arab Spring'. *Urban Studies* 52:11, 2018–2034.
- Andrejevic, Mark 2012. Exploitation in the Data Mine. Teoksessa Christian Fuchs, Kees Boersma, Anders Albrechtslund & Marisol Sandoval (toim.) *Internet and Surveillance: The Challenges of Web 2.0 and Social Media*. New York & London: Routledge, 71–88.
- Aula, Ville & Konttinen, Lea 2020. *Miten kansaa edustetaan? Selvitys kansanedustajien työstä eduskuntatyön uudistamiseksi*. Sitran selvityksiä 165.
- Bennett, W. Lance & Pfetsch, Barbara 2018. Rethinking Political Communication in a Time of Disrupted Public Spheres. *Journal of Communication* 68(2): 243–253.
- Blåfield, Ville & Rätty, Reetta 2015. *Kuka hullu haluaa poliitikoksi?* Helsinki: Teos.
- Bossetta, Michael 2018. The Digital Architectures of Social Media: Comparing Political Campaigning on Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat in the 2016 U.S. Election. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 95:2, 471–496.
- boyd, danah 2010. Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. Teoksessa Zizi Papacharissi (toim.) *A Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites*. London: Routledge, 39–58.
- Bucher, Taina 2012. Want to Be on the Top? Algorithmic Power and the Threat of Invisibility on Facebook. *New Media & Society* 14:7, 1164–1180.
- Bucher, Taina 2017. The algorithmic imaginary: exploring the ordinary affects of Facebook algorithms. *Information, Communication & Society* 20:1, 30–44
- Cammaerts, Bart 2009. Radical pluralism and free speech in online public spaces. *International Journal of Cultural Studies* 12:6, 555–575.
- Chadwick, Andrew 2017. *The Hybrid Media System: Politics and Power*. Second Edition. New York: Oxford University Press.
- Committee on Standards in Public Life 2017. *Intimidation in Public Life. Independent report*. <https://www.gov.uk/government/publications/intimidation-in-public-life-a-review-by-the-committee-on-standards-in-public-life>. Haettu 3.2.2021.
- Cotter, Kelley 2019. Playing the visibility game: How digital influencers and algorithms negotiate influence on Instagram. *New Media & Society* 21:4, 895–913.
- Couldry, Nick & Medias, Ulises A. 2019. *The Costs of Connection: How Data is Colonizing Human Life and Appropriating It for Capitalism*. Stanford: Stanford University Press.
- Couldry, Nick & Yu, Jun 2018. Deconstructing datafication's brave new world. *New Media & Society* 20:12, 4473–4491.
- Crewe, Emma 2017. Ethnographies of parliament: culture and uncertainty in shallow democracies. *Journal of Organizational Ethnography* 7:1, 16–30.

Eduskunta 2021. Kansanedustajien ikärakenne.

https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/tilastot/Sivut/hex8230_Kansanedustajien%20ik%C3%A4rakenne.aspx. Haettu 3.2.2021.

Enli, Gunn 2015. Trust Me, I am Authentic: Authenticity Illusions in Social Media Politics. Teoksessa Axel Bruns, Gunn Enli, Eli Skogerbo, Anders Olof Larsson & Christian Christensen (toim.) *The Routledge Companion to Social Media and Politics*. London: Taylor & Francis Group, 121–136.

Enli, Gunn Sara & Skogerbo, Eli 2013. Personalized Campaigns in party-centred politics: Twitter and Facebook as Arenas for Political Communication. *Information, Communication & Society* 16:5, 757–774.

European Women's Lobby (EWL) 2017. #HerNetHerRights. Mapping the state of online violence against women & girls in Europe.

https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/hernetherights_resource_pack_2017_web_version.pdf. Haettu 3.3.2021.

Fotopoulou, Aristeia 2016. *Feminist Activism and Digital Networks. Between Empowerment and Vulnerability*. London: Palgrave Macmillan.

Gran, Anne-Britt, Booth, Peter & Bucher, Taina 2020. To be or not to be algorithmic aware: a question of a new digital divide? *Information, Communication & Society*. DOI: [10.1080/1369118X.2020.1736124](https://doi.org/10.1080/1369118X.2020.1736124). Haettu 10.4.2021.

Green, Francis 2006. *Demanding work: The Paradox of Job Quality in the Affluent Economy*. Princeton: Princeton University Press.

Goffman, Erving 1959. *The Presentation of Self in Everyday Life*. London: Penguin Books.

Goffman, Erving 2012. *Vuorovaikutuksen sosiologia*. Suom. Kaisa Koskinen. Tampere: Vastapaino.

Gregg, Melissa 2011. *Work's Intimacy*. Cambridge: Polity.

Hakala, Salli 2011. Notkistuva politiikka. Teoksessa Anu Kantola (toim.) *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 89–114.

Hintz, Arne, Lina Dencik, and Karin Wahl-Jorgensen (toim.) 2019: *Digital Citizenship in a Datafied Society*. Cambridge: Polity Press.

Hochschild, Arlie Russell 2003. *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press. Alk. 1983.

Hong, Sounman 2013. Who Benefits from Twitter? Social media and political competition in the U.S. House of Representatives. *Government Information Quarterly* 30, 464–472.

Ikäheimo, Hannu-Pekka & Vahti, Jukka 2021. *Mediavälitteinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen – Murros ja tulevaisuus*. Sitran selvityksiä 178. Helsinki: Sitra.

Inter-Parliamentary Union (IPU) 2016. *Sexism, harassment and violence against women parliamentarians*. Issues Brief, lokakuu 2016.

<https://www.refworld.org/docid/58886ca94.html>. Haettu 10.4.2021.

Isotalus, Pekka 2017. *Mediapoliitikko*. Tampere: Vastapaino.

Isotalus, Pekka; Jussila, Jari & Matikainen, Janne (toim.) 2018. *Twitter viestintänä: ilmiöt ja verkostot*. Tampere: Vastapaino.

- Kantola, Anu (toim.) 2011. *Hetken hallitsijat: Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kennedy, Helen 2018. Living with Data: Aligning Data Studies and Data Activism Through a Focus on Everyday Experiences of Datafication. *Krisis* 1:1, 18–30.
- Klinger, Ulrike & Svensson, Jakob 2015. Network Media Logic. Some Conceptual Considerations. Teoksessa Axel Bruns, Gunn Enli, Eli Skogerbo, Anders Olof Larsson & Christian Christensen (toim.) *The Routledge Companion to Social Media and Politics*. London: Taylor & Francis Group, 23–38.
- Knuutila, Aleks, Kosonen, Heidi, Saresma, Tuija, Haara, Paula & Pöyhtäri, Reeta 2019. *Viha vallassa: Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:57.
- Knuutila, Aleks & Laaksonen, Salla-Maaria 2020. Viraali vihaisuus ja tahmea nauru: tunteet ja algoritmit digitaalisessa vaalikampanjoinnissa. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.) *Politiikan ilmastonmuutos. Oikeusministeriön julkaisu* 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö, 394–418.
- Koski, Markku 2010. *'Hohto on mennyt herrana olemisesta': televisio ja poliitikko*. Tampere: Vastapaino.
- Kreiss, Daniel, Lawrence, Regina & McGregor, Shannon 2018. In Their Own Words: Political Practitioner Accounts of Candidates, Audiences, Affordances, Genres, and Timing in Strategic Social Media Use. *Political Communication* 35:1, 8–31.
- Koivunen, Anu; Kanner, Antti; Janicki, Macej; Harju, Auli; Hokkanen, Julius & Mäkelä, Eetu 2021. Emotive, evaluative, epistemic: A linguistic analysis of affectivity in news journalism. *Journalism*. Online First. <https://doi.org/10.1177/1464884920985724>.
- Koivunen, Anu 2021. Managing Moods: Media, Politicians, and Anxiety over Public Debate. Teoksessa Anu Koivunen, Jari Ojala & Janne Holmén (toim) *The Nordic Economic, Social and Political Model: Challenges in the 21st Century*. London: Routledge.
- Krook, Mona Lena 2017. Violence Against Women in Politics. *Journal of Democracy* 28:1, 74–88.
- Loader, Brian & Mercea, Dan 2011. Networking Democracy? Social media innovations and participatory politics. *Information, Communication & Society* 14:6, 757–769.
- Mannevu, Mona 2020. Anxious politicians: Productivity imperatives in the Finnish Parliament. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 1–22.
- Mannevu, Mona, Rinne, Jenni & Vento, Isak 2021. Long Hours, Uneasy Feelings: Parliamentary Work in Denmark, Finland and Sweden. *Parliamentary Affairs*. <https://doi.org/10.1093/pa/gsab022>
- Marwick, Alice E. 2012. The public domain: Social surveillance in everyday life. *Surveillance & Society* 9:4, 378–393.
- Marwick, Alice E. 2013. *Status Update: Celebrity, Publicity, and Branding in the Social Media Age*. New Haven: Yale University Press.
- Marwick, Alice & boyd, danah 2011. I tweet honestly, I tweet passionately: Twitter users, context collapse, and the imagined audience. *New Media & Society*, 13(1), 114–133.
- MacAulay, Margaret 2019. Antiviral Marketing: The Informationalization of HIV Prevention. *Canadian Journal of Communication* 44, 239–261.

- McGregor, Shannon, Lawrence, Regina & Cardona, Arielle 2017. Personalization, gender, and social media: gubernatorial candidates' social media strategies. *Information, Communication & Society* 20:2, 264–283.
- McGregor, Shannon 2018. Personalization, social media, and voting: Effects of candidate self-personalization on vote intention. *New Media & Society* 20:3, 1139–1160.
- McLoughlin, Liam 2019. *How Social Media is Changing Political Representation in the United Kingdom*. University of Salford.
- Mäkinen, Kari 2019. Sanat ovat tekoja. Vihapuheen ja nettikiusaamisen vastaisten toimien tehostaminen. Sisäministeriön julkaisuja 2019: 23. Helsinki: Sisäministeriö.
- Nelimarkka, Matti, Laaksonen, Salla-Maaria, Tuokko, Mari, Valkonen, Tarja 2020. Platformed Interactions: How Social Media Platforms Relate to Candidate–Constituent Interaction During Finnish 2015 Election Campaigning. *Social Media + Society* 6:2, 1–17.
- Nieminen, Hannu, Aslama, Minna & Pantti, Mervi 2005. *Media ja demokratia Suomessa. Kriittinen näkökulma*. Oikeusministeriön julkaisuja 2005:11.
- Nieminen, Hannu 2009. Demokratia ja media Suomessa 2009. *Media & viestintä* 32:4–5, 60–73.
- Niemikari, Risto, Raunio, Tapio & Moring, Tom 2019. Finland: Informal interdependence and occasional clashes. Teoksessa Johansson, Karl Magnus & Nygren, Gunnar (toim.) *Close and distant. Political executive-media relations in four countries*. Göteborg: Nordicom, 29–54.
- Nikunen, Kaarina & Pantti, Mervi. 2017. Affektiivinen julkisuus, moraaliset tunteet ja tahmaiset kuvat: Tapaus Ku Klux Klan. Teoksessa: Maasilta, Mari & Nikunen, Kaarina (toim.). *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Tampere: Vastapaino, 71–91.
- Paasonen, Susanna. 2014. Juhannustanssien nopea roihu ja Facebook-keskustelun tunneintensiteetit. *Media & viestintä* 37:4, 22–39. <https://doi.org/10.23983/mv.62836>
- Papacharissi, Zizi 2004. Democracy Online: Civility, Politeness, and the Democratic Potential of Online Political Discussion Groups. *New Media & Society* 6:2, 259–283.
- Papacharissi, Zizi 2010. Conclusion: A Networked Self. Teoksessa Zizi Papacharissi (toim.) *A Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites*. London: Routledge, 304–317.
- Papacharissi, Zizi 2015. *Affective Publics. Sentiment, Technology, and Politics*. New York: Oxford University Press.
- Puro, Jukka-Pekka 2018. “Ei meidän tarvitse huutaa toisillemme päin naamaa”: Blokkaminen poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun jännitteenä. *Media & Viestintä* 41:2, 123–150.
- Pöyhkäri Reetta, Haara, Paula & Raittila, Pentti 2013. *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere: Tampere University Press.
- Railo, Erkka, Niemi, Mari K., Pitkänen, Ville & Ruohonen, Sini 2016. *Kamppailu vallasta: Eduskuntavaalikampanjat 1945–2015*. Helsinki: Docendo.
- Reunanen, Esa & Harju, Auli 2012. *Media iholla - Poliitiikan julkisuus kansanedustajien ja aktivistien kokemana*. Tampere: Tampere University Press.

Reunanen Esa, Kunelius Risto & Noppari Elina 2010. Mediatization in context: Consensus culture, media and decision making in the 21st century, the case of Finland. *Communications* 35: 287–307.

Reunanen, Esa & Kunelius, Risto 2021. *Medioitunut valta ja politiikan paluu. Kyselytutkimus suomalaispäättäjien suhteesta mediaan 2009 ja 2019*. Tampere University Press.

Robertson, Scott 2018. *Social Media and Civic Engagement: History, Theory, and Practice. Synthesis lectures on human-centred informatics #40*. Morgan & Claypool Publishers: San Rafael.

Saarenmaa, Laura 2010. *Intiimin äänet. Julkisuuskulttuurin muutos suomalaisissa ajanvietelehdissä 1961–1975*. Tampere: Tampere University Press.

Sano-Franchini, Jennifer 2018. Designing Outrage, Programming Discord: A Critical Interface Analysis of Facebook as a Campaign Technology. *Technical Communication* 65:4, 387–410.

Saresma, Tuija, Pöyhtäri, Reeta, Kosonen, Heidi, Haara, Paula ja Knuutila, Aleks. 2020. Poliittisten toimijoiden kokemus vihapuhe sukupuolittuneena poliittisena väkivaltana. *Sukupuolentutkimus* 33:4, 18–38.

Senft, Theresa 2008. *Camgirls: Celebrity and Community in the Age of Social Networks. Digital Formations*. New York: Peter Lang.

Setälä, Maija 2006. Demokratiakäsite ja demokratian normatiiviset perusteet. Teoksessa Sami Borg (toim.) *Suomen Demokratiaindikaattorit*. Oikeusministeriön julkaisuja 2006:1, 1–12.

Seuri, Olli; Era, Riikka; Koivunen, Anu; Janicki, Maciej; Toivanen, Pihla; Hokkanen, Juius & Mäkelä, Eetu 2021. Uutisvuon hallitsija – uutismedia kiky-kamppailussa 2015–2016. *Politiikka*, ilmestyy.

Siapera, Eugenia 2019. Online Misogyny as Witch Hunt: Primitive Accumulation in the Age of Techno-capitalism. Teoksessa Debbie Ging & Eugenia Siapera (toim.) *Gender Hate Online. Understanding the New Anti-Feminism*. Palgrave Macmillan, 21–43.

Sisäministeriö 2019. *Kansallinen riskiarvio 2018*. Sisäministeriön julkaisuja 2019: 5. Helsinki: Sisäministeriö.

Skeggs, Beverley. 2018. *Elävä luokka*. Suom. Lauri Lahikainen ja Mikko Jakonen. Tampere: Vastapaino.

Steffan, Dennis 2020. Visual Self-Presentation Strategies of Political Candidates on Social Media Platforms: A Comparative Study. *International Journal of Communication (Online)*, 14(2020), 3096–3118

Strömbäck, Jesper 2008. Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics. *The International Journal of Press/Politics* 13:3, 228–246.

Strandberg, Kim & Borg, Sami 2020. Internet ja sosiaalinen media osana vaalikampanjaa. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.) *Politiikan ilmastonmuutos*. Oikeusministeriön julkaisuja 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö, 103–122.

Strandberg, Kim & Carlson, Tom 2017. Expanding the Online Political Demos but Maintaining the Status Quo? Internet and Social Media use by Finnish Voters Prior to Elections, 2003–15. *Scandinavian Political Studies* 40:1, 82–106.

Strömbäck, Jesper & Esser, Frank (toim.) *Mediatization of Politics*. Basingstoke, England and New York: Palgrave Macmillan.

Toffoletti, Kim, Thorpe, Holly, Pavlidis, Adele, Olive, Rebecca & Moran, Claire 2021. Visibility and Vulnerability on Instagram: Negotiating Safety in Women's Online-Offline Fitness Spaces. *Leisure Sciences*, 1–19.

Wahl-Jørgensen, Karin 2018. The Emotional Architecture of Social Media. Teoksessa Zizi Papacharissi (toim.) *A Networked Self and Platforms, Stories, Connections*. London: Routledge.

Vainikka, Eliisa 2019. Naisvihan tunneyhteisö. Anonymisti esitettyä verkkovihaa Ylilaudan ihmissuhdekeskusteluissa. *Media & viestintä* 42(2019): 1, 1–25.

Van Dijck, José 2013. *The Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media*. New York: Oxford University Press.

Van Dijck, José 2014. Datafication, dataism and dataveillance: Big Data between scientific paradigm and ideology. *Surveillance & Society* 12:2, 197–208.

Van Dijck, José; Poell, Thomas & De Waal, Martijn 2018. *The Platform Society: Public Values in a Connective World*. New York: Oxford University Press.

Van Sant, Kristina, Fredheim, Rolf & Bergmanis-Koräts, Gundars 2021. *Abuse of power: coordinated online harassment of Finnish government ministers*. Riga: NATO Stratcom Coe.

https://stratcomcoe.org/cuploads/pfiles/abuse_of_power_online_harassment_of_fin_m_inisters_16-03-2021.pdf. Haettu 20.3.2021.

Vasko, Vidar & Trilling, Damian 2019. A permanent campaign? Tweeting differences among members of congress between campaign and routine periods. *Journal of Information Technology & Politics* 16:4, 342–359.

Wass, Hanna; Isotalo, Veikko & Limnell, Jarmo 2020. Ehdokkaiden ja äänestäjien havainnot vaalihäirinnästä. Teoksessa Elina Kestilä-Kekkonen & Åsa von Schoultz (toim.) *Ehdokkaat vaalikentillä: Eduskuntavaalit 2019*. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2020:16. Helsinki: Oikeusministeriö.

Vepsä, Suvi 2021. *Verkkohäirinnän riskien ennakointi ja hallinta: Tutkimukset, raportit, oppaat ja suositukset*. Turku: Turun yliopisto.

<https://www.utupub.fi/handle/10024/151309>. Haettu 25.3.2021.

Wilhelm, Anthony 2000. *Democracy in the Digital Age: Challenges to Political Life in Cyberspace*. London: Routledge.

Liitteet

Haastattelurunko

1. Haastattelun aloitus

Kerro edellisestä työpäivästäsi. Oliko päivä mielestäsi tyypillinen työpäivä? Onko päiväohjelmaasi varattu hetkiä, jolloin seuraat tai käytät somea tai muita digitaalisen median alustoja? Käytätkö alustoja näiden hetkien ulkopuolella?

2. Alustat

Mitä sosiaalisen median alustoja käytät?
Missä paikoissa ja millä laitteilla käytät alustoja?
Kuvaile suhdettasi eri somealustoihin.
Mitä alustoja pidät mieluisimpina sinulle? Miksi? Entä epämieluisimpina?
Mitä päivität someen? (kerro esimerkki)
Kuvaile omaa toimintaasi somessa? Onko sinulla somepersoona?
Käytätkö muita digitaalisen median työkaluja kuten blogeja, uutiskirjeitä tai podcasteja?
Kontrolloitko eri laitteiden tai alustojen käyttöä esimerkiksi aikarajoituksin?

3. Strategiat ja apu

Millainen poliittinen viestintä on mielestäsi vaikuttavaa?
Miten haluaisit kehittää itseäsi poliittisena viestijänä?
Kohdennatko viestiäsi strategisesti eri somealustoilla?
Saatko puolueelta koulutusta, tukea tai materiaaleja digitaalisten alustojen käyttöön, millaista?
Millainen rooli eduskunta-avustajallasi on sometoimintasi kannalta? Jaatteko vastuuta tilien hallinnassa?
Hyödynnätkö saatavilla olevaa dataa tai data-analytiikkaa päivitysten tekemisessä?

4. Digitaalisen median koetut hyödyt ja haitat

Pidätkö sometoimintaa joiltakin osin yksityisenä?
Millaisia hyötyjä digitaalisten- ja somealustojen käytöllä on sinulle?
Anna esimerkki tilanteesta, jossa olet kokenut jonkin somekanavan sinulle haitalliseksi.
Oletko kohdannut häirintää sosiaalisessa mediassa? Anna esimerkki viimeisimmästä tilanteesta.
Koetko verkon turvalliseksi tilaksi?
Oletko joutunut kommentoimaan digitaalisessa mediassa jotain asiaa, jota et olisi halunnut kommentoida?
Oletko joutunut koskaan käyttämään kriisiviestintää digitaalisessa mediassa?
Miten pidät yllä tietoturvaasi?

5. Lopetus

Onko sinulla kysyttävää lopuksi? Tuleeko mieleen jotain, jota en tajunnut haastattelussa kysyä?